

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Излази двапут месечно	Београд, 15. августа 1930.	Год. XLVIII — Бр. 16.
Годишња претплата 150.— дин. На пола године . . . 80.— дин. Претплату слати на чеков. рачун бр. 54.300 Пошт. Штед. Београд	Уредник: Слободан Ж. Видаковић референт за штампу О. Г. Б.	Уредништво и администрација „Општинских Новина“ Узун-Миркова улица број 1.

Д-р Милослав Стојадиновић

Међународни Конгрес Градова

Овога пута висока част да прими представнике градова других земаља пала је у део Краљевини Белгији, која је и иначе у овој години сва у знаку државно-националног слава. Мислим да се може и сме, без оправданих приговора, говорити о почастима која се указује једној држави самим тим што се на њеном тлу одржава Конгрес једне овако значајне установе као што је Међународни Савез Градова (Union internationale des Villes), чија централа са секретаријатом у Бриселу усредсређује плодну делатност свих Савеза Градова образованих готово у свима културним државама света. — Наш југословенски савез градова такође је пришао Међународној Унији, поред тога што је на последњем конгресу који је одржан у Београду одлучено да се створи и један Свесловенски савез у циљу јаче неге словенске солидарности, тако потребне за даљи напредак и моћ Словена у опште.

За релативно кратко време Међународни Савез Градова добио је толико у важности да је разумљива и пажња која му се указује са свих страна, а нарочито од самих држава у којима су до сада одржавани његови значајни конгреси (Француска, Шпанија, Белгија, Енглеска). У питању је једна нова установа, поникла у очи самог Светског рата (1913 г.). Рат је својим дугим трајањем као и другим тешким последицама имао великог утицаја на ову међународну организацију, засновану целим својим бићем на мирољубивости народа, њиховој сарадњи, разумевању и напретку. Но и поред свих недаћа које су пратиле живот

европских народа у првим годинама после рата, Међународни Савез Градова успева не само да обнови своју недавно започету делатност и да се одржи на висини једне колико културне толико исто и потребне комуналне установе, него у истој мери да развије иницијативе тако великих размера, по све нове и благотворне, што је дало повода и установама Друштва Народа у Женеви да се у најјачој мери заинтересују за судбину и рад ове нове установе. Тиме је поред непосредног признања заслуга од стране оних ради којих је Савез и основан, а то су градови и потреба сталног разматрања сложених проблема, Савез Градова добио и међународно признање са једног од највиших места. Из области више платонског интересовања за ствар на овој страни прешло се убрзо на успостављање непосредних веза између Савеза и Друштва Народа. Те везе већ сада добијају карактер систематске сарадње и наговештавају још јачи пресекрет у смислу придобијања Међународног Савеза Градова да стално сарађује на разгранатим привредно-социјалним и културним пословима Друштва Народа. Томе иде на руку и срећна околност да Друштво Народа има у своме окриљу Међународни Биро рада на чијем челу стоји г. Алберт Тома, један од ретко агилних и изванредно стручних социјалних радника. Старање овог Бироа све се више простире у правцу свестраног испитивања опште социјалних прилика и њиховог побољшања ради одржања и напретка широких народних слојева. Постављајући овако високе циљеве и проширујући своју делат-

ност у правцу остварења истих, установе Друштва Народа у Женеви сусрећу се све више са градским општинама од чијих организација, умешности и социјалног старања у опште зависи највећим делом живот оних чију ширу заштиту тежи да спроведе Друштво Народа кроз своје примерне установе. И не само то, Општине, које су мирољубиве по природи свога локалног положаја и стваралачке по сили прилика из којих ниче комунални живот уопште, показују се као одлично оруђе у спровођењу оне политике која је Друштву Народа одређена Версајским уговором о миру и општим мирољубивим тежњама човечанства. Не рачунајући период историског развитка када су поједини градови имали своју потпуно самосталну организацију и моћ исте испољавали по који пут и на другим странама, можда пуно-агресивним, а не само унутрашње-комуналним, градске општине никада нису биле представник друге политике до ли чисто мирољубиве са својом битном основом: рад, ред и напредак. Данас, када су оне у погледу броја становништва, привредно-социјалне, техничке и културне важности готово сличне склопу и задацима које имају савремене државе, по све је разумљиво што се о њима све више води рачуна и што идеја о сталној и тешној сарадњи између Друштва Народа и Међународног Савеза Градова улази већ у фазу истицања конкретних предлога. Но независно од свега тога за нас је од пресудне важности улога коју Савез има како у међусобним односима Савеза градова појединих земаља тако исто и у ужем односу између самих градова. Уочити ту велику улогу Међународног Савеза Градова значи признати и све користи које од њега имају градови, како данас тако исто и у даљој будућности. Ми ћемо овде истаћи само неколико битних главних момената који објашњавају ближе рад и значај Савеза.

Самим тим што се успело да у свима културним државама створе Савези градова, истакнуто је довољно и потреба њиховог јачег зближења, ако ни због чега другог оно бар ради тога да би се добио што бољи и сигурнији преглед делатности појединих Савеза и на тај начин дала боља подлога, теориска и практична, сопственим иницијативама. Данас је немогуће више оглушити се о културне тековине других народа, нити бити

равнодушан према свима оним невероватно брзим разменама материје и духа које се врше уз сталне тежње јачег изједначења свих односа људи. Изолованост у смислу занемаривања тековина других немогућа је чак када би се ова и желела.

Међународним конгресима ове врсте претходи и прати их за све време, лично упознавање делегата и измена мисли о свима комуналним питањима, да би већ само та околност богато оправдала сазив оваквих конгреса. У току више година заједничке сарадње делегати се толико навикну један на другог да се на наредним састанцима и нехотично траже ради обавештавања о току комуналних послова и новинама уведеним у последње време, а тако исто и ради брзог и лаког упоређења прилика других земаља и градова са својим сопственим. Тако се у овом интимном разговору и додиру за најкраће време добије далеко правилнија слика стања и односа општина других, чак и најудаљенијих земаља и што би се то могло постићи, ако би се у опште могло брзо постићи, путем писменог општења, разним списима и слично. Јер у оваким приликама непосредног општења дата је могућност лакшег истицања примедба и критике појединих система уз несумњиву принуђеност својих сабеседника да своје установе бране разлозима или да чак и критикују њихове недостатке, што у сопственој земљи из извесних опортунистичких обзира не би могли чинити. Претпоставка је, наравно, за успешно искоришћавање ових састанака ради добијања што ширих обавештења да се већ располаже извесном основом познавања комуналних прилика других земаља, у противном свака дискусија била би монотона па можда и досадна за онога који треба да изиграва професора у таквим случајевима. У последње време нарочито међусобни односи представника градова све су срдачнији, да достигну степен најискренијих пријатељских договарања о свима комуналним питањима. Они се и после завршених конгреса настављају путем непосредног дописивања, шаљања потребних података о разним питањима, затим путем сарадње на комуналним часописима или органу Међународног Савеза, који иначе изобиљује најразноврснијом грађом и ако релативно краћом.

Поред седница т. зв. Перманентног би-

ро-а на којима се већ како о важнијим текућим питањима самог Биро-а, тако исто и о свима начелним проблемима који се износе пред пленум, веома су важне седнице самог конгреса на којима се решава о напред утврђеним питањима и са учешћем свих представника. Седнице су иначе јавне тако да је и штампи дата могућност да о току преговора упозна и најшире читалачке кругове. Узгред буди речено Савез ради иначе у најтешњем додиру са представницима штампе, којима иначе дугује за популарисање својих важних одлука.

Овога пута на дневном реду конгреса издвајала су два веома важна питања:

- 1) *Комунална осигурања свих врста и*
- 2) *Мешовита предузећа.*

Питање осигурања које градске општине треба да спроведу било да би заштитиле своја сопствена добра или живеће својих намештеника (чиновника и радника), било да пружи заштиту онима који би у ма ком било виду остали оштећени од стране рђавог функционисања, немарности и т. д. градске општине и њених органа, то важно питање, важно мање-више за све градске општине света, занимало је већ од дужег времена Међународни Савез Градова, као и Перманентни Биро који се у те сврхе и састајао. Савез је поступио веома обазриво и тактично што је претходно тражио опширне извештаје од свих земаљских савеза чланова Међународне уније, о стању комуналних осигурања и њиховој одговорности (ризико) у опште коју поставља законодавство појединих земаља. Исто тако тражено је да ти извештаји, поред синтетичног приказа стања на овој страни, обухвата и краћа упоређења а нарочито мере које су градске општине предузеле у последње време или намеравају предузети ради што правилнијег решења осигурања и обавеза ове врсте. Сва та огромна грађа доставља се Секретаријату — Брисел, а овај је, према потреби и жељи, даје учесницима конгреса на проучавање и ради што правилнијих одлука у пленуму. О овом деликатном питању вођена је опширна дискусија у Лијежу пуна два дана (16.—17. јули) и са излагањем појединих делегата који су на тај начин употпуњавали своје раније извештаје новим и интересантним примерима, осврћући се узто, по правилу, на претходна излагања других пред-

ставника. И поред јединственог изношења свих могућих система појединих земаља Конгрес се није могао сложити да прими једну резолуцију, која би у неку руку била срећна синтеза свих односа на овој страни и разнolikих гледишта делегата тако да би се комунални живот, условљен овим питањима, имао да креће у духу те резолуције. Усвојено је да се цело питање проучи још једаред на бази прикупљених података и измењених гледишта на Конгресу, с тим што ће се у те сврхе ангажовати нарочити стручњаци у појединим земаљама и они, преко својих Савеза, доћи у везу са Међународном Унијом у Бриселу. Тиме је, значи, придат прави значај сложеном питању комуналног осигурања и ризика у односу према трећим лицима, што је не мање доказ да Међународни Савез градова у сваком случају приступа озбиљно решавању крупних комуналних проблема. Овом приликом изгледа ми напомена по све умесна, да је врло добро што се на овим састанцима избегава оно лако изгласавање резолуција које би, с обзиром на међународни карактер одлука, имале више догматички карактер но што би испољавале тежњу и могућност стварног побољшања комуналног живота који се, када су у питању разне земље и разна законодавства, не да уоквирити са унапред одређеним шаблонима.

*

О другом питању (мешовита или чисто комунална предузећа) Конгресу је такође стајао на расположењу огроман материјал са опширним извештајима других земаља, при чему треба нарочито истаћи сам реферат г. Dr. Delius-a, агилног претседника Општине у Wesermünde-u (Немачка). Реферат је стручан и исцрпан не само у своме главном делу где излаже стање општина у Немачкој него тако исто и у своме компаративном делу са много драгоцених података о комуналним предузећима других земаља. Дискусија о овом не мање важном питању вођена је пуна два дана (18. и 19. јула) у Анверсу (Белгија). Резолуција није примљена али је усвојен закључак на бази реферата и дуже дискусије у којој су нарочито учествовали Французи и Енглези. Претседник Конгреса г. Вобан, (потпретседник општине Амстердамске) згодно је формулисао тај закључак уз опште одобравање свих учесника конгреса. У главном из-

нета мишљења у вези закључка конгреса своде се на неколико главних момената.

У Немачкој је, нарочито, једно нередовно стање, проузроковано ратом и инфлацијом учинило нужним стварање мешовитих предузећа на место чисто комуналних, ма колико Немци давали овоме последњем сва финансијска и друга комунална преимућства. Када је на конгресу истакнуто г. Др. Делиусу, претставнику Немачке, да се ово стање које се мора сматрати као нередовно не може дићи на степен правила и да је најбоље оно решење где добро уређене општине могу саме да задрже сва комунална предузећа у својим рукама, он се и сам с тим сложио и тиме олакшао примање закључка на тој основи: т. ј. да су *чисто комунална предузећа боља од мешовитих* али да општине могу примити и ова последња — мешовита у приликама које су у финансијском погледу више нередовне. Овде је вредно споменути и духовиту упадицу председника општине — Амстердам, да то што је нередовно, на жалост, постаје нормално, а што је редовно показује се као ненормално. Затим је усвојено као правило у случајевима увођења мешовитих предузећа, да општине обезбеде себи што већи утицај у управи и акцијама, при чему је нарочито истицано преимућство већег утицаја у самој управи но у финансијама где треба такође да претеже општински интерес. По Д. Делиусу важније је имати већину у управи но у капиталу. Одлука о мешовитим предузећима представља згодно практично решење, уз то и један спрета теориски компромис. То важи нарочито тамо где се конгрес не може да изјасни за мешовита предузећа као најбоља, пошто има боље форме предузећа а то је сопствена режија, али за то ипак, под тешким — нередовним приликама препоручује мешовита предузећа с тим да општине треба по сваку цену да обезбеде већину у управи и капиталу (нарочито у првом).

Енглези су, као осведочени практичари, одмах у почетку дискусије заузели став за мешовита предузећа у колико су ова у интересу општине и као таква они их препоручују Континенту. Но у својим опширним излагањима представници енглеских муниципија изнели су и многе примере злоупотреба код ове врсте предузећа ако општине не умеју да обезбеде у њима свој утицај. У томе је био нарочито

интересантан делегат Лондона, који је објаснио случај са лондонским електричним друштвом. У исто време он упозорава на опасност да друга страна не злоупотреби тајне предузећа (цртеже, планове, разне методе рада и т. д.), због чега се залаже јаче за монопол у таквим случајевима.

У Француским општинама уређено је општинско газдинство у главном под утицајем законодавства које датира још од Колбера. У комунално-привредном погледу оно се може с правом сматрати као назадно јер смањује утицај општине на оснивање сопствених — комуналних предузећа. Више либерално схватање о праву приватних лица да оснивају предузећа, а не општине, одвело је стању да општине у Француској имају слабог утицаја на предузећа која су у другим земљама махом у рукама самих општине. Отуда и гледиште које су заступали Французи не одваја много од гледишта делегата других земаља с тим што се са њихове стране стално подвлачи потреба самоуправне реформе у Француској која ће рад општине ставити на далеко савременију основу. У томе правцу они сада раде, и захваљујући досадашњем реду ствари истичу да мешовита предузећа могу дати добре резултате ако се рад саобрази у првом реду интересима општине. Француско законодавство последњих година фактички показује већи преокрет у корист шире активности самоуправних тела. Тако и. пр. законодавство о добрим и јефтиним становима за широке народне слојеве као и друге позитивне реформе.

Делегати других земаља у главном су се држали исте линије, изузимајући делегата Мађарске (п. претседник општине — Будимпешта) који се нарочито задржао на новом мађарском законодавству. Ово законодавство отежава приватна и мешовита предузећа докле фаворизира чисто комунална. Судећи по томе могло би се у начелу бити за један такав систем коме конгрес у главним линијама даје све преимућство. Но мађарско законодавство уређујући односе на овој страни толико ограничава и подвргава регламентисању комуналне слободе и самоуправних односа у опште, да такав начин рада конгрес није могао да усвоји као пример за препоруку.

За представнике градова других земаља као и за учеснике конгреса у опште Међународни Савез, уз особиту благодатност владе Краљевине Белгије а захваљујући крајњој предусретљивости самих општина, организовао је читав низ пријема и научних екскурзија особите вредности. Ових дана Краљевина Белгија слави 100 годишњицу своје независности, у вези чега је организовала на јединствен начин и велике изложбе у Лијежу и Анверсу. Делегатима је самим тим била пружена и ретка прилика да на овим изложбама виде не само велики напредак Краљевине Белгије на привредном и културном пољу, него да тако исто виде и све оно што су изложиле и друге државе у овој мирној, културној утакмици народа. И поред свих дивљења за изложбу у Лијежу мора се признати, да изложба у Анверсу издваја како својом спољном монументалношћу тако исто и огромном грађом за проучавање привредно-културних и свих других односа појединих народа. Успех ових изложби Краљевине Белгије показује такође до пуне очигледности, да излагање људских производа и творевина у опште на овакав начин није постало излишно у времену за које појединци тврде да омогућава проучавање и брзу размену добара тако да је и груписање ових на једном месту путем сличних излагања непотребно. Велелепна изложба у Анверсу уверава нас да је обрнуто случај. Она нам пружа и примере ретке способности једне добро организоване општине, као што је Анверска, која је умела да исту изложбу припреми на начин који задивљује.

На путу из Лијежа у Анверс делегати су посетили стару варош Малин. Претседник општине Малинске са целокупним општинским часништвом, приредио нам је срдчан пријем у општинској згради на којој би им многи далеко напреднији град могао данас позавидети. Томе је претходила екскурзија по вароши и разгледање важнијих установа. Малин је стара варош у којој се нарочито издвајају Катедрала и Општински Дом. Поред своје лепоте ови ретки грађевински споменици одају снагу и величину сталежа који су на њима радили и са фанатизмом који им бејаше својствен кроз све раније периоде. У част делегата Општина Малинска приредила је један по све оригиналан црквени концерат употребом звона на Катедрали као музичке инстру-

менте, што је за све нас било ретко пријатно изненађење. Захваљујући множини тих звона свих врста и облика која су на високом торњу, затим спретном искоришћавању механизма који их лако ставља у покрет тако, да се додирима о ове добијају звуци свих јачина, изнад свега пак захваљујући виртуозности мајстора у руковању диркама и искоришћавању ових чудних подобности за свирање на малинској катедрали помоћу ударања звона, виртуоз ових звона могао нам је изводити и најтеже композиције. Тако нам је пружио уживање у композицијама Тонхајзера од Р. Вагнера и много других лепих састава.

Анверс је технички уређена, лепа и изнад свега привредно напредна варош. Кроз читаве векове у њему се врши процес нагомилавања богастава, рада и веза са свима државама света. Те везе нарочито биле су одлучне за његова трговачка преимућства над многим другим пристаништима, па чак и над онима која иначе имају боље мариитимне подобности. Захваљујући тој срећној околности да у Анверсу струји живот целог света са којим је он везан прометом највећих размера, да је његово пристаниште стало пуно бродовима свих народа и да се ту, на томе класичном месту трговачке слободе и радљивости, свакодневно обаве безброј трговачко-банкарских послова, Анверс је и у комуналном погледу једна по све напредна варош. Гледиште које је „Савремена општина“ од вајкада заступала било је у томе, да се *напредна општина не може замислити без напредне привреде*. Општина која угушује привредну делатност мора пре или после да искуси рђаве последице таквог рада. Нигде и никада нису се код нас, представника градова, открила у тој мери сва преимућства напредне општине кроз благодети развијене привреде, нити међусобна узрочна веза ова два тела: привреде и самоуправног живота, као што је то био случај у овом месту рада и полета.

Анверс је основан у VII веку, затим су га Нормани уништили у првој половини IX века. За владавине Карла V Анверс је, према подацима из тога доба, био најлепша и најпривлачнија варош у целом хришћанском свету. Најскупљи производи налазе ту купце одакле се разносе по Европи, као што се и Европски производи разносе преко Анверса у све крајеве света. Разумљиво је да је из ове мате-

ријалне културе никла и духовна. Рубенс, Фон Дајк, Јорданс и многи други великани на пољу уметности чувене Фламманске школе по никли су и стварали у овој вароши.

Приближну слику о значају града пружа не мање статистика његове велике трговине и промета. Тако је у 1880 год. увезено разне робе у Анверско пристаниште преко 3.000.000 тона, 1913: 14.150.000 тона, 1926: 22.800.000 тона, а 1928 год. 23.605.000 тона. На тај начин његово пристаниште долази у истини у ред највећих. У погледу индустрије Анверс стоји на првом месту са прерадом дојаманата. У те сврхе располаже са 263 радионице и са преко 10.000 радника. Да би се боље уочио његов значај на томе пољу треба знати да Амстердам стоји тек на другом а Њујорк на трећем месту. Пристаниште ове у истини завидне вароши изграђено је применом савремених начела технике и снабдевано за промет још већих размера. Прву основу за градњу модерног пристаништа и кеја дао је у своје време Наполеон преко својих стручњака који су, на челу са Мармоном, изводили и путеве у нашој лепој Далмацији. Анвершани и данас говоре са пијететом о прегалаштву и универзалности Наполеоновој, коме дугују што је град на прагу новог развика, почетком XIX столећа, могао да се прилагоди новим маркетинским потребама.

*

Пошто је у Анверсу исцрпљен онај ужи дневни ред конгреса, у програму је било заједничко обилажење осталих градова Белгије, тако да су представници других земаља имали згодну прилику, да и ту богато искористе свој боравак уз крајњу предусретљивост власти како општинских тако исто и државних.

Делегати су се вратили својим кућама са најлепшим утисцима и далеко одређенијим гледиштима на многа комунална питања чије свестрано претресање на оваквим конгресима и међусобним додирима представника градова у опште значи невероватну добит. У колико се наше државе специјално тиче то ће бити неопходно потребно да у будуће буде у јачој мери заступљено више наших градова. Нарочито бих препоручио да поред т. зв. политичких представника узму учешћа и поједини стручни службеници на истакнутијим општинским местима, како би могли видети шта се све у иностранству ради, па оно што је добро, напредно и одговара уз то нашим приликама пресадити после на наш живот. Исто тако у будуће морају се безусловнио спремати од наше стране нарочити реферати и поднети на време и у преводу (Француски, енглески и немачки) Секретаријату Уније, како би их овај могао доставити свима учесницима конгреса. Овога пута ми нисмо могли одговорити захтевима ове врсте али у будуће они се не могу избећи. Наш Савез градова, који је новијег датума и тек отпочео своју ширу делатност, учиниће све са своје стране да се у будуће ни једна прилика не пропусти где би могле наше општине и држава да прикажу иностранству у светлости њихове праве величине и способности. Нарочито на пољу своје градске архитектуре као и својих монумента у опште ми имамо с чиме изићи пред странце. Можда ће се ускоро указати потреба да и ми у својој средини примимо представнике других градова у тако великом броју, што доприноси у најјачој мери популарисању Југословена и добијању јачих утицаја и веза са иностранством. И то је једно питање о коме би требало још сада размишљати.

Др. Милош Ђ. Поповић, лекар

Рационална организација социалне помоћи у београдској општини

1.

— Социално слабији — Задатак општинског социалног старања — Извођење: социално просвећивање — Превентивне мере — Рационална помоћ — Сарадња грађана — Принципи организације и практично извођење —

Питање социалне помоћи у Београду од велике је важности и заслужује да се темељно проучи. Али питање је у вези и зависно од врло много других питања, која у исто доба, и пре тога, морају бити решена и решавана.

Пре него што би смо говорили о рационалној организацији социалне помоћи у Београду, потребно је да се пречисте извесни појмови и да се изврши подела социално слабијих, т. ј. оних којима је потребно да се указује помоћ.

Социална помоћ, управо социална политика у ширем смислу, у главном је поратна тековина. Она је добила тек после рата нарочиту вредност, кад су многа социална питања и сувише се била заоштрила и изазвала потребу и за државну и за општинску интервенцију.

Социална политика је врло обилна, она обухвата целокупан живот грађана, и нема ни једног питања које с њом не би било у вези.

У најширем значењу, социална је политика нарочити поглед на социалне проблеме и нарочити начин за решавање тих проблема. Другим речима, социална је политика нарочити поглед о уређењу односа у друштву. А то је свакако једно од најкрупнијих питања пред којима данашње друштво стоји.

Друштвени проблеми постали су услед разних друштвених невоља и патињи. Кад се појави глад, настаје питање глади. Кад зло од алкохолизма постане и сувише велико, појављује се алкохолно питање итд. Али сви недузи и беда у људском друштву скупа, чине једно јединствено друштвено питање. Све те многе невоље створиле су у људском друштву један огроман број оних који су том бедом погођени. Ми их укупно називамо социално слабијим, и делимо према узроцима њихове социалне слабости.

У ужем смислу предмет социалне политике било би старање и заштита социално слабијих чланова људског друштва.

Социално слабији, они чланови људске заједнице којима је угрожен опстанак, према узроцима, деле се на више врста. Па како су им и узроци различити, тако је различан и начин старања о њима. Делимо их дакле на оне чија слабост произилази из њихове чисто физичке (телесне) слабости, или из њихове економске слабости. Те према томе би и та деоба била по следећем обрасцу:

По природи слабији (физиолошки) су деца (недорасли), стари изнемогли, затим долазе они који су телесно слаби због оболења (патолошки) и њих разликујемо на оне који су само привремено болесни, или услед слабости или повреда постану стално слаби инвалиди на раду или ратни инвалиди. Најзад долази друга група социално слабијих, а то су из узрока економских и ту имамо две групе: једни незапослени без своје воље, а други незаштићени (експлоатисани).

Између ове обе групе влада врло велика узајамност. Сви физички слабији су у исто доба и економски слабији, јер не представљају пуну радну снагу, нису дакле још оспособљени за рад, или су недовољно способни за рад — да зараде за своју егзистенцију. А економски слабији, дакле они који живе у сталној оскудици, врло лако постају и физички слабији (оболе или стално изнемогну), чиме се њихова социјална слабост још више појачава.

И општини је дакле, као и држави, потребно да има *што мањи број социјално слабијих чланова*. Ово може да се постигне само на тај начин, ако се предузму прво, све потребне превентивне мере, а с друге стране, ако се *рационално* указује социјална помоћ, нарочито економски слабијима. На који начин може то да се постигне, изложићемо у следећим поглављима:

СПЕЦИЈАЛНИ ЗАДАЦИ БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ЗА СОЦИЈАЛНО СТАРАЊЕ

Општина се мора старати да створи *што повољније* услове за живот свих грађана, а нарочито оних који су у великој оскудици.

Оваков задатак, признајемо, врло је опсежан и тежак.

Пре свега треба бити на чисто, *кога* општина мора сматрати за свога члана. Београд је град који је у сталном кретању и у порасту. И највеће су тешкоће баш у томе, што се у Београд не досељавају они који би могли да поднесу терете, и да даду посла, већ већином долазе они, који *траже посла*, који су у великој оскудици, или који *траже помоћ*. Зато се у Београду мора водити нарочита политика досељавања. Морају се пре свега дати олакшице да имућнији свет и свет који би могао да улаже новац у разна предузећа, што више долази у Београд. Не чинити дакле никакве тешкоће досељавању таквих грађана. Исто тако уредити досељавање света који траже посла, да могу доћи само у случају кад им је *посао обезбеђен*. Општина пак треба да настане и да помаже предузећа која могу дати посла, како би многи непродуктивни капитали могли да се активирају, и да у исто доба олакшају привредну кризу од које данас пати подједнако и град као и село.

Ово је утолико важније питање за Београд, што је због нове административне по-

деле из Београда отишао један велики број чиновника и другог пословног света, и тиме је још јаче умањен општи промет странаца; а ово ће за многе чланове београдске општине имати у најскоријим данима врло штетне последице, а то ће опет за собом повући и јако смањивање општинских прихода.

При општини би морао бити основан *нарочити биро за усељавање*, који би био дужан да прикупља све потребне податке и даје одобрења за усељавање, наравно у споразуму са брзом рада и другим државним органима.

Од правилног уређења овог питања зависи у многоме и решење рационалног социјалног старања.

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Други задатак општине је да ради на социјалном васпитању грађана и да спроводи све потребне превентивне мере.

Ма са коликим сумама да општина располаже, није у стању да подмири све потребе и да укаже свима помоћ који су у невољи, ако не предузме мере да се путем предохране отклоне многи узроци који се дају лако отклонити на тај начин, што ће широки слојеви, и то баш они којима је помоћ најпотребнија бити социјално васпитани.

Социјално васпитање је један од крупних задатака данашњег друштва. Оно обухвата *хигијенско* васпитање и помоћу њега спречавање читавог низа обољевања, несрећних случајева и т. д. (Борба противу алкохолизма, туберкулозе, венеричних болести и др.). Даље саставни део социјалног васпитања исто тако је и *економско* васпитање грађана — навика на рационалну штедњу, *задружно* васпитање и подизање задружне свести — солидарности, борба противу луксуза, навика на рад, допуна образовања, упућивање на споредне зараде и т. д. и т. д.

У превентивне мере дошло би исто тако и *усељеничко* питање о коме смо напред говорили. Затим подизање свих установа која доприносе социјалном, хигијенском, економском и *моралном* васпитању. Овде може највише да учини приватна иницијатива и приватне организације. Зато је општина дужна да такву иницијативу помаже. Помажући њу, не само морално, већ и материјално, у ствари ће моћи да учини знатне *уштеде*. Примера

ради: ако општина помаже једно друштво, које се стара о смештању деце у породице и о усыновљењу такве деце, и постигне да један велики број деце доиста збрине, онда ће оно општини и држави уштедети на стотине хиљада динара, суме које би општина или држава морале трошити на издржавање домова за децу. И онда је сасвим економично и рационално, да општина таквом друштву да многе олакшице па чак и извесну материјалну помоћ, ради лакшег спровођења пропаганде и друштвене администрације. Све то не би изнело ни десети део трошкова који се на тај начин могу уштедети.

Исто тако општина има рачуна да помаже и друштва којима је циљ морално и физичко васпитање омладине. Јер њиховим радом ће се постићи да омладина буде здравија, способнија за живот, да буде мање криминалитета и т. д. Тиме се такође уштеђују знатне суме и трошкови које причињавају запуштена криминална и сваком другом пороку одана деца, од којих се доцније регрутују и најоко-релији зликовци од којих друштво непрестано страда.

Али исто тако треба прекинути са давањем помоћи друштвима за која би се доказало да не дају никакве позитивне резултате и где често налазе „ухљебја“ извесни „професионални филантропи“.

Наравна је ствар, да један центар у општини мора постојати, који ће водити евиденцију о целом раду добротворних друштава, како би се и њихова помоћ могла у потпуном складу и рационално употребити.

Међу превентивне мере дошло би и целокупно старање о свима здравственим мерама које треба предузимати у погледу станова, исхране, радионица и јавних локала и т. д. Поправком хигијенских прилика отклањају се многа боловања, подиже се здравље, а тиме и привредна моћ грађана, што је такође од опште користи.

Један болестан члан, нарочито сиромашан, терет је општини, док је један здрав, привредна јединица која не само што ништа не стаје општину, већ општина има од њега користи у сваком погледу.

Ствари, ма како да су просте и разумљиве, ипак о њима се не води довољно рачуна.

Тиме би се остварио и други задатак општине да буде у потпуној сарадњи са грађанима и да за ствар општинску интересује све грађане, и да они у напредку општине гледају и свој напредак и обратно да идентификују свој просперитет општим просперитетом.

О самом пак практичном извођењу рационалне социалне помоћи у општини Београдској говорићу у идућем чланку.

СА СЕДНИЦА ОДБОРА ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ:

Д-р Милорад Недељковић, директор Поштанске Штедионице

Један финансијски успех Београдске општине

-- Говор г. Д-р Милорада Недељковића, директора Поштанске штедионице, одборника О. Г. Б., одржан на седници Општинског одбора од 8. августа 1930 --

Желећи да прекине са неповољним давањем радова на почек, Суд Општине Града Београда у споразуму са Одбором предузео је пре месец дана потребне мере за добијање једног унутрашњег зајма од 45.000.000 динара ради калдрмисања и извођења осталих техничких радова на београдској периферији.

На позив управе београдске општине, београдски новчани заводи, и државни и приватни, учинили су један врло леп одзив, нудећи београдској општини место четрдесет и пет милиона — зајам у суми од сто и двадесет и пет милиона динара.

Ову ретко предусретљиву понуду београдских банака претседник Београдске општине г. Инж. Милан Нешић изнео је пред седницу општинског Одбора од 8. августа т. г., образлажувајући је једним детаљним програмом радова.

После врло живе и начелне дискусије, Одбор је једногласно усвојио понуду, стављајући у дужност Суду да склопи споразум са респективним новчаним заводима и закључи краткорачни зајам од динара 125.000.000.

Записник са ове седнице као и са свих осталих, донеће се у службеном делу „Општинских Новина“.

На овом месту „Општинске Новине“ објављују говор одборника г. Д-р Милорада Недељковића, проф. универз. и директора Поштанске штедионице:

— Господо, ја сам био члан комисије која је имала за задатак да проучи понуде о зајму и да да своје мишљење и Суду и вама; и ја сада осећам потребу да вам дам неколико детаљних објашњења. Општина није могла да емитује дугорочан зајам у виду обвезница и

није моменат да ма која Општина излази са да на пијаци са дугорочним зајмовима. Има државних потреба испред којих Општина не би смела да иде, има стабилизација динара и других државних финансијских проблема, и дотле ми не би смели да се истичемо испред државе и њених великих операција. За то се морамо помоћи прелазним начином, да Општина не би запала у задужења на почек. Кад Општина узима краткорочан зајам, она се врло добро сетила да узме на меницу. Меница има нарочиту цену код банака, што се може реесконтovati, јер рачунају да ће меницу моћи реесконтovati код Народне банке и Поштанске штедионице. Али те менице имаће ипак много већу вредност ако имају два потписа него један, а нарочито ако имају потпис једне новчане установе као што је Општинска штедионица.

Хоћу да истакнем и неколико других момената из рађања овога зајма. Овде се већ истакло да је ово први пут да је Општина закључила зајам овако кратко, чисто и јавно, без икаквих дугих преговора у кулоарима и поверљиве преписке: него се у неколико тренутака све свршило: треба новаца, — ево! То је збиља епоха у историји Општине београдске. Овај изванредан одзив, који је Београдска општина добила на први захтев кад је закуцала на врата наших великих финансијера, и да је том приликом добила три пута више него што је тражила, такве је природе да ми треба да се зауставимо на томе моменту. Ја мислим да то није ни мало ствар за пот-

цењивање. Желим да подвучем и истакнем сву моралну важност и значај ове околности, да ми будемо свесни шта се овде догађа и да подигнемо самопоуздање у себе, у наш Београд и Београдску општину. Није мала ствар, ја ћу то казати слободно како осећам и мислим, не бојећи се прекора да ћу бити сентименталан и да ће ми неко пребацити да ћу уз гусле загудити, није мала ствар да Београд, о чијим се финансијама раније тако рђаво мислило, спонтано, без резерве, без проучавања буџета и финансија, без икаквих експертиза, добија овако једнодушан и велики одзив наших домаћих банака за зајам. Има много великих и напредних градова у нашој држави, који се годинама муче и на домаћим и на страним тржиштима да добију зајам и да су дошли до зајма са много већим напорима и тешкоћама него ли Београд. Београд је до скоро био ратом разрушен и опустошен град, насељен и сада претежно сиромашним становништвом, и ми његови претставници стално дрхтимо да ли ће он својим финансиским средствима самовладати огромне терете, који стоје пред нама у развоју културном и социјалном. Тај Београд са таквим финансијама добија изванредан и једнодушан одзив. Београдска општина била је до скоро у критичним финансијама, и ми смо стрепили како ћемо се решити Блевовог зајма те да не доживимо страховити слом да нам распродају наше акценте на добош по светским пијацама, као последњем банкроту. Општина београдска требала је да реформише своје финансије да се много што шта пречисти и почисти, да се запусте оне силне рупе кроз које је растацао њен новац на мал не кроз расипнички начин. И гледајте чуда: та Општина добија наједанпут овако повољан одзив!

Немојте мислити да је томе разлог само то, да има доста новца код банака. Један од наших колега мало пре рече: не падајте у сентименталност, то је њихова роба, које банкарџи имају на лагеру много. Господо, седимо ми банкарџи на тој роби већ више од две године, и било је многих који су у међувремену тражили зајам, па ми нисмо одмах скочили од радости са столице чим је когод закуцао на наша врата, тражио паре, а ми казали: на! Кроз девет решета решетали смо ми редовно све молбе за зајмове, и не добија ни хаљидити део од оних који затраже зајам на оно

што траже. Београдска општина имала је један велики успех, не зато што има новца на пијаци. Први разлог наћи ћемо у оној великој љубави Београђана према своме граду, и ја мислим да то овде не претерујем. Историји Београда у најновије доба мало се може наћи премца, и равног примера у историји других народа и других градова. Ја ћу вас потсетити само са колико је неочекиване љубави брањен Београд од самих његових грађана онда, кад се војска из њега повукла.

Ви знате оне епизоде уличне на Савском пристаништу, код Народнoг позоришта, испод бедема на Дунаву и т. д., како су грађани, студенти, омладина и трећепозивци драговољно давали своје животе, јер нису могли да се помире с тим да у Београд улази непријатељ. Ми видимо како се Београд нагло развија и у коликој је мери примио на себе дужност престонице наше уједињене велике државе; и изазива дивљење, како тај разрушени, опустошени и издесетковани Београд носи с вољом огромне терете у данашњој обнови и сређивању. Ја сам, господо, дубоко узбуђен и не смем више да развијам ову тезу, али морам ипак да укажем на нашу трошаринску тарифу, на наш буџет који скаче у геометријској прогресији сваке године. То је доказ да Београд може да рачуна на своје грађане како у рату тако и у миру. Ја вас уверавам да је закуцало срце Београђана, цео Београд је проговорио и казао: кад се тиче нашега града, нема те жртве која је нама скупа, нема те жртве коју нећемо поднети за Београд и његово унапређивање. Ми то треба да видимо, можемо се ведра чела и спокојно усправити и казати: „Ми, Београд, шта смо били у стању и шта ћемо бити у стању!“ И господине претседниче, ја вам то у овој свечаној прилици свечано говорим: ви сте на челу једног града, каквог има мало примера у свету, са колико неизмерне љубави грађани воле свој град. Куцајте слободно на наша врата и наћи ћете их увек отворена.

Кад је Општина београдска казала: треба ми новац, хоћу да престанем са давањем радова на почек, ми нисмо смели да оставимо Општину београдску на цедилу, да евентуално не постигне споразум са банкама па да се врати поново предузимачима. Ми смо се појавили тада само као гарантни синдикат и изјавили да уколико Општини не буду дале

приватне банке потребан зајам узимамо да јој дамо ми. Чак је Поштанска штедионица отишла најдаље и казала: ако се нико не пријави, цео зајам она уписује и даје Општини београдској. Али у том првом тренутку, одмах смо осетили да не би било за Општину опортуно, ако би само од нас узела зајам. Општина београдска треба да добије контакт са широм новчаном пијацом. То је потребно не само из разних обзира у садашњости него и ради будућности. Ви знате пред каквим огромним грађевинским и комуналним програмом ми стојимо. Зато ће нам требати сукцесивно врло великих сума новца, и кад тад мораћемо доћи на новчану пијацу и затражити да нам се упише велики новчани зајам макар у сукцесивним траншама. Добро је полако и поступно навикавати банке на Општину београдску као дужника. Овога пута добивен је тај контакт уз много штимунга, уз много повољног расположења. То је врло добро да се на овај начин упознамо и спријатељимо са новчаним установама и у колико будемо даље радили, видеће банке шта вреди Општина београдска. И кад будемо ступили у контакт са новчаном пијацом ради емисије обвезница једног већег зајма, те банке саветоваће своје улагаче и другу своју клијентелу: узмите овај папир, он је добар. И због тога ми смо у финансијској секцији казали: државне установе могле би узети цео овај посао на себе и тући својим условима све остале новчане заводе, али Општина београдска треба да добије сарадњу са приватним новчаним заводима. Том приликом мора се узети у обзир да приватни заводи плаћају порез и тежи су услови њиховог рада него ли код нас и због тога можемо им концедирати већу каматну стопу. Но она не сме бити сувише велика, да се банке наплате

преко мере за то своје одушевљење да изфинансирају Општину београдску сада; али извесна мало већа каматна стопа мора им се допустити. Ми, државне новчане установе, смо изјавили да пристајемо да оборимо наше услове у колико су приватни новчани заводи скупљи, да се Општини београдској ухвати просечна стопа која би јој конвенирала и која се може прихватити при данашњем стању новчане пијаце.

Што се тиче величине зајма, односно зашто је најпре тражемо 50 милиона, а сада се предлаже закључење зајма од 125 милиона, ствар стоји овако. Г. председник је не знајући на какав ће пријем наићи код новчаних завода затражио првобитно за калдрмисање периферије зајам од 45 милиона динара, те да се не морају ти радови плаћати меницама. Али кад је видео на какав је сјајан и срдчан пријем наишао на новчаној пијаци, он се решио да закључи већи зајам, и за извесне друге још послове који су врло хитне природе (проширење водовода, довршење кланице, подизање извесних школа и т. д.), као и да поисплаћује извесне обвезе општинске из ранијих година, чија неисплата ствара Општини рђаву репутацију и убија њен финансијски углед. При том се често не мање од тих обавеза плаћају и врло скупе камате.

Нас је суд убедио својим рачуном да има много таквих послова које треба изликвидирати. Ми смо се у целисходност овог предлога уверили и зато смо потписали наше мишљење да се узме цео износ зајма, и он да се подели између приватних и државних новчаних завода, да се просечно добију што повољнији услови, и да се о детаљима дефинитивно расправља овде, пред одбором.

Д-р Петар Ђорђевић, публициста

Економски фрагменти Београда

-- Годишњи податци о понудама предаја и продаја радњи у Београду --

Пулзирање економског живота, код нас на дому и у иностранству, окупирао је — због своје судбоносне ефективности — пажњу свих мисаоних људи. Још више од тога: неодољивост те економске преокупације у данашњици учинила је да брига престане бити искључиви задатак интелектуалних космополита, већ се чини све да она постане главна психолошка садржина свих привредника вароши и села.

Наш пољопривредник све чешће и све ефикасније осећа негативне последице далекога али производном техником наоружаног конкурента из Канаде и Аргентине. У исто време наш индустријалац, трговац и занатлија морају, такође, све брижљивије и ажурније, да сазнавају квалитете и цене сировина и прерађевина на многобројним иностраним тржиштима. Јер, Југославија продаје производе своје привреде у 77 држава свију континената, а купује разне производе из 75 разних држава света.

У овако раширеној размени привредних добара, и, у више ничим не ограниченом промету продуктивних и прометних вредности људскога рада, није више ни могуће да наш привредник остане дезинтересован за ширину и просторе међународног економског живота.

Нажалост овај економски позитивизам има за привредни свет и своје негативне облике: често пута грубе последице сазнања о својој недовољној привредној снази да се одупре у произвођачкој утакмици надмоћнијем светском конкуренту.

То сазнање оличено је обично у дугим и тешким привредним депресијама, од којих, те још како, страда често и онај надмоћнији, непознати и далеки му конкурент.

У тим депресијама развијају се читаве кризе у којима пропадају и ликвидирају многе мале и слабе привредне егзистенције.

У реперкусији тих широких негативних економских чињеница, последице су све оштрије и све ефикасније у колико захватају и заплъскују нашу, београдску привредну периферију. — На озбурканоме и немирном мору најпре се испреврћу мале баркице!...

Према податцима Београдског Трговачког Суда, било је у прошлој години извршено 1861 протоколација разних радњи у Београду. То је за 161,7 на сто више но у години 1925. И, мада све ове прошлогодишње протоколације не морају значити у исто време и равногласан прираштај нових радња — јер међу њима свакако има и таквих које су старијега оснивачкога датума, и оних које су само промениле своје власнике, а стим у вези и протоколацију — ипак је овај протоколациони број знатно већи од свакога годишњег броја у добу изванредне инфлационе конјуктуре после рата. Што је још интересантније од тога; процент прошлогодишњег протоколационог увећавања јачи је и несразмернији од процента увећавања меничних протеста у Београду.

Али, ако са овим протоколационим бројем упоредимо број нуђених предаја радњи у Београду — време од 1. VI. прошле, до 30. V. ове године — и ако томе броју додамо прошлогодишњи број од 266 тражњи отварања стечајева код Трговачког Суда, онда ћемо имати јасну слику великога привреднога комешања, као знака и као последице постојеће привредне несигурности ситног и средњег варошког привредника у Београду.

Врсте и број радњи чија је предаја нуђена у

У КОМЕ МЕСЕЦУ ?	Трговачке радње													Радње са храном и пићем																				
	Бакалске радње	Колонијалне радње	Деликатесне радње	Дуванишнице	Мануфактурне радње	Трговине са обућом	Шеширијске радње	Дрогерије	Папирнице	Дрварско-угларске радње	Магацијске радње	Гвоздарске радње	Трг. радње неопознат. врста	Парфимерија	Укупно трговачких радњи	Кафана	Гостионице	Пивнице	Бифеи	Винарске радње	Хотели	Народне кујне	Домаће кухиње	Ресторани	Месаришнице	Посластичарнице	Бифеи и деликатес. радње	Ужичких производа	Пиларнице	Тезге на пијацама	Радње са алкохол. пићем	Месаришнице		
Јуни	8			3			1						3		15	17			5	2		11				2								
Јули	6			3	1				1				3		14	14		1	5	2	2		2	3		2	1	4		3	1		1	
Август	4	1	1	6	1		1	1		1			2		18	13	2		7	1		6		2										
Септембар	6	2		3	1										12	7	1		6	1		6												
Октобар	10	5		9	3					1		1			29	13			1			6		3			1							
Новембар	8	3	1	1		1				2		1	1		17	8	1		6		1	3			1	1								
Децембар	6	5	1	4	1					1	1	2	1		21	7			2			2		2	1	5								
Јануар	4	6		5			1	1		2		1	1		20	12	1		5			9			1	5								
Фебруар	10	2		5								1	5	1	24	19		3	1		1	4			1	2								
Март	12		1	1	1		1					1	1		17	15		1	2			10			1	2	1	3	2					
Април	9	6		3						1					19	12			1	1	2	6			1	1								
Мај	4	2		2	2		1	1		1		2			15	7	1		1	1		2			2	1								
УКУПНО	87	32	4	45	10	1	5	3	1	9	1	2	20	1	221	144	6	5	42	8	6	65	2	16	12	11	3	14	12	2	1	7		

У развиту градова са јачим комуналним значајем несумњиво је главни стимулус развита привредни живот, јер велики град у садашњости може се замислити само са великим бројем продуктивнога становништва.

Отуда се старање комуналне политике све више окреће у правцу служења привреди и њеноме развиту. Путем привредне комуналне политике утиру се могућности за давање, пре свега, јевтине погонске снаге малим и средњим предузећима заната и индустрије. Уз то, читав је низ практичних комуналних захтева потребних привредним предузећима, о чему је у „Општинским Новинама“ већ раније писао г. Влада Миленковић, новинар.

У времену када ове ретке пишемо врше се, иницијативом општинске Управе у Београду важне припреме за измену и модификације у трошаринској тарифи; у циљу фискалнога растерећивања привреде. Ако ови обавештајни подаци, о инсолвентним привредним предузећима у Београду, буду могли да допринесу добрим интенцијама намеравање трошаринске ревизије, онда ћемо ми, разуме се, осећати притом најлепше задовољство.

II.

Из бројног односа код понуда предаја радњи види се да су кризом погођена врло често баш производна предузећа: занати и

индустрија изражавају 32,7 од сто укупнога броја нуђених продаја у току реченога годишњег времена.

Трговачке радње заузимају такође скоро трећину — стриктно 29,6 од сто — укупнога броја понуда, а бакалске и колонијалне радње читавих 53,8 од сто свих нуђених трговачких радњи.

Група радњи са пићем и храном — која заузима 55,3 од сто у свеукупном броју понуда — карактеристично је, има најтежи положај у овој ликвидаторској кризи. Јер је ова привредна група несумњиво у непосредној и финалној вези са конзумом.

У овој критичној групи, опет, најгоре пролазе кафана, заступљене са 34,9 од сто свих ових групних понуда; па бифеи са 10,2 од сто; народне кујне са 15,7 од сто; итд.

Група занатских радњи — која у свеопштем броју нуђених предаја заузима место са 30,7 од сто — ако јој додамо и сва остала предузећа занатскога значаја из групе животних намирница, има у себи једну професију санитетско-естетскога значаја: фризерај и берберај, која је по најтеже погођена кризом: Она представља у занатској групи 17 од сто инсолвентних.

Индустријска предузећа заузимају дво-процентно место у свеукупном броју понуда. Али је њихов број понуда, у односу на

Какве су, зашто су и како су нуђене радње?

У КОМЕ МЕСЕЦУ ?	Својства нуђених предузећа								Формални узроци предаје											Услови за предају											
	На добром и живом месту	У центру града	У близини фабрика	Изван конкуренције	Радња добро уведена и разрађ.	Радња и сад одлично ради	Са сталним муштеријама	Са машинским инсталацијама	Нуђено са инвентаром	Због недостатка капитала	Због одласка из Београда	Због селидбе	Због одласка у војску	Због преузимања другог посла	Због разорачења	Због болести	Због старости	Због повлачења из посла	Због смртог случаја	Због улаје	Узроци предаје непознати	ХИТНА предаја	Услови предаје повољни	Услови предаје врло повољни	Предаје се јефтино	Предаје се врло јефтино	Предаје се у пола цене	Предаје се будућашто	Предаје се и на отплату	Прима се есентуално и оргак	Укупан број нуђених радњи
Јуни	14	3			18				78	18			9	5							46	7	7	14							78
Јули	5	4			23				72			4	8	5							55	6	6	1							72
Август	22				24				64	11	1	3	2	3					2		42	7	24	1	7						64
Септембар	24	3			15	2	3	2	47	4		1	1						2		35	5	6	4					3		47
Октобар	40	3			21	1		1	69	17		5	5	6				7			34	10	8	5					2	1	69
Новембар	30	3	1	1	16	3			53	1	13	1	1	5				2			30	10	10	8	2	1					53
Децембар	21	2			14	1		1	55	6			1	10				4			34	9	2		4				3		55
Јануар	29	14	1		19	3			74	1	12		5	9				1	1		42	13	14	12	14			1	2		74
Фебруар	27	12		2	25	2			68	18		2	2	7				1			40	10	15	7					1	1	68
Март	24	9	1	3	21	3	3	2	67	1	11	1	3	8	1	1	1	1			40	8	15	8	1				3	1	67
Април	18	6	1	2	20	3	1	2	60	13	1		3	5				2	2		34	3	10	8					1		60
Мај	15	4	1	4	11		4		38	6		1		4				7			20	6	1	3					1		38
УКУПНО	269	63	5	12	227	18	11	12	745	3	129	3	64	1	271	2	23	9	1	452	81	118	16	60	14	1	1	13	6	745	

случајева — јер сви понуђачи предаја нису дали и објашњења због чега желе ликвидирати са својим власничким положајима. Тако недостају ови податци за 60,6 од сто понуда. Речено је, притом, ипак, нешто о томе код услова предаје, а што би могло индиректно послужити и процењивању оних генералних узрока ликвидације. Тако се у 10,8 од сто свих нуђених предаја каже отворено: да је предаја *хитна*; у 10,2 од сто: да је *јефтина* и *врло јефтина*; у 18,0 од сто: да су услови предаје повољни и врло повољни, итд.

У великом броју случајева наглашавано је, па и фиксирано, стање малих кирија, мала потребност обртног капитала, велика рента-

билност и апсолутна сигурност посла, и томе слично.

Да су се сва ова нуђена предузећа могла продати то би још била срећа за њихове старе власнике. Али, нажалост, ни ту није било увек могућности: има их, због тога, која су се јављала у целом овде означеном времену. Због тога је код многих од њих морала наступити једна тиха ликвидација и једно мучно ничим некомпезирано изгинуће из живота депримиране привреде.

Такви су закони који владају у свету економскога живота, овде и свугде у широком свету!

Бранко Максимовић, архитект

КОМУНАЛНО-ТЕХНИЧКИ ПРОБЛЕМИ:

Тежње савремене архитектуре

И код нас и на страни уобичајено је да се свака научна и уметничка манифестација забележи у јавности, било само у облику приказа или у облику критике. Нова књига, премијера драме или опере, концерат, изложба слика или скулптура, јавно предавање, — све су то ствари које бивају цењене. То оцењивање, објективно анализирање вредности путем штампе, неоспорно утиче на стварање и

развијање укуса код оних који су ту исту ствар, о којој је реч, читали, гледали или слушали.

У нашој широј јавности до скоро се није сматрало за потребно, или се није сматрало за довољно важно да се подвргне критици нешто што има право да буде уврштено међу остале културно-уметничке појаве: — мислим на архитектонску делатност у нашој земљи,

Сл. 1. — Пројекат једног савременог урбанисте којим се саобраћајно питање великих градова решава на тај начин, што би важне артерије биле изграђиване у два нивоа. Доњи ниво је искључиво за аутомобилски саобраћај, горњи је само за пешаке. Зграде, илко високе, задовољавале би максимум хигијенских услова (нема мрачних дворишта директно осветљење и проветривање)

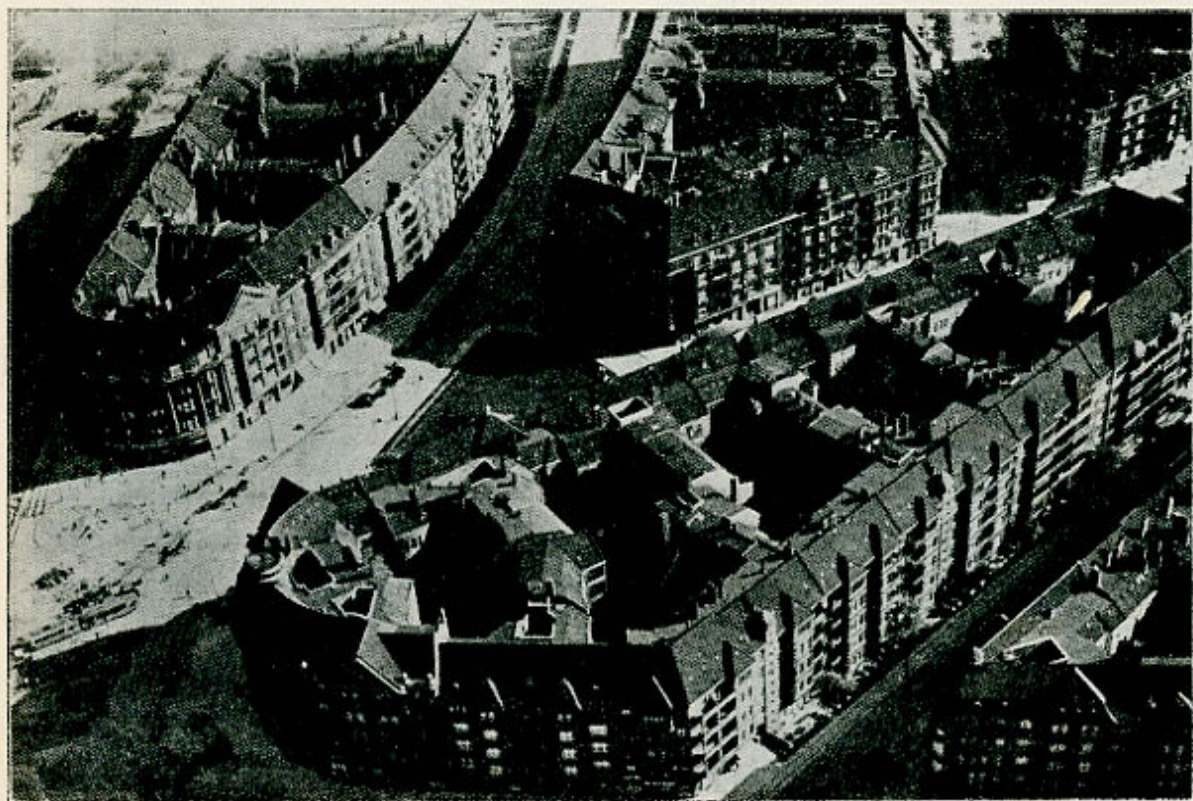
на грађевинске проблеме пред којима стоје наши махом још слабо изграђени градови. Ако је о томе и била реч, то је ипак чињено случајно, имало облик узгредне занимљивости у неколико речи. Остало се може свести на усамљене чланке, који се појављују у великим размацима. Ствар међутим заслужује много више пажње и много више бриге него што је то до сада чињено.

Архитектура уопште, па према томе и наша, претставља извесну уметничко-научну манифестацију, без обзира на доброту и висину њену. Ово подвлачим стога, што су многи стављали до сада архитектонску делатност у чисту уметничку групу. Међутим, архитектура садржи у себи и носи собом читав низ ствари које захтевају студију и знање из научних области, а у последње време све се више истиче потреба за озбиљним познавањем хигијене, психологије и социологије. Проблем који се поставља једном архитекти није чисто уметничке природе, него је, изузев неколико случајева, увек везан и за многе друге захтеве,

који морају бити што боље испуњени. Доћи до решења, које ће задовољити у исти мах захтеве удобности, хигијене и естетике, морати подешавати своју композицију према новчаним могућностима, бити везан законским прописима и на све то морати имати обзира према захтевима који се програмом траже од архитекте, — и под таквим околностима решавати и извести грађевину, за коју се може сматрати да је добро одговорила свима тим захтевима, претставља један рад много веће вредности него што се то често мисли.

Тако би се могло рећи за сваки појединачан озбиљан рад ма из које архитектонске епохе. Међутим, када је реч о значају данашњих тежњи и проблема савремене архитектуре, потребно је рећи много више.

Савремена архитектонска делатност не жели више да се ограничи на решавање проблема подређеног значаја, него са пуно вере и са очигледним успесима покушава да решава прворазредна друштвена питања. Она

Сл. 2. — Начин изградње Берлина непосредно пре рата. И урбанизам и архитектура воде рачуна само о спољашњем ефекту: композиција трга лепих линија, спољна архитектура је спроведена једнообразно и консеквентно. Међутим, слика јасно говори о томе под каквим условима живе они, чији станови гледају у мрачне бунаре

више неће да чека на потстицаје са стране, не тражи да јој други одређују правце којима ће ићи, него узима иницијативу у своје руке.

Ако социологија, хигијена и модерна психологија проповедају извесна начела којима желе да реформишу друштвене односе у бољем смеру, онда се делатност савремене архитектуре сме означити као неопходни и први чинилац у реформи друштвене структуре. Психолошка дубина коју данас наилазимо у радовима твораца савременог правца учиниће да ће архитектура добити много важније место него што га је до сада имала. Услови под којима ће дете провести дан у школи, или радник при своме послу, рационализовање свих домаћих послова, — све су то питања која ће данас у највећој мери заузимати једног архитекту. Данашњи идеолози савременог правца и њихове присталице више цене живот једног човека од свих мртвих творевина класичне архитектуре. И баш стога, што се данашња архитектура толико приближила човеку у жељи да му омогући један виши, бољи и пријатнији живот, више је него

чудновато да је не само у нас него и на страни интересовање за архитектонске проблеме било сведено на најмању меру. Чудновато је стога, што сваки човек без обзира на друштвени положај и образовање, свакодневно долази у најближи додир са њима.

Преко целог дана пред нама се нижу добри и рђави примери које можемо запазити у пролазу, улицом. Но много је таквих које ћемо физички осетити и који ће моћи да утичу и на наше расположење. Ми ћемо се друкчије осећати у добро осветљеној позоришној сали него у каквој исто толико великој и посећеној кафани. Пењући се каквим рђаво осветљеним, сувише стрмим степеницама, без одморишта, израђеним од лошег материјала, ми ћемо се и несвесно сетити каквих широких, светлих, благог устопа степеница којима смо се са задовољством пели у каквом добром хотелу, позоришту или каквој приватној згради.

Ако се с разлогом јавно говори о једном музичком вечери, које ће остати слушаоцима само у сећању, онда једно рђаво решено сте-

Сл. 3. — Исто предграђе Берлина (Темпелхоф) изграђује се после рата на један много бољи, здравији и човечнији начин: место касарни за становање, изграђене су читаве насеобине слободних, сунчаних зграда. Свака породица добија свој сопствени кут.

пениште, које ће педесет година чинити мучан утисак на све оне који се њиме буду пели, заслужује свакако да се о њему проговори и више.

*

Упознајући се са архитектуром, учећи се анализи свега онога што једно архитектонско дело чини добрим, човек стиче способност да ужива у стварима поред којих је до јуче можда пролазио равнодушно. Подићи општи ступањ архитектонског укуса значи више него створити низ добрих архитектонских дела.

Сл. 4. — Једна модерна зграда у Прагу. Спољна архитектура је само израз унутрашњег решења.

Подизање архитектонског образовања значи убрзати процес правилног грађевинског развоја и што брже нестајање свега онога што потсећа на неписменост, неукусност и незнање, јер је архитектонска делатност углавном ограничена на поруџбине. И уколико буде виши општи ниво укуса, у толико ће и поруџбине бити све даље од неукусних захтева, које архитекта данас тако често мора у извесној мери да респектује.

*

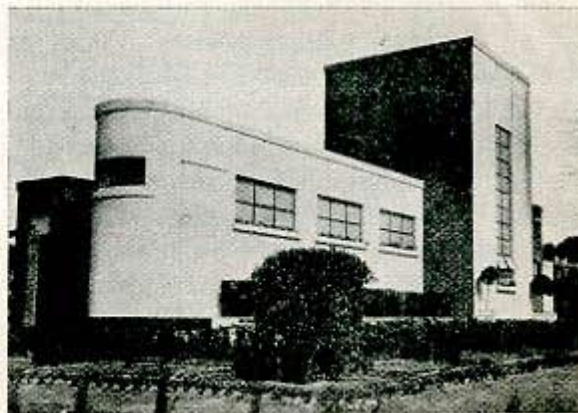
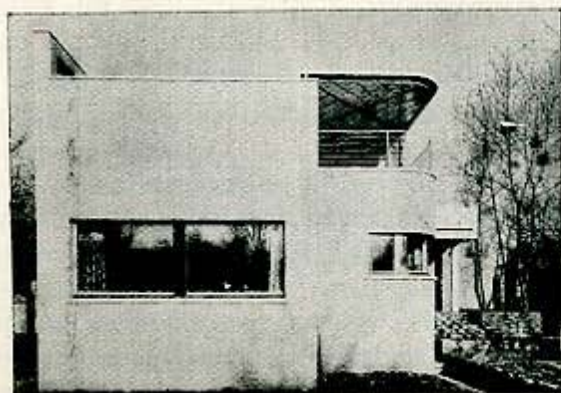
Говорити о лепоти и доброту једне зграде, о њеној вредности, давати јој извесну

оцену само према њеном спољашњем изгледу било би скоро исто што и дати оцену о једној књизи према њеном повезу или формату. Једна зграда може да производи својим спољним изгледом на посматрача утисак лепога: својим размерама, односима између отвора и пуних површина, хармонијом и ритмом линија, материјалом, бојом и т. д. — па то још ипак не би било довољно за оцену вредности те зграде. Тек утисак, који ће на нас оставити унутрашњост те зграде, распоред и веза одељења, величина простора, могућност zgodног постављања потребног намештаја, добро осветљење и проветравање, и све оно што чини да се у једном стану осећамо пријатно, психички и физички пријатно, — тек тај утисак, заједно са оним првим, моћи ће да послужи као мерило за доброту једне зграде.

Ма колико да смо навикнути да мислимо само на спољашност једне зграде када се говори о њеној вредности, биће потребно да се ослобађамо те навике. Морамо мењати своје мишљење о томе и морамо знати да се један дом гради у првом реду за оне који ће у њему живети. Зграда треба својом спољашношћу да чини што пријатнији утисак, али она неизоставно мора да пружи највећу удобност и најбоље хигијенске услове онима који ће у њој живети.

Па ипак, ово тако јасно изражено рационалистичко схватање које располаже са тако убедљивим разлозима, није остало без својих критичара, или боље противника. Приговори који се чине тежњама савремене архитектуре често се заснивају баш на неправилноме схватању њених основних принципа, које смо горе изложили. Ти приговори или протести јављају се често и стога, што је то скоро редовна појава која прати и друге нове покрете, који су у револуционарном ставу према дотадањима. Међутим, има протеста веома објективних и разложних, али се они у ствари и не односе на оне тежње савремене архитектуре о којој овде говоримо.

У непрекидном тражењу нових решења и постављању нових проблема, убеђена да ће тим новим путем успети да пружи много више човечанству него што је то до сада учинила архитектура класичних схватања и принципа, модерна архитектура је често револуционарна. Имајући пред собом очигледне велике заблуде и грешке класичног правца, она

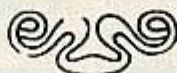

Сл. 5 и 6. — Модерна архитектура одбацује сасвим оне уске националне границе и тиме усколико допринеси зближењу народа. Лево је једна вила у Бреслави, десно је вила у Сарагози, Шпанија

није хтела да пристане на еволуцију тога правца, него га је потпуно одбацила.

Међутим, идеолози нових схватања, који несумњиво побеђују својом истином, јасно израженим принципима, имали су и таквих следбеника који их нису правилно схватили. Било је и таквих, који су били фрапирани баш потпуним одбацивањем свих наслеђених догми о спољашњој композицији у модерној архитектури, потпуним ослобођењем од класичних принципа и ранијих уметничких ефеката, — па су погрешно схватили да је једина тежња савремене архитектуре само у промени спољашњег облика и у одбацивању свих до тадањих признатих и познатих спољних ефеката. Схвативши тако из основа погрешно принципе савремених рационалиста, тежећи у

главном за тим да спољашност даје онај утицај „модернога“, који је био карактеристичан код радова оних првих, они чине баш оно против чега се бори савремена рационална архитектура. Одбацујући потпуно старе принципе и традиционалне форме, она пре свега проповеда непрестано тражење, непрекидни и неуморни рад на постављању и решавању нових проблема, никад не заборављајући да подвуче да спољашње форме модерне архитектуре још не представљају нешто завршено и да оне само представљају тежњу ка стварању савремених изражајних форма нашег столећа. Проглашавањем данашњих архитектонских формалних тражења за један готов „модерни“ стил, чини се само рђава услуга једној великој и здравој идеји.

Радомир Клајић,
пенз. виши савет. Министарства финансија

Пристаниште Београда на Дунаву и уређење савске обале*

ПРИСТАНИШТЕ БЕОГРАДА

I.

Једно од најважнијих питања уређења Београда, неоспорно је подизање пристаништа у Београду. Па и ако је ово питање не само важно но и прешно, ипак се о њему до скоро готово није ни говорило. Бар са најважнијег места.

Изгледа да је тежина питања о Београдском пристаништу у великој суми, коју треба утрошити на његово подизање и да се баш због тога оно и не узима за сада ни у проучавање ни у дискусију.

Сматрамо да баш о овом важном питању треба говорити, писати и стручно га проучавати, да би се бар дефинитивно решило питање: где треба да буде пристаниште Београда, као и да се израде и припреме — планови. Овај први део рада свакога техничког посла треба претходно свршити без обзира да ли се има сада новаца или не за његово пуно извршење.

Истина у Генералном плану предвиђено је пристаниште на Дунаву па су у њему учртани басени, кејови и место за царинарницу. Према овоме изгледало би, да је ово питање дефинитивно решено и то како се најбоље могло. Међутим, поводом питања о месту где би требало сада подићи Београдску царинарницу

видели смо, да је и Управа поморства и речног саобраћаја израдила план за пристаниште Београда и које према томе плану, треба да буде на Сави, где је и сада. Када је примењено да је већ генералним планом одређено да пристаниште буде на Дунаву, речено нам је: да овај план Управе поморства и т. д. одобрио већ Министар саобраћаја и да је према томе то свршена ствар.

Из овога излази да ово питање о пристаништу није дефинитивно решено, јер постоје два предлога: по генералном плану да буде на Дунаву а по плану Управе поморства да буде на Сави — те се према томе треба и може још говорити.

II.

Питање где ће бити пристаниште Београда веома је важно и то како за садашњи Београд тако још више за будући. Његова важност већ је опредељена његовим географским положајем као и његовом политичком трговачком и саобраћајном улогом.

Важност Београда стална је и не може се ништа десити да он у будуће изгуби што од своје важности. Ма колико се усавршавала и мењала транспортна средства на води, суви и у ваздуху, Београд ће са својом великом и пространом околином увек бити центар трговачког саобраћаја као и чвор комуникационих путева запада и истока.

Ово већ просту и добро познату важност Београда изнели смо само зато, да питање о пристаништу Београда поставимо на право место, и да нагласимо да све што Београд подиже треба да буде израђено и пројекто-

*) Како су „Општинске Новине“, службени орган Општине града Београда, то уредништво пушта овај чланак г. Клајића о београдском пристаништу са напоменом, да се у њему, као и у свима осталим потписаним чланцима и у опште написаним изашлим у неслужбеном делу листа, изражава само лично мишљење писца.

вано са те тачке гледишта т. ј. мора се подизати и за његову велику и сјајну будућност. Не сме се ни у ком случају подизати пристаниште за садашње прилике и на местима где се не би могло проширавати према потреби у будуће.

Према изложеном и са те тачке гледишта узећемо у критично разматрање план Управе поморског речног саобраћаја (на основу кога је вођена дискусија у комисији за одређивање места за Царинарницу) у вези са генералним планом вароши Београда, који је већ одобрен од надлежних и који је према томе дефинитиван.

Прво што би имали да приметимо то је, да ми мислимо да Управа поморског и речног саобраћаја није надлежна да мења генерални план Београда који је, као што рекосмо, већ одобрен од владе, нити да доноси неко дефинитивно решење о пристаништу на Сави.

Као што смо већ нагласили, ово питање није питање само саобраћајних установа, јер оно не тангира само интерес саобраћаја већ је важно за целу варош и њену будућност као и за нас Београђане. Грађани Београда не могу остати незаинтересовани овим питањем нити смеју дозволити да им се најлепши крај Београда, обала Саве, заузме гомилама песка, дрва, угља, шлеповима, лађама, дереглијама и жељезничким колосецима и да то једино место где се може човек лети окупати и прошетати, где може пливати и веслати, упропасте саобраћајци само зато, што им је лакше ту подићи пристаниште него на Дунаву или још и из других за нас индиферентних разлога. Дакле, питање пристаништа у Београду није само питање саобраћаја већ и питање општег уређења Београда, питање његове лепоте и здравствености и према томе, питање београдског пристаништа морамо решавати ми сви.

Ми замерамо Општини града Београда што дозвољава да и неко други узима учешћа у питањима уређења Београда. Свакоме признајемо право да се интересује овим питањем да са своје тачке гледишта и интереса прави планове и предлаже општини а не да и решава о њему, јер је за то у првом реду општина надлежна.

Да би се ово питање о београдском пристаништу решило правилно и дефинитивно, изнећемо укратко којим све условима треба да одговори једно место, па да се може упо-

ребити за велико пристаниште. Када те услове утврдимо, онда ће бити лако одредити се за савску или дунавску страну.

Још 1906 године, Општина града Београда издала је књигу под именом: „Претходни радови за грађење кеја и пристаништа у Београду“. У овој књизи говори се опширно о подизању кеја и пристаништа и износе се разни пројекти. У књизи се говори о подизању пристаништа у бари Венецији или уз обалу, али се додаје да је потребно да се пристаниште подигне и на Дунаву нарочито за гломазну робу, петролеум и т. д.

Сем ове књиге, на коју ћемо се опет вратити, изнет је у „Трговинском Гласнику“, истина доста давно, предлог да се пристаниште подигне у доњем граду заједно са царинским магацинима и жељезничком станицом. А предлагано је да се пристаниште подигне и преко Саве у Бежанији.

У поменутој књизи Општине града Београда а на страни 4, изнети су захтеви који се траже од једног доброг пристаништа а то су:

1) Да се саобраћај водом што више усредреди у непосредној близини жељезничке станице;

2) Да се сразмерно количини промета добије дугачка обала, подесна за једновремено пристајање уз обалу што већег броја бродова;

3) Да се обала снабде средствима за што брже манипулисање робом, која има да се утоварује, истоварује или претоварује;

4) Да има простора потребног за смештај робе, која ће на обали лежати, као и довољно простора за подизање зграда за антрпое, магацине, царинске и друге административне грађевине;

5) Место за пристаниште да је такво, да се доцније, кад то буде захтевао увећани саобраћај, може повећати сразмерно саобраћају.

Ових пет услова поставља ова поменута књига а ми ћемо додати још и следеће:

6) Пристаниште треба да буде довољно велико и подесно да се може поделити на пристаниште за домаћи саобраћај, који ће бити без контроле царинске и на царинско пристаниште, где ће се истоваривати страна роба и утоваривати домаћа роба за извоз у иностранство и које ће бити под сталном царинском контролом;

7) Пристаниште треба да буде на таквом

месту да се увек може лако изоловати од остале вароши било због пожара било због заразних болести, које се лако бродовима преносе из места у место а и пожари су доста чести;

8) У близини пристаништа треба да има довољно приватног простора, плацева, за смештај гламазне робе, која не може да подноси ни царинску лежарину ако је роба са стране, нити пак пренос на удаљенија места. Овде мислимо на дрва, песак, угаљ, грађу итд.;

9) Пристаниште треба да је спојено са више добрих путева са разним крајевима вароши и да ти саобраћајни путеви буду што блажег нагиба и што подеснији;

10) Пристаниште треба да има око себе довољно простора за подизање фабрика и других постројења, те да се производи ових фабрика за отпављање не носе далеко као и сировине или машине, које пристижу за та предузећа, не морају далеко транспортовати;

11) Сем већег простора за фабрике и друга предузећа и стоваришта, треба да има места за подизање радничких станова, јер је потребно да радник не губи много времена долазећи на рад и да се тиме не замара.

Удаљеност било фабрика било стоваришта као и радничких станова од пристаништа поскупљавају и рад у пристаништу и у предузећима, сем тога често се ради доцкан у ноћ или рано изјутра, те је веома корисно ако радници станују у близини.

III

Ово су у главном услови које треба да има свако велико пристаниште и сада, када су нам ти услови познати неће нам бити тешко одредити се на једну страну. Избор ће пасти на оно место које има све напред побројане услове. И да би дошли до дефинитивног закључка ми ћемо испитати и савску и дунавску обалу у погледу напред истакнутих захтева.

1). Први услов: да саобраћај треба да буде усредсређен у близини жељезничке станице, савска страна не испуњава, јер је жељезничка станица и доста удаљена и претрпана путничким и робним саобраћајем а сем тога врло је заобилазан пут, да се вагони преко станице Београд Сава упуте за савско пристаниште. Ова тешкоћа појачава се тиме, што воз пролази преко улице и обалом Саве, где се увек врши утовар и истовар шлепова и лађа, те се посао над тим радом мора пре-

кинути а и воз с тешком муком се пробија кроз нагомилану робу и раднике на обали као и публику на раскрсницама.*)

Међутим на Дунавској страни жељезничка станица је пројектована на самом пристаништу и нема никаквих уличних сметњи за саобраћај између жељезнице и пароброда. (Види Ген. план, парцела 130).

2). Други услов: да се сразмено количини промета добија дугачка обала подесна за једновремено пристајање уз обалу што већег броја бродова. И овај услов савска страна не може да испуни. Већ сада је обала претрпана паробродима, шлеповима, штековима и простим лађама и купатилима, да се тешко пловни објекти могу разминути, па се и утовар и истовар тешко врши. Ако се предпостави, што је неминовно, да ће се саобраћај у пристаништу београдском све више развијати, онда је јасно, да је савска обала кратка за целокупан саобраћај.

Међутим, према генералном плану на дунавској страни има места да се изгради неколико паралелних кејева са много већом дужином но на Сави а при том ће саобраћај бити концентрисанији но на Сави.

3). Трећи услов: да се обала снабде средствима за што брже манипулисање робом која има да се утоварује, истоварује или претоварује. И овај услов је лакше испунити на дунавском пристаништу но на савском јер, као што смо у предњој тачци навели, пристаниште на Дунаву биће концентрисаније и справе за утовар и истовар биће лакше искоришћене.

4). Да има простора за смештај робе, која ће на обали лежати, као и довољно простора за подизање зграда за антрпое, магаци, царинске и друге административне грађевине.

Овај услов савска страна ни издалека не испуњава. Јер ни комисија за одређивање места за царинарницу и њене магацине није могла да нађе и одреди подесно место за

*) Посматрали смо са каквим је тешкоћама скопчан саобраћај на жељезничкој линији поред савске обале: напред иде један жељезничар са црвеним барјачићем и звоном у руци, звони и виче да се престаје са истоварима и утоварима и да се свет и роба склања са пруге, чак доцније иде воз полако и машина свира дуго и тужно и док воз прође од Б-Сава до града треба много времена и много се дангуби при раду у пристаништу. Треба овој слици додати и свет који долази паробродима или чека да у њих уђе. Сем дангубе врло се лако могу десити и несрећни случајеви.

царинарницу на Савској обали. Према плану Управе поморског саобраћаја царинарница би требала да буде подигнута до самог града и да буде удаљена од жељезничке станице километрима а за остале зграде и магацине такође нема места на савској страни.

Колико је ово место код града неприступачно види се по томе, што су чланови комисије за одређивање места за царинарницу тражили да се у случају, да се царинарница мора подићи одмах до града са савске стране, има да се сруши цео ред кућа поред Саве и то од садашњег пристаништа па до Баре Венеције у дужини више од километра, те да би се добио бар један комотнији приступ царинарници.

5) Место за пристаниште треба да се може доцније, кад то буде захтевао увећани саобраћај, повећати сразмерно саобраћају. Из напред изложеног видели смо да би савско пристаниште било већ сада недовољно а о његовом повећању не може бити ни речи. Сами представници Министарства саобраћаја, чији је предлог да пристаниште буде са савске стране, признају, да се рачуна да ће после 20—25 година морати да се тражи неко подесније место за пристаниште и веле, да би се за то време исплатило пристаниште и друге инсталације, те би их могли напустити, а то значи, да би тада требало понова зидати нове цар. магацине и остало и понова се задуживати а то није ни економично ни рачунски.

6) Пристаниште треба да буде довољно велико да се може поделити на пристаниште за домаћи саобраћај, које ће бити свакоме лако приступачно и на царински део пристаништа, који би био под царинском контролом.

Као што је напред изнето на Савској страни не би било лако извести поделу пристаништа за домаћи промет и за страну односно царинску робу.

И у овом погледу је много подесније пристаниште на дунавској страни као што се лепо из генералног плана види.

7) Пристаниште треба да се може лако изоловати од остале вароши било због пожара било због заразних болести, које се лако бродовима преносе из места у место.

О изоловању пристаништа на савској страни не може бити ни говора, јер је тако рећи у самој вароши док је на дунавској страни то могуће.

8) У близини пристаништа треба да има

довољног приватног простора — плацева за смештај гломазне робе као што је угаљ, дрво, песак, и т. д. да се не би плаћала лежарина и да се не би та теретна роба преносила на удаљеније плацеве и тим преносом поскупљавала. И у овом погледу савско пристаниште није повољно, јер је цела обала још сада недовољна за песак, дрва, угаљ и т. д. На дунавској пак страни има плацева доста.

9) Пристаниште треба да буде спојено са више добрих путева са разним крајевима вароши и да су ти путеви што блажег нагиба и што шири.

Већ смо изнели да савско пристаниште не би било подесно спојено са вароши, јер су све улице које од савског пристаништа иду у варош јако стрме. Једино Карађорђева је нешто већа. И том једином улицом требала би да се превуче сва роба која се увози кроз царинарницу, сва роба која се извози преко царинарнице, као и целокупан остали саобраћај ван царинарнице (домаћи провоз). Ово због тога, што би везе царинарнице, ако би се подигла ту до града, била готово немогућа другим улицама са вароши. Веза царинарнице са вароши кроз доњи град била би јако заобилазна а сем тога, можда би та веза била немогућа, ако би доњи град био тако уређен да не би било могуће робу туда вући. Богојављенска улица, т. ј. улица која би од царинарнице ишла као и сада ка Саборној цркви, сувише је стрма и неупотребљива за тешку робу.

Дакле, сав теретни саобраћај, с малим изузетком, морао би у овом случају, да се креће од града Карађорђевог улицом до трамвајске станице Гођевац, да би се ту одвојио један део Црногорском улицом т. ј. она роба, која би била намењена за горњи део Београда и за дунавску страну, разуме се, ако би се та улица регулисала и ако би јој се стрмост ублажила, иначе морала би сва роба ићи и даље Карађорђевог улицом до Краљевића Марка или Загребачке, да би се Поп Лукином улицом попела у варош. Из тога се види колико је заобилазан пут и како ће бити преоптерећен јер би био готово једини, којим би роба могла да се преноси из царинарнице и пристаништа за варош или за царинарницу из вароши.

Кад се дода још да овом улицом мора да се транспортује не само царинска роба, но роба и домаћег промета као и путници, онда

се тек јасно може видети тескоба овога савског краја за пристаниште и немање подесних улица за варош.

Међутим дунавска страна је много равнија и по простору много већа а сем тога дунавска страна има много блажији приступ и путеви је везују са свима крајевима вароши а тунелом који је већ пројектован била би везана са жељезничком станицом и целим савским крајем.

10) и 11) Да пристаниште треба да има у близини простора за подизање фабрика и радничких станова. Ови услови су врло важни, јер је потребно делити вароши на индустријско-трговачки део од дела за становање, како би се људи од дневног рада и напора могли одморити у чистијем и тишем делу вароши. Јасно је да савска страна нема простора за те грађевине, јер се варош спушта до саме обале Саве.

Да сумирамо: *Савска страна не одговара ни једном постављеном услову док дунавска страна задовољава одлично све услове, према томе избор није тежак: он пада на дунавску страну.*

Присталице савског пристаништа тврде да је обала на дунавској страни плитка, да дува јака кошава и да би израда пристаништа на Дунаву била врло скупа.

Сви ови разлози нису довољно јаки да би се због њих напуштала ова лепа равница поред Дунава и то од града до Карабурме.

Немци су у Хамбургу на реци Елби ископали и направили једно од највећих и најлепших морских пристаништа. На Дунаву би се без велике муке помоћу багера израдили басени и канали где ветар не може да досађује а песак извађен из воде исплатио би рад на копању и чишћењу басена и канала.

Што се тиче коштања ипак је дунавска страна подеснија и економнија. Прво, зато, што се пристаниште може постепено проширивати према потреби и према могућности и новац уложен у ово пристаниште био би постепено амортизован, пошто би то било стално пристаниште, док издати новац на Савско пристаниште не би био амортизован, а већ би се морало понова трошити и правити ново пристаниште на Дунаву.

Надамо се да смо фактима доказали да београдско пристаниште треба и мора бити на дунавској страни заједно са теретном станицом и царинарницом док путнички саобраћај

паробродима и жељезницом могао би бити на обе обале, да би путници могли излазити и улазити где желе.

Сад пак да видимо како треба уредити савску обалу.

УРЕЂЕЊЕ САВСКЕ ОБАЛЕ

IV.

Као што смо у првом делу ове студије нагласили, савска страна Београда је у опште узевши и сувише мала а путеви, који је везују за главни део вароши, сви су стрми, да је саобраћај са робом врло отежан. Овоме треба додати да је жељезничка станица поред свег свог проширења преко целе барз Венеције и сувише мала за теретни саобраћај, да се нарочито у сезони извоза, возови с муком извлаче из станице и вагони стоје данима и недељама затрпани и да због тога сваке године имамо велику материјалну штету. Према томе, апсолутно је немогуће задржати обе станице и путничку и теретну на овоме месту.

Теретну станицу треба, као што смо напред нагласили, преместити на Дунав. Везу са Дунавом могли би имати или тунелом, који је већ у генералном плану учтван или направити око Београда пругу, мокролушким по током до Дунава.

Тунел је тешко извести због тога, што би возови или морали прелазити преко улице, што би сметало саобраћају или би возови ишли тунелом испод улице, а то је опет тешко извести, јер би се воз морао нагло спуштати, па би било немогуће на том паду извлачити возове. Ово питање могло би се решити и на тај начин, што би воз преко улице прелазио преко моста (вијадукт), али у том случају требало би целу станицу и колосеке подићи на дотичну висину, то би пак повукло и подизање савског моста, што би опет добро дошло за пароброде, пошто је садања висина жељезничког моста недовољна за бродове, који испод њега пролазе, али све би то стало много новца.

Разуме се, да се ове тешкоће од добрих и досетљивих техничара, можда ипак могу савладати.

Сем предвиђеног тунела за жељезницу, требало би савски крај везати са дунавским такође још једним тунелом за трамвај, кола и пешаке, као што је тунел испод Квиринала у Риму, онај у Трсту и т. д. Овим тунелом могао би врло лако општити цео Савски крај

са пристаништем на Дунаву. И када би се имало новаца, могао би се направити тунел и дуж Београда и то од града до Пашиног Брда са местимичним вертикалним отворима на Теразијама и код Славије за излазак и са јаким дизалицама за извлачење робе. Тако исто хоризонталним ходницима могла би се имати веза са дунавском и савском страном на неколико места.

Ови тунели би у велико олакшали саобраћај у Београду јер би се избегла брда а сем тога послужили би као одлично склониште за време рата од бомбардовања из ваздуха као и против загушљивих гасова.

Не би било згорега, да се бар израде планови и прорачуни за ове тунеле, па ако се не може сада одмах изградити цео тунел дуж Београда, могли би се постепено изградити побочни, те би они одмах спојили делове Саве и Дунава и послужили би олакшању саобраћаја с тим да се постепено и они споје међу собом. Сем пројектованог тунела за жељезницу код Бристола, требало би изградити један код савског пристаништа испод Саборне цркве а други код жељезничке станице испод Балканске улице.

Као што смо напред назначили, жељезничка станица у Београду је већ одавно недовољна и за то се теретни саобраћај мора што пре пренети на неко друго подесније и од вароши удаљеније место. Преневши, дакле, теретни саобраћај из београдске станице на Дунав или ма где, умањно би се у велико број колосека на београдској станици и бара Венеција би се великим делом ослободила ових гвоздених окова и постала би један диван простор, који би био подесан за изложбе, вашаре, скупове и соколске слетове и т. д.

Београд још није могао да организује свој „велесајам“ јер није било подесног места. Међутим бара Венеција била би врло подесна за ту цел када би се ослободила колосека. Њен је положај јединствено подесан јер се налази у близини жељезничке као и паробродске станице те би и путницима и роби приступ био лак.

У том случају, овај би се крај још више подигао. Подигло би се дуж Карађорђевог улице још хотела, проширили би се паркови овога краја, саобраћај са трамвајима и аутобусима свакако би се лако увећао према потреби.

Ово је место, најподесније за сајам од

свих која су до сада била предлагана и то без великих трошкова. Преимућност овога места над осталим у томе је, што је, као што смо напоменули у близини жељезнице и пароброда те би се роба, послата за сајам без по муке и трошка стоваривала на сам плац из бродова или вагона, и што је то место у самој вароши, те је лак и јевтин приступ свакоме а ипак није на таквом месту, да би се сметало саобраћају.

Врло је важна ова околност, да је приступ за Сајам лак и јевтин. Све су ове трговачке изложбе још и васпитне, и корисно је да их посети и старо и младо из места и околине. На оваквим изложбама науче се у погледу домаћинства многе ствари, које се годинама не би научиле, на пр: На оваквим изложбама виде се све врсте машина за домаћинство, као прање веша, чишћење домова, разне направе за кујну и т. д. и због тога, корисно је да их посете како имућни тако и сиромашни грађани и за то је врло незгодно да сајам буде удаљен где ће долазак прилично коштати и где је саобраћај отежан. Предлагана земљишта код тркалишта „Кола Јахача“ у близини фабрике шећера; Топчидерско брдо као и острво на Дунаву или равнице прко Саве јако су удаљена места и приступ је скопчан за сиромашнији свет са осетним издацима, нарочито још, када родитељи поведу своју децу да виде и нешто науче. Тако исто, место код старог гробља незгодно је, јер је удаљено и од жељезничке станице и паробродске па је отежан пренос изложбених предмета преко вароши а нарочито тешких, јер су улице, које воде томе месту, све јако стрме и јако саобраћајне те би једни другима сметали. На старом гробљу требало би подићи парк са великим језером и водопадима у Ташмајдану.

Горњи део баре Венеције у колико не би био потребан за вашар, могао би се претворити у басене за купање деце и басене за одрасле, са обалама посутим песком и шљунком ради одмарања и сунчања, као и басене за веслање и пливање. Ови басени би се снабдели савском водом каналом, који би доводио чисту речну воду и који би пролазио иза басена којима би давао довољну количину свеже и чисте речне воде. Од колике би важности ова купатила била за Београдско становништво нарочито за ону већину, која нема паре да лети иде по бањама, лако је уочити. Нарочито

треба нагласити, да је савска вода врло лековита и да има радиума у себи, и да би ова купатила за децу као и за одрасле била благодет, јер се сада деца као и велика већина одраслих некупају у Сави због њене дубине и тежег приступа. Многи, који су једанпут прошли кроз прашину између гомила песка, угља, дрва, поред безброј кола по прашљивом и тескобном путу, од трамвајске станице која је доста удаљена, до купатила, нису хтели више да долазе на купање и да гутају прашину и при доласку и при одласку.

Када би се уредили ови басени за купање и веслање, кад би се саобраћај трамваја, аутобуса и моторних чамаца тако удесио, да се са свих страна вароши може лако и брзо са нарочитим повратним картама са правом на купање и са минималном ценом и правом прелаза са једног саобраћајног превозног средства на друго — стизати до ових басена, онда би велика већина Београђана долазила да се купа било у басенима било у Сави, било преко на плажи. И када би се забранило купање на неодређеним местима, онда не би било више ових многобројних дављења преко лета, што је велика штета за наш подмладак.

Да би вода у купатилима била чиста а тако и сама Сава, требало би да се забрани, да се на овом делу вароши а нарочито поред Саве подижу фабрике и радионице у опште а нарочито оне, које би прљале и загађивале савску воду. Тако исто требало би сву воду и нечистоћу било од фабрика или приватних домова увести у варошку канализацију, коју би требало у овом крају одмах извести, па у њу увести и веома загађени мокролушки поток, који се улива у Саву у близини моста и коме се лети не може прићи од смрада и тако загађује савску воду баш више купатила.

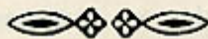
Савску обалу од града па до краја Чукарице требало би осигурати од одроњавања било каменом или полагањем гвоздених блокова, и претворити је у једно дуго и лепо шеталиште, један „Савски Булевар“. Ту би се подигли хотели, ресторани, кафане и т. д. Требало би засадити дрвеће и цвеће, наместити клупе и удесити стазе за пешаке и за кола и то тако удесити, да и поред великог саобраћаја не буде прашине. Треба само у мислима замислити како би била милина туда се шетати, купати се и посматрати купаче,

као и оне који пецају рибе, оне који се возе на чамцима, оне који пливају и скачу са транбулина, итд. итд. Тако исто, требало би олакшати и појевтинити и осигурати прелаз на другу обалу за оне који воле сунчање на обали.

Ако би се све ово овако удесило онда би се Београд могао сматрати као бањско место и многи га не би остављали преко лета, па би многи и долазили у Београд да се купају у лековитој савској води као и да проведу одмор у лепом Београду. Овако уређена савска обала била би од велике важности за сам Београд, подигао би му се углед и свакако би се број његових посетилаца умножио неколико пута.

Био би грех неопростиви да Београд и поред две велике реке, због неконцентрисаног речног саобраћаја на Дунаву нема ни у будуће велико шеталиште поред саме реке ни добрих и приступачних купатила и то све због тога, да се неби кретало пристаниште са Саве на Дунав и да се не би потрошила која десетина милиона динара више. Био би, велимо, грех не искористити ову дивну реку којом нас је природа даривала и то баш у оно доба, када Немци праве у околини Берлина вештачка језера за купање и разонођење својих грађана као и вештачка брда. Шта би тек Немци и други културнији народи учинили од Аде Циганлије и од обе обале Саве од врха Чукарице па до града?

Ми не сумњамо да ће на крају победити ово наше гледиште о београдском пристаништу и о уређењу савске обале, јер ће свакако Београдска општина, као преставник целог Београда, којој су данас на челу и у чијем одбору седе културни и напредни људи, узети ово питање у своје руке и решити га овако како ми изнесмо, јер је то интерес Београда и његових становника. Верујемо, да кад би се савска обала овако уредила, да би давала прихода општини више но што је потребно да се отплаћује вишак, који се има утрошити на пристаниште са дунавске стране. Али баш и када би се тај приход морао трошити ради отплате уређења саме савске обале, ипак је интерес Београда, да се задужи, да уреди савску обалу ради садашњег и будућег београдског нараштаја.

Инж. Андра Матић,
шеф Возног парка О. Г. Б.

Чистота градова

— Са изложбе у Штутгарту и Дрезди, Немачка —

На првом месту налазим за потребно, да изнесем организацију и рад око чишћења једног од најчистијих градова Немачке, у коме сам се највише задржао и био у могућности да до детаља прикупим све потребне податке. Тај је град Штутгарт на реци Neckar'у.

Штутгарт је град са 375.000 становника и све до средине 19. века, и ако престоница, имао је карактер обичне провинцијске вароши. Становници су тада водили занатство, трговину, пољопривреду и виноградарство. Индустрија је била неразвијена. У то време чишћење вароши имало је патријархални карактер. Сваки грађанин водио је сам рачуна о томе, да му око куће, у кући и пред кућом буде чисто. За снабдевање водом служили су јавни бунари, а преливена и просута вода текла је површинама дворишта и улица, изузимајући мали број домова, где је вода ишла у нарочите јаме (таложнице). Кућевни отпади (сметлиште) одрајани су за ђубрење, а што се није могло употребити за ову сврху, изношено је сопственим средствима изван града.

Тек при крају Немачко-Француског рата 1870./71., у погледу хигијене овог града, наступило је преображај. Штутгарт је отпочео полако да се развија у велики град, чему је највише допринела минерална бања у Cannstatt, јер је она привукла велику пажњу странаца.

И занатство (у оно време) отпочело је интензивно да се подиже, а упоредо са овим и индустрија је почела полако да се развија. У вези са овим организује се боља полицијска служба и брига саме општине за боље животне услове својих грађана, јер је она примила на себе многе обавезе и дужности, што су их раније имали сами грађани.

У 1873 год. први задатак општине био је, да изведе организацију чишћења фекалија. Она је тада организовала модерно

чишћење нужничких јама, уводећи зато пнеуматичке црпице, а обустављен је ручни рад, рад кофама, којима су се од тада сами грађани служили.

У вези са инжињерским одељењем Техничке Дирекције, а решењем општинске управе од 6. маја 1890. год., основана је управа (дирекција) за чишћење града, дакле Возни Парк, који је отпочео свој рад 1. априла 1891. год. Овом надлештву стављено је у задатак, да води рачуна о чистоти само добро поплочаних улица и да износи кућевно сметлиште. У ту сврху новоорганизовано одељење за чишћење града добило је и једну малу коњушницу са најпотребнијим радионицама за оправку Возног Парка.

Године 1874. увидело се да је у овом граду потребна модерна канализација место обичних јама и таложника. Одмах се отпочело са радом, и ускоро је Штутгарт добио модерну канализацију.

У 1912. год. реорганизован је целокупан подземни рад, и сав посао око чишћења канализације предат је Возном Парку. Осим овога Возном Парку стављено је у дужност и намештање разноврсних таблица по улицама: таблица са именима појединих улица, бројевима кућа и т. д.

Изношење фекалија, вршило је све до 1925. нарочито једно одељење т. зв. Latrineninspektion које је тада укинута, а ову службу примио је Возни Парк на себе.

Делокруг техничких задатака Возног Парка са овим је завршен и тај делокруг рада одржао се све до данашњег дана.

Дужност, Возног Парка града Штутгарта је данас следећа:

1. Изношење кућевног сметлишта;
2. Чишћење коловоза, стаза и тротоара и вођење рачуна да саобраћај буде сигуран (сузбијање, уклањање прашине; уклањање снега и посипање коловоза и стаза, кад је клизаво време);

3. Изношење фекалије;
4. Чишћење уличне и (домаће) кућевне канализације;
5. Изношење и вођење послова око чишћења и надгледања јавних нужника и писоара и свих школских нужника;
6. Прикупљање свих такса за послове, које ради Возни Парк.

Као споредни послови долазе:

- а. Одржавање Возног Парка;
- б. Вођење послова у радионицама: столарској, ковачкој, коларској, механичарској и т. д.
- в. Намештање уличних табли, знакова за саобраћај, таблица за забране, путоказа, брана и корпи за отпатке;
- д. Одржавање ђубришта, где се сметлиште избацује, нарочито централног ђубришта у Neustadt код Waiblingen'a.
- ж. Надзор и одржавање 19 јама за фекалије и надгледање 47 кућевних пречистача;
- з. Одношење и уклањање отпадака из радионица и трговина, као и свих оних предмета, који се не могу уклонити заједно са кућевним сметлиштем.

Потребно је још напоменути, да Возни Парк све своје радове на време извршује у центру града. У околним реонима бригу око изношења кућевног сметлишта и чишћења улица води сама градска грађевинска инспекција, а у случају да им зато треба аутомобила и машина ставља им Возни Парк на расположење.

Положај Возног Парка у градској управи

Одељење Возног Парка је извршни орган градске грађевинске управе за подземне радове са истим правима и дужностима као и три градске грађевинске инспекције, које воде рачуна о изградњи и одржавању улица.

Возним Парком управља управник, а од 1908. год. њиме управља управник Burger. Овоме стоји следећи персонал на расположењу, с обзиром на број домова у 1930. г., и

За унутарњу службу:

- 4 испитана техничка чиновника,
 - 4 испитана административна чиновника,
 - 2 неиспитана административна чиновника,
 - 5 канцелар, секретарица и асистенткиња,
 - 1 телефониста,
 - 1 виши мајстор за механичке возове (аутомобиле, аутоирскалице, ауточисталице итд.).
- А за целокупну спољну службу, управник има следећи персонал на расположењу:
- За чишћење кућевног сметлишта 8 надзорника, 106 радн. и шофера;
- За чишћење улица 14 надзорника, 333 радника и шофера;
- За чишћење фекалија 3 надзорника, 21 радник и шофера;
- За чишћење каналске мреже 5 надзорника, 53 радника и шофера;

За чишћење и одржавање јавних нужника 9 радника и 49 жена;

За чување стоке у шталама 15 радника;

За радионице 1 надзорник и 19 радника.

Свега 31 надзорник, 556 радника и 49 жена.

Возни Парк располаже са још 4 главна депоа, а за периферију града са још 12 малих депоа, сл. 1, 2, и то:

Јужни централни депо Возног Парка у Штутгарту

- Јужни депо,
- Западни депо,
- Северни депо, где је смештена управа и радионице,
- Источни депо.

Западни депо Возног Парка у Штутгарту

У депонима су смештене радионице, машине и алати, што служе за чишћење града. Број машина, возова, справа и прибора:

1. За чишћење улица:

- 5 ком. аутомобилских чисталица,
- 1 „ аутомобилских чисталица, које саме товари,
- 11 „ аутомобилских прскалица,
- 3 „ електрич. трамвај. прскалице,
- 1 „ ауто-електрична прскалица,
- 3 „ аутомоб. машине за прање улица,
- 11 „ ауто-електричних возова (електромобили),
- 8 „ чисталица са сточном запрегом,

- 1 машина за прање улица са сточном запрегом,
 18 ком. аутомобила за утовар са преклапајућим канатама,
 3 „ затворених аутомобила,
 9 „ једнопрежних кола,
 6 „ аутомобила за поливање,
 3 „ ручних колица за поливање,
 5 „ ручних чисталица за тротоаре,
 1 „ машина за топљење снега са мотором,
 14 „ плугова за снег, који се монтирају на предњем делу аутомобила (шасије),
 12 „ плугова за снег, који иду као приколица за колима,
 4 „ саоница за чишћење снега,
 103 „ ручних плугова за чишћење снега,
 40 „ колица за улично сметлиште,
 7 „ апарата за посипање клизавих површина песком,
 65 „ ручних колица,
 7 „ обичних кола,
 6 „ кола са судовима — резервоарима,
 7 „ кола за улично сметлиште.

II. За изношење кућевног сметлишта:

- 19 ком. аутомобила за изношење кућевног сметлишта,
 40 „ кола са запрегом за изношење кућевног сметлишта.

III. За чишћење канализације:

- 15 ком. кола за изношење канализационог талога,
 2 „ ауто-електричних кола са краницима,
 6 „ са запрегом са краницима,
 1 „ кола за ношење црева за хидранте,
 9 „ кола за чишћење канализације,
 16 „ кола за пренос справа за чишћење канализација,
 10 „ црпки (пумпи) монтираних на колима,
 1 „ кола за превоз људства које ради на чишћењу канала.

IV. За чишћење пужника:

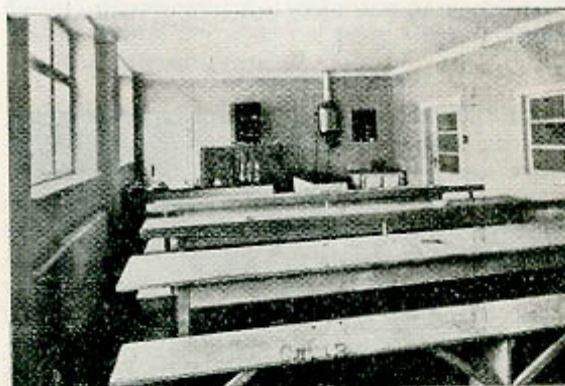
- 7 ком. аутомобила са црпком за усисавање и избацивање фекалије,
 4 „ кола за пренос црева,
 52 „ запрежних кола за фекалије,
 2 „ црпки са електричним погоном,
 13 „ железничких танк-кола, свака од 20.000 лит. запремине.

V. За разноврсне транспорте:

- 1 ком. електро-аутомобил са сандуком на извртање за транспортовање радионишког материјала а осим овога налазе се још ручне и специјалне справе за чишћење улица и канализације.

Радничка склоништа, канине и купатила.

У последње време нарочиту пажњу обрадила је управа, да својим радницима, који раде овај заиста прљав и тегобан посао, осигура што пријатнији и јефтинији боравак у депоима за време одмора. Исто тако и о чистоти њиховој управа је озбиљно повела рачуна. Ради тога отворене су две канине у којима је врло пријатан и јефтин боравак а служе радницима за поткрепљење за време одмора, сл. 3.

Радничка кантина у Возном Парку

Приликом грађења ових канина обраћена је нарочита пажња да буду добро загреване и проветраване што је радницима, који раде овај посао, у погледу на здравље и физичке напоре неопходно потребно. Свака кантина има и своје перионице са топлотом и хладном водом, у којима се радници умивају и перу пре уласка у саме канине.

Готово сви радници доносе јела од својих кућа и обедују у трпезаријама канина. Због тога овака кантина има и пећи, нарочито удешене, на којима се пред одмор ставља посуђе са јелом и ту се подгрева тако, да кад одмор наступи, они затичу топла јела.

Поред канина инсталирана су и купатила и сваки радник има прилике да се окупа било под тушом или у кади (сл. 4.).

Радничка купатила

Показало се да раденици са овако прљавог посла преносе разноврсне болести на грађанство. Да не би тога било сваки добија укусно и добро израђено одело, и то:

Сваке године:

1 панталоне,

1 блузу,

1 капу,

а сваких шест година:

1 добар платнени мантил,

1 комплетно заштитно одело за прљав и прашљив рад,

1 мантил за заштиту од невремена (кише и снега).

Возна служба

Возни Парк има своје штале са 18 тешких, белгијских коња, 9 једнопрежних и 30 дво-прежних кола. Сви ови возови служе искључиво за радове Возног Парка, по они се употребљавају и за разноврсне радове у осталим општинским одељењима, а нарочито у инжињерском одељењу (подземни радови) и у вртарском одељењу. Возни Парк такође води рачуна и о требовању приватних возова (та-љига и аутомобила) за све општинске уста-нове, и врши поделу возова појединим уста-новама.

Овде је важно истаћи да радничко и надзорно особље може у свако доба дана и ноћи, ако је потребно, да изађе на терен нарочито кад изненада стегне мраз или падне снег. Ради тога увек стоје најпотребнији возови, машине и материјал спремни, а људ-ство је смештено у општинске станове у не-посредној близини Возног Парка.

Радионице

Да би рад на чишћењу града био осигу-ран и да би се задовољиле потребе осталих општинских одељења, инсталиране су у Воз-ном Парку и потребне радионице, у којима се оправљају возови, машине, справе и изра-ђују нови делови. Осим тога радионице раде и све остале послове за сва општинска оде-љења. У радионицама заступљене су све оне гране занатства, које су једној општинској управи потребне а поред тога радионица има и молере, који раде на малању и фар-бању општинских зграда.

Изношење кућног сметлишта

Од 1891. год. изношење кућног смет-лишта бива свакодневно по тачно утврђеном програму. Оно се износи у затвореним ко-лима, запрегнута општинском стоком, или стоком узетом са пијаци. У почетку је смет-лиште стављано у обичне отворене судове, разног облика и димензије, који су се изру-чивали у затворена скупљајућа кола.

Ради бољих хигијенских прилика у гра-ду овакав систем рада морао се мењати. Место обичних отворених судова, постав-

љени су 1903. год. метални затворени судови за сметлиште. Стари систем рада, при коме су данима стајали судови са загађеном садр-жином, претраживани од просјака, паса и мачака, који су је растурали по двориштима, улицама и стазама и на тај начин загађивали ваздух, престао је, а Возни Парк износио је кућно сметлиште само из прописаних су-дова, натурујући тако грађане да набаве хи-гијенске судове. У години 1914. кућно смет-лиште је изношено свакодневно и према добу година; радило је 50—70 двопрежних кола. Избио је рат; наређена је била строга штедња и од 1914. год. кућно сметлиште износи се само двапут недељно. Одмах се увидело, да се хигијенске прилике у граду нису ништа погоршале и ако је сметлиште из сваког дома изношено само двапут недељно. Зато се при овоме остало све до данашњег дана, изу-зев домова, трговина и радњи (хотели, ри-барске радње, ресторације и т. д.), чије се сметлиште брзо и лако квари, те се и данас износи посведневно.

После дугог проучавања разноврсних система за изношење кућног сметлишта, који су се појавили одмах после рата, узета су 1924. год. 3 Крупова аутомобила, који су се показали као добри, што је имало за последицу да је одмах набављен већи број ових аутомобила само са јачим моторима и хидрауличним механизмом за извртање (си-стем Meiller Kippung) на место обичног меха-низма на завртањ. Данас Штутгарт има 19 Крупових аутомобила за транспорт и скуп-љање кућног сметлишта, који задовоља-вају потребу.

Изношење кућног сметлишта врши се данас по плану, који је подељен у реоне, тако да се сваки дом очисти двапут недељно у радном времену, које почиње у 7 а завршава се у 16½ сати.

Параграфима 84. и 85. прописа управе града, регулисано је изношење кућног сметлишта и осталих радова, што спадају у дужност Возног Парку. Према тим пропи-сима поједине породице дужне су да своје судове за сметлиште изнесе на места пред-виђена овим прописима, одакле их чистачи узимају и изручују у скупљајућа кола. У дужност Возног Парка спада, према овим параграфима, изношење уличног сметлишта и кућних отпадака, затим изношење плеве, струготине, пепела, гаражи, леда и снега и свих оних отпадака, произишлих чишћењем подрума, оправки димњака, а само 25 куб-них дециметара материјала добивеног по-правком зграда или макаквог другог рада. Сопственици имања и старешине породица морају своје сметлиште износити само преко Возног Парка. Изузетак у овом погледу може одобрити искључиво грађевинско одељење општинске управе.

Овим параграфима поменутог прописа општина има права да за свој рад наплаћује годишњу таксу, за коју гарантује старешина породице и сопственици имања заједнички. Све обавезе сопственика имања, у овом погледу, прелазе и на наследнике, а исто тако они гарантују и за сва плаћања, којима је прошао рок а датирају из времена када је имање припадало дотичном сопственику.

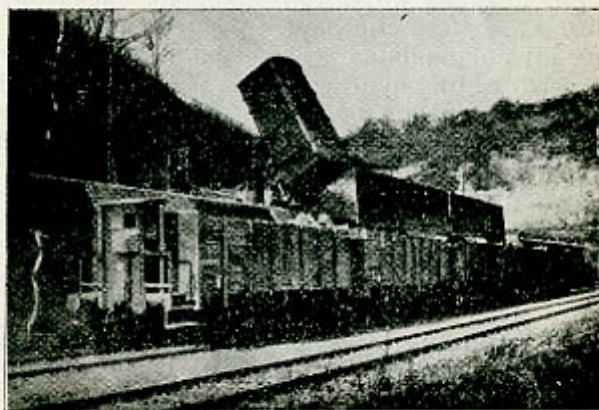
Параграф 84. наређује да све породице постављају судове са сметлиштем тачно на утврђено место у одређено време онако, како је полицијска дирекција у споразуму са управом Возног Парка предвидела. Само одавде ће се сметлиште узимати и изручивати у скупљајућа кола; празне судове послуга је дужна да оставља на иста места, одакле их је и узела, а породице морају још одмах да их склањају са ивице тротоара.

Напомена. Судови морају бити израђени из метала, офарбани постојаном бојом, или поцинковани; морају бити округли, а горњи део нешто шири од доњег; поклопац мора бити привршан са сам суд и мора добро да затвара. Исто тако, они треба да имају две ручатке за хватање ради преноса с једног места на друго. Забрањено је судове препуњавати и запремина њихова не сме бити већа од 30 литара, да је у пуном стању може подићи један човек. За разноврсне занатлијске и трговачке радње дозвољава се употреба судова и од 100 литара, а у специјалним случајевима надлежни утврђују величину судова према врсти, односно тежини сметлишта, што се у њих ставља. Судови морају бити потпуно затворени и чисти кад се изнесу на улицу ради изручивања. Отворене, прљаве и препуне судове органи Возног Парка неће изручивати. Ни једно треће лице не сме отворити судове ради тражења дроњака, костију, или материјала и отпадака који се још могу употребити.

Параграф 84. допуњен је § 85. по коме Возни Парк мора да уклони и све друге отпатке из дворишта, који нису предвиђени у § 84., па и лед и снег, који се из дворишта избаци на улицу, ако количина ових отпадака не буде већа од 100 м³. Овај посао Возни Парк ће предузети само по нарочитој поруци, а по такси, коју је већ за такве случајеве утврдио општински суд. У случају да је ова количина већа од 100 м³ Возни Парк извршиће уклањање само под нарочитим условима.

Ма да су хигијенске прилике у погледу чистоте града Штутгарта задовољавајуће, ипак не треба прећутати, да чишћење сметлишта треба да буде **не дижући прашину и не развијајући смрад**. Зато ће се приступити што скоријем монтирању апарата на данашњим аутомобилима за сметлиште, који ће потпуно задовољити и горња два хигијенска прописа. Да би се ово и остварило

морају се прво поставити у свако двориште једнообразни судови за сметлиште, због чега ће општина имати знатне издатке. Кад се овај систем уведе биће и сталних трошкова, што ове једнообразне судове, који ће стајати у двориштима или подрумима неће више износити сами грађани до скупљајућих кола, него ће тај посао вршити само особље Возног Парка, те се и персонал за изношење кућног сметлишта мора повећати. Ипак с обзиром на то да се кућно сметлиште мора износити не дижући прашину и не развијајући смрад (Staubfreie Entleerung), овом се систему мора приступити раније или доцније.

Вагони Возног Парка

Отпаци пословног порекла морају се такође ставити у прописане судове, који се по утврђеном плану празне. Дугачки предмети, гвоздене шилке, гредице, мадраци и т. д. који се не могу сместити у скупљајућа кола за сметлиште, износе се подесним возовима, а овај посао подлеже и нарочитој такси.

Из хигијенских разлога укинута су и сва ранија ђубришта (место за изручивање сметлишта) на периферији града, која сада служе искључиво за изручивање отпадака грађевинског материјала. Возови са кућним сметлиштем од по 10 м³ запремине од којих сваки прави 4 туре дневно са послугом од 4 радника, изручују своју садржину извртањем каросерије са рапне северне Штутгартске станице у вагоне од 35 м³, сл. 4 а. Железницом ови се вагони транспортују на 20 км. од станице, за Neustadt код Waiblingen'a на велико ђубриште. Фракт по вагону износи око 20 немачких марака. Општина Штутгартска закупила је у 1902. год. у близини саме станице Neustadt комплекс ниског терена, кроз који је тада текао један поточић. Поточић је доцније затрпан, те је овај терен спреман за главно ђубриште, добивши тако место за смештај око 1,500.000 м³ сметлишта.

Све до 1928. год. истовар вагона вршен је вагонетима, када је овај скуп начин истовара замењен једном механичком направом

са бесконачном гуменом пантљиком и једним елеватором, (сл. 5.). Ово постројење, са 4—5 раденика, у стању је да истовари око 300 м³ сметлишта на дан. Његов рад изгледа овако: од главне пруге Stuttgart—Nürnberg одваја се дупла пруга на главно хубриште. Један крак служи за транспортовање пуних вагона, а други за враћање празних. Над првим колосеком нешто више од висине вагона подигнута је машинска кућа, у којој је смештен један електромотор, а из самог пода машинске куће виси елеватор, који захвата сметлиште из вагона. Пун вагон долази испод елеватора и веже се једним бесконачним челичним ужетом, којим се вагон, механичким путем, покреће по прузи тако, да елеватор може да захвата сметлиште у вагону по целој његовој површини. Елеватор ради на тај начин, што се он спушта на сметлиште у вагон; кофице елеватора са виљушкама захватају садржину и кад оне прелазе преко горње осовине, око које се кофице окрећу, изручују садржину на једну косу равну. Одавде се сметлиште, сасуљава на гумене пантљике, које покрећу специјални електрични мотори, и у виду једног непрекидног ланца сметлиште пада на само хубриште. Самим тим, што се сметлиште распостире по дужини и ширини гумених пантљика, лако је издвојити и све оне предмете, (стакло, гвожђе, крпе, коске и т. д.) који се још могу искористити.

На овај начин, количина нађеног материјала за искорисћавање и прераду врло је велика, и она износи у 1929. години:

263	тона белог лима,
155	„ разноврсног лима,
25	„ поцинкованог лима,
21	„ порђалог лима,
63	„ гвожђа у комадима,
10	„ метала, као: месинга, бакра, цинка и т. д.,
75	„ старих крпа,
14	„ коски,
10	„ старе обуће,
130	„ белих и зелених емалираних судова,
10	„ старе гуме, кокса, дрва, хлеба и т. д.,

10000 комада празних флаша.

Да би се на хубришту спречио непријатан мирис, који може да се пренесе и на удаљенија околна насеља, а нарочито онда, када барометар пада, употребљава се пулверизовањем, вишепроцентни хлорни креч, који се показао као најбољи за ову сврху. И збиља до сада нико се није жалио на непријатан мирис, па чак ни најближа насеља. Гамади се уништавају, чим се покажу, отровом. И за евентуални пожар хубришта све је предвиђено. Цело хубриште опкољено је водоводном мрежом тако, да се ово може ставити под велику количину воде, која се црпи из једног оближњег потока.

Испуњене површине хубришта засађују се воћем или се употребљавају за вртове (баште). До сада је испуњено и изравнато око 230.000 м², а места за изручивање имаће још за 15 година, кад се урачуна и то, да се хубре услед трулежа слеже и заузима половину првобитне запремине.

Механички елеватор за истовар сметлишта

Из Штутгарта износи се годишње око 110.000 м³ сметлишта, чему треба додати и сметлиште из трговачких и занатлијских радњи од 10.000 м³. Ова количина сметлишта добија се из 95.000 домаћинства (станова). Просечна количина сметлишта на једну главу и 1 дан износи 0,99 литара, а на 1 домаћинство и 1 дан износи 3,9 литара.

Изношење кућног сметлишта са сметлиштем, добијеног из трговачких и занатлијских радњи, стаје општину годишње око 900.000.— немачких марака или 2,40 н. марака на 1 главу и 1 годину. Ови се расходи покривају:

Од такса за изношење кућног сметлишта	720.000 н.м.
Од осталих специјал. прихода	60.000 н.м.
Остатак се покрива општим опорезовањем	120.000 н.м.

Као основица за прикупљање такса важи од 1923. год. као мерило пореза на грађевине (непокретност).

Чишћење улица

У чишћење долазе две врсте улица: поплочане улице и обичан макадам. Поплочане улице подељене су у 11 реона по којима се врши чишћење. Реони од 1 до 5 спадају у најгушће изграђени стари део града; остали реони су ређе изграђени. Сваки реон има по једног надзорника и 15—20 раденика са по-

ребним машинама и справама. Главно чишћење почиње ујутру (ноћу) око 3 сата, како би биле очишћене све оне улице, који имају жив (интензиван) саобраћај, пре него што он отпочне. Између суботе и недеље, почетак рада око чишћења улица, почиње у 24 сата тако, да ове улице у недељу освану опране и чисте. Радним даном ради се на чишћењу само до 12 сати са одмором између 7 и 8 сати. Машине за чишћење, аутомобили за улично сметлиште, машине за прање улица отпочињу са радом 2—3 сата пре раденика за ручно чишћење, а завршавају рад за толико раније. Чишћење се врши тачно по утврђеном плану, који се стално и повремено прилагођава стварним потребама. Чишћење стаза врши се у главном ручним метлама.

Да би се спречило дизање прашине, приликом ручног чишћења, полива се из резервоара од 70 лит. запремине, кога раденик носи на леђима, а према годишњем времену употребљавају се финије или грубље решетке за поливање. Овакав начин поливања показао се као најбољи, јер се не диже никаква ларма, као што је то случај са ручним колицима за поливање. За чишћење стаза од скоро се употребљавају и ручне машине — чисталице, које врло добро чисте, али им је рад скупљи од рада са обичном метлом, сл. 6.

За чишћење коловоза служе Крупове механичке чисталице са цилиндричном метлом и решеткама за поливање. Једна чисталица почишти за један сат око 12.000 м² коловоза. Чишћење коловоза врши се увек пре чишћења стаза и тротоара.

Дрвеним коцкама поплочане улице и асфалтиране перу се електричним или моторним чисталицама. За сада се испитују машине, које саме врше утовар почишћеног, уличног сметлишта и на тај начин није потребно имати раденике, који скупљају и товаре сметлиште, које механичке чисталице почисте уз ивичњаке.

(Наставиће се)

Одржавање поплочаних и почишћених улица преко дана врше нарочити чистачи који су снабдевени колицима за сметлиште, са судовима, који се замењују празним, кад се напуне. Пуне судове остављају дневни чистачи на одређена места, да их за тим колона са скупљајућим колима испразни.

Ручне машине — чисталице

Дневни чистачи су дужни да с времена на време чисте и уличне таблице. Исто тако они су дужни да изручују и корпице за хартију и друге отпатке, које су згодно намештене по целокупном граду и има их око 2.000 комада.

Чишћење коловоза макадамских улица бива три пута недељно. Ово чишћење врше летеће колоне снабдеване електричним возовима за утовар сметлишта. Тротоаре и стазе поред макадамских улица чисте сопственици домова.

Јован Ђорђевић, професор историје

Београд престоница нове државе Србије

-- (Педесет година из историје Београда) --

(Наставак)

XII

Ноћ је била мрачна, а пала је била и магла али је Конда био вичан свима стазама и пролазима. Више Саве капије је прескочио преко палисада, додао руку Узун Мирку те и он прескочио, па тако и другима и тако су сви били иза шанца. По том су се упутили стражи код Сава Капије. Тада их је срела једна патрола и на њено питање, шта су они, Конда је одговорио да су и они патрола. Тако дођу до страже и побију се с њом. Док су се ови тукли један од пратилаца Кондиних (Петар Сремац) са сикиром, коју је собом био понео, навали на катанац на Сави Капији и обије га, отвори врата и пусти Милоја Петровића с војском, јер је он, после одласка Конде с друговима, ишао право Сава Капији. Конда и Узун-Мирко, у овој борби са стражом добише ко две, ко три ране, од ножева, јатагана, али наставише пут уз брег ка Варош Капији (ка висоравну, које се и данас тако зове). На исти су начин заузели и Варош Капију и пропустили кнеза Симу Марковића с војском, јер је се и он био приближио тој капији. При заузимању ових капија било је и пуцање у борби са стражама али су крцалије у тврђави мислили да се то веселе Турци пуцањем из пушака, јер је свитао њихов празник. Али када за тим ове српске колоне запалише неколико кућа направи се узбуна и Гушанац Алија виде шта се догодило. Турци, пробужени из спавања и престрављени изненадним упадом, буновни, голи и боси са породицама појурили су из кућа у горњи град и неки су се склонили у цамије.

Видевши ватру од запаљених турских кућа остала српска војска је разумела шта је се десило и пође ка шанчевима оних двеју капија. Али Крцалије запалише спремљена машала (слама увијена на врху високе мотке забодене у земљу) те осветлише простор и видеше како српски ратници прилазе шанчевима. Према Стамбол Капији ишао је с вој-

ском Васа Чарапић, грочански војвода. Тада је Васа био смртно рањен, изнесен из борбе али је убрзо умро. Сахрањен је у манастиру Раковици.

Борба је вођена даље, Срби су заузели и Стамбол и Видин капију. Тако су Срби заузели све бедеме испред тврђаве са свима топовима који су били на њима. Око десет сахата пре подне 30. новембра (по старом датуму) српски устаници су били заузели београдску варош и јаче притеснили тврђаву од Саве до Дунава. За време ове борбе погинуло је око 50 српских ратника и сахрањени су ван ондашње вароши на Врачару, са леве стране пута идући ка Бањици. Сада је ту парк „Кара-Ђорђевића“ и скроман споменик, доцније подигнут борцима за освојење Београда. Настављене су борбе за освојење тврђаве од Гушанца Алије. По наредби Кара-Ђорђа устаници, под капетаном Радичем Петровићем, ископаше шанчеве око тврђаве од Саве до Дунава, на грудобранима поставише топове и почеше тући тврђаву. Но Гушанац је се држао, јер је имао везе са Земуном, са водене стране, одакле је добијао храну и муницију. Тада Кара-Ђорђе нареди те Милоје Петровић са пет стотина момака и једним топом пређе на „Ратно острво“, пресече Гушанчеве везе са те стране и поче одатле тући београдску тврђаву. Тако је Гушанчева војска остала без хране и муниције. Услед оваквог свог тешког положаја Гушанац, после неколико дана, понуди предају града Кара-Ђорђу.

По уговору Гушанац оде с војском на осам великих лађа из тврђаве низ Дунав ка Видину (17—29 децембра). И ако му је Кара-Ђорђе дао обећање да ће на миру путовати, Гушанац није на миру пловио Дунавом. Кад је пролазио мимо Пореч, на њега је опалио топовима Миленко Стојковић и послао је и своје људе на лађама те су га гонили.

Гушанац Алија је заузео на Дунаву остр-

во Адакале те су Срби с њим имали борбе и доцније.

По одласку Гушанца Алије Срби су се били спремили да уђу у тврђаву београдску. Међутим, београдски паша, који је живео у тврђави, али, поменуто је, као заробљеник Гушанчев, јавио је Кара-Ђорђу да он то не допушта. Поручио је Кара-Ђорђу да протокол о предаји града, који је потписао један царски одметник и варалица, нема никакве важности и да је он био, и да остаје, једини представник султанов у Београду. А одмах је, за тим, наредио те су дигнути, изнад јарака, покретни мостови, преко којих се улазило у тврђаву.

Огорчени тим изјавама Сулејман паше, устаници су отпочели тући тврђаву из топова. Тукли су скоро без престанка десет дана. Тада један одред српских устаника продре у тврђаву кроз једну капију, за њим ућеше и други одреди устаника и Турци се предадоше (6. јануара 1807 г.). Истог дана ушао је у тврђаву и Кара-Ђорђе са војводама, уз радосно клицање својих ратника.

Тако је највећи и најважнији град у Београдском Пашалуку пао у руке Србима. Њихова највећа жеља била је испуњена. Ослобођење Београда им је појачало уверење да је дошло доба да створе своју слободну државу. У тврђави устаници су нашли и припојили око двеста педесет топова, три магацина ратне спреме, доста пушака и муниције.

Кара-Ђорђе је забранио пљачкање Турака, којима је огарантовао безбедност. Дво Србина су били пренабрегли ову његову заповест и вожд је наредио те су кажњени смрћу. Та је казна учинила те се убрзо завео ред у Београду.

За команданта Београда Кара-Ђорђе је поставио војводу Младена Миловановића. Кара-Ђорђе је по том отишао у Тополу. У Београду је остао неко време паша са Турцима и Срби су им давали намирнице за издржавање. Али нису могли дуго то да подносе и при крају фебруара 1807. год. извести пашу, да им више хране не могу давати. Паша Сулејман је затражио допштење, да може отићи са неким Турцима и њиховим породицама из Београда. Командант Београда је пашин то допустио и при поласку одредио им је и своје пратиоце. Доцније су неки Турци отишли Дунавом ка Видину. Одмах по освојењу Београда пресели се у њега из Смедерева Управни Савет. Он је се уселио у кућу звану делијски конак и ту су становали и држали своје седнице. У граду (у тврђави) наместиле су се војводе и војска њихова. У турској, напуштеној, вароши, звани сада Дорћол, неки су се почели усељавати у напуштене куће и зауимати дућане. Многи од ових усељеника били су сељаци из околних села

или грађани из градова из унутрашњости Србије. Чаршија је ипак и даље, у главном, била у рукама Грка и Цинцара, али је било и Срба трговаца у приличном броју. Дућани Срба трговаца налазили су се понајвише на простору од Стамбол капије ка Варош капији. Данашња „Сава махала“, дотле готово пуста са нешто мало Бошњака лаћара и Цигана, поче добијати по кога становника.

По освојењу Београда није сва српска војска, која је учествовала при његовом заузећу, остала дуго у њему. Већина устаника је, по тадашњој пракси, хитала својим кућама чим би настало какво дуже примирје или наступила зима.

Београд је био главни град у нахији београдској. По освојењу и дуго затим, Београд је по спољашности својој, задржао карактер и изглед турске вароши. Како су Срби престано водили борбе с Турцима, ради одбране ослобођене земље, то и нису имали времена да се баве уређењем вароши Београда и подизањем кућа за разна надлештва или регулисањем улица. Стога су узимали напуштене турске куће на Дорћолу било за државна надлештва, коју су једно по једно установљавали, било за станове појединих војвода.

Кара-Ђорђе је ретко када дуго боравио у Београду. А када је био у Београду боравио је у конаку хахије Мула Јусуфа на Дорћолу. А у близини овога конака била је и кућа у којој је становао и радио Управни Савет.

Доситеј Обрадовић, наш славни књижевник и философ, био је тада дошао у Београд. Кара-Ђорђе је наредио те су му уступљене две собице у овом конаку у којем су становали чланови Управног Савета. Доситеј је неко време био писар у овом Савету.

Ту на Дорћолу је Кара-Ђорђе за тим покљонио (1808.) једну кућу Доситеју Обрадовићу, тада члану Управног Савета. У овој кући је тада Доситеј отворио „Велику школу“, (налик на садашње гимназије) за младиће који су већ знали читати и писати. Управни савет је настао те је одмах поправљена саборна црква, која је била на овом истом месту на коме је и данашња. Црква није имала кубета, јер је за време последњег ратг Аустројанаца, гранатом разрушено и црква је тада била напукла. Црква је била ниска и дугачка, зидана од тврде грађе. Имала је иконостас са иконама које су биле просто израђене али позлатом украшене. Крај цркве су подигли од греда (балвана) привремену звонару и наместили звона, јер Турци звона никако нису трпели у хришћанској цркви и због тога и у Београду и подручним местима хришћани православне вере су клепалом оглашавали службу у цркви или спровод мртваца. Велика је радост била у Београду

кад су забрујала звона и позвала православне хришћане на благодарење Богу за постигнуте успехе.

Од овога доба настаје досељавање становника у Београд и изван Београдског Пашалука, из свих наших покрајина и то махом они, који нису могли даље да трпе насиља и неправде а жељна слободе, жељни да живе са својом слободном браћом. Из протокола Кара-Ђорђа и из других писаних докумената онога доба налазимо забележена имена њихова и одакле су, те се види да је тада око војвода Кара-Ђорђа и у његовој служби, у служби нове државе Србије, било војвода, кнезова и обичних ратника из Босне и Хрцеговине, из Далмације и Боке Которске, из Славоније и Срема, и из Старе Србије и Македоније.

Кара-Ђорђе је од ових досељеника неке као старешине у својој војсци, именовао и за војводе појединих крајева и области које је требало тек ослобађати од Турака.

Београд, у ово доба, је постао средиште целе управе у Србији. У њему је био Управни Савет, установа која је вршила дужности и владе и великог народног суда. Савет је био чувар и државнога новца. У њему је тада живео и руског цара представник, први представник једне стране државе у Србији.

Срби су још септембра 1804. год. послали посланика руском цару да га моле за помоћ и заштиту и да пошаље у Србију свога чиновника који би помогао да се у њој уреди управа. Како је Русија, у савезу са Аустријом, Пруском и Енглеском, била заузета у рату противу Француза (Наполеон) то је српским посланицима цар обећао заштиту код турског султана, коме Срби треба да се обрате молбом. Стога је и руски представник Константин Родофиникин, чиновник министарства спољних послова у Русији, дошао у Београд тек августа 1807. год. Кара-Ђорђе је био дознао, још пре доласка овога руског представника, да је он пореклом, по народности Грк, те је и писао тадашњим српским изасланицима у Букурешту, у главном руском војеном стану, да му Грка не доводе, но да гледају да дође прави Рус. Али у томе није успео и Родофиникин је дошао и пријавио се Управном Савету. Савет је, по том, умолио Кара-Ђорђа те је тог руског представника лепо примио (18. августа). Родофиникин је на том свом првом састанку успео да умири Кара-Ђорђа и остале старешине да ће Русија помоћи Србе у њиховим тражењима код султана и да их неће никако напустити. Али га Срби, при свем том, нису волели. Његово грчко порекло и што је одмах, по доласку, ступио у пријатељске везе са београдским митрополитом Леонтијем, такође Грком. А овога пак Срби су такође мрзели, јер је се више држао дахија — Турака а не Срба чији је био

митрополит. Због овога и због Родофиникове осведочене наклоности према неким моћним старешинама нахијским, који су сматрани као противници Кара-Ђорђеви не само Кара-Ђорђе но и његови пријатељи били су неповерљиви према њему те га много и нису питали за савете, мада је он сам умео да се намеће. Родофиникину је дат један турски конак за становање. Утицајем Родофиникина пресели се, доцније, Доситеј Обрадовић на стан у кућу Родофиникина, јер је у Доситејевој кући била „Велика школа“. Са Доситејем је тада био и Кара-Ђорђев син Алексије, јер је био ђак у Доситејевој школи и становао код њега. Родофиникин је ово учинио стога, да би преко Доситеја долазио често у додир са Кара-Ђорђем када овај дође у Београд и посети свога сина и да се тако с њим спријатељи.

Од велике важности за нову државу Србију била је скупштина у Београду 26. децембра 1808. год. На њој су све присутне војводе и кнезови признали Кара-Ђорђа за владара „за војвода“, целе ослобођене земље и да то звање остане наследно у његовој породици. А било је нахијских кнезова које га за таквог нису признавали. Јер кад су се виђенији људи у Шумадији, у Орашачкој шуми, решили да отпочну борбу, да дигну устанак, противу дахија (у почетку фебруара 1804. год.) и избрале Кара-Ђорђа за вођу, па и ако је борба успешно вођена с Турцима ван Шумадије, многе су војводе, у доцнијем ратовању, сматрале да је он само за тај крај врховни вођа. Али ствари су се развијале друкчије. Кара-Ђорђе је се, ослобађајући и придружујући Шумадији поједине крајеве, трудио да остане прави старешина и предводител свему ослобођеном делу Србије. Међутим су, у почетку устанка, у свима побуњеним крајевима, вође или кнезови сами узимали власт не само војничку но и судску и финансијску. Неки су од ових били и под турском управом старешине али многи се и сами сада учинише старешинама. И имајући силу у својим рукама неке нахијске старешине нису хтеле ни да чују да је Кара-Ђорђе њихов старешина и да им он заповеда. Они су желели да сваки за себе има државицу, као у старо доба наше историје властела, а да имају једног врховног кнеза који ће седети у Београду те да буде посредник између њих и турског паше. У томе је почетак свађе између Кара-Ђорђа и неких народних старешина. Али када у бојевима 1806. и 1807. год. и изван Шумадије показа своје јунаштво и даровитост у борби, по Србији се поче Кара-Ђорђе да сматра као главни управитељ над свима старешинама. А уз то и војни савез који Кара-Ђорђа веза са Русијом и његове везе са главним руским војсковођом на Дњестру (1807. год.) учинише те га народна скуп-

штина од Управног Савета, војвода и кнезова призна за господара целе земље и да то старешинство остане наследно у његовим законитим наследницима. Све старешине које су биле ту утврдише то решење својом заклетвом. Кара-Ђорђе пак обећа овој скупштини, да ће се бринути за сав народ и да ће Управни Савет да признаје за врховну власт за судске и административне послове у земљи и да ће преко њега издавати заповести нахијским старешинама. Ово скупштинско решење је било објављено народу једном прокламацијом. Али војводе које су сматрале да су равне Кара-Ђорђу нису уважавали ово скупштинско решење и тајно су се припремали да власт његову ограниче само на Шумадију.

Тако је Кара-Ђорђе постао први поглавар нове државе Србије и београдски митрополит Леонтије га је на служби у саборној цркви (на литургији) помињао у молитви Богу, да му Господ-Бог подари дуг и срећан живот и на враги победу и одолоније“.

Од овога доба је и Београд постао престоница нове државе Србије, јер је у њему стално боравио Управни Савет, као врховна власт за управне и административне послове целе земље. Кад год је било потребе или када је и сам лично хтео, Кара-Ђорђе је долазио у Београд али је често боравио и у Топли.

Скупштине народне су се обично држале у Београду на крају сваке године. Од ових је врло важна била скупштина о новој години 1811. год. Скупштина је радила од 1. до 12. јануара. На предлог пријатеља Кара-Ђорђевих, скупштина је решила да се Управни Савет преуреди тако да једни његови чланови, као саветници, постану попечитељи (министри) а други да буду чланови Великог Народног Суда. Тако је одељена судска власт од административне власти. Као највиша судска власт у земљи Велики Суд је имао да ради оно што је дотле за судске послове радио Савет.

Управну власт у земљи добили су попечитељи (министри) — то је прво министарство (влада) у Србији. За министре је Кара-Ђорђе узео најзнатије људе у земљи и од својих присталица и од својих противника.

Било је шест министара: војвода Миленко Стојковић спољних послова; војвода Петар Добрић правде; војвода Јаков Ненадић унутрашњих послова; кнез Сима Марковић, финансија; Доситеј Обрадовић просвете и војвода Младен Миловановић војске. Овој влади је председавао Кара-Ђорђе или онај кога одреди.

Уједно скупштина је донела одлуку, да се велике области дотадашњих већих војвода (као Миленка Стојковића, Јакова Ненадовића, Петра Добрића и пок. Милана Обреновића, у којој је управљао Милош Обреновић) на више мањих нахија и да у њима „вожд“ Кара-Ђорђе поставља војводе, да су све војводе међу собом једнаке и да примају заповести само од Кара-Ђорђа или министра војног, и да се протерају из земље сви који би се противили тим донетим одлукама и скупштинским одлукама. Тада су написане дипломе (укази) за министре и упућене да их приме. Миленко Стојковић и Петар Добрић су вратили дипломе, напустили су Београд и отишли у своје области. Одавде су пак убрзо затим са породицама прешли Дунав и отишли у Румунију. Одавде су отишли у Бесарабију, у Русију. Тако су ове две војводе више волеле да живе у туђини, но да се одвоје од својих области и да живе у Београду под управом Кара-Ђорђа, као његови министри. Све ове области су се сместиле по напуштеним, бољим, турским кућама почев од Стамбол капије ка Видин капији. Ту је била у једној згради и пошта. Многе су куће овде биле порушене, зарасле у коров и ђубре. Ту и на другим местима у Београду било је у ово доба малих, ниских кућа, тесних, кривих улица, високих баштенских зидова иза којих су провиривала, овде, онде зелена дрвета или османлуци (уздигнута винова лоза) готово једини украс тадашњег Београда. У половини 1811. год. умре Доситеј Обрадовић. Он је сахрањен код западних врата при улазу у саборну цркву с леве стране. Ту му се и данас налази надгробна плоча са натписом. А код истих врата, са десне стране, био је сахрањен Петар Николајевић-Чардаклија, раније поменути, први српски изасланик у Русију. На томе месту данас се налази гроб Вука Караџића са натписом.

(Наставиће се)

Света Милутиновић, новинар

Социјално-комунална хроника

Отварање дечјег обданишта бр. 1 на Булбулдеру

Поред ђачког склоништа Булбулдер је добио и једно дечје обданиште. Дечја обданишта и ђачка склоништа спадају у најсоцијалније установе Београдске општине. У њима, под надзором стручних васпитачица, бораве преко дана радничка дечица док су им родитељи на послу. На овај начин деца која су иначе била упућена васпитању улице, чији је уплив штетан по друштво, у обданишту се подижу интелектуално, морално и физички. Наравно да се самим тим родитељима који живе у тешким материјалним приликама, скида једна велика брига с врата и омогућује борба за опстанак и егзистенцију породице.

Није био редак случај да мати враћајући се уморна с рада не затекне своје дете код куће које је оставила комшиници на чување. И онда настаје трагање за залуталим дететом. Обично после једног или два сата дете се нађе у неком забаченом крају, где у друштву са осталом запуштеном децом чини оно од чега ће касније патити и оно и друштво. Природно је да за последице не може одговорати мати, која је цео дан морала провести у послу да би поштено заслужила кору хлеба за себе и своје дете.

Зато су дечја обданишта најпотребнија радничким крајевима.

Неколико агилних и угледних грађана и грађанки са Булбулдера увидели су ову потребу, па су још у октобру пр. год. покренули живу акцију, да и Булбулдер добије дечје обданиште.

Ову акцију прва је обилно потпомогла Београдска општина, уступивши обданишту неколико просторија у своме дому, у улици

Светог Николе бр. 168. Поред тога Општина је обданишту одредила и сталну помоћ од 7.000 динара месечно. А министарство Просвете одредило је сталну наставницу.

Намештај у обданишту створиле су госпође из одбора скупљајући прилоге у новцу и стварима. Судове и остало кухињско посуђе даровали су махом трговци са Булбулдера.

За сада су сва дечица добила једнообразне кецељице, које су им купиле госпође из одбора од својих личних прилога.

Дечје обданиште на Булбулдеру налази се на врло здравом месту, преко пута Милишића циглане, изложено сунчаним зрацима пре и по подне. Ваздух је овде увек свеж и здрав.

За сада у обданишту обитава 64 детета. А када би било више места овај би се број удвостручио.

У обданишту деца поред наставе добивају и храну: ујутро белу кафу; у подне ручак, четири пута недељно са месом и двапут без; по подне око 4 сата деци се подели по већи комад хлеба за путером.

За све ово родитељи плаћају: удовица за једно дете један динар дневно а за два детета динар и по, ако дете има и оца и мајку који раде, онда за њега родитељи плаћају два а за два детета три динара на дан.

Како су ова деца живела пре обданишта нека то прикажу ова два примера:

1) Једно шестогодишње дете ово по подне први пут добива комад хлеба са путером. Узима га у ручице и загледа са свију страна. Загризе, прстићом са хлеба заграби мало путера и усхићено приноси устима. Затим по-

што је путер појело срећно затрепће безазленим очицама и љупко пита наставницу:

— Тета, шта је ово?!

— Путер — одговара наставница.

— А! то је прутед! Ја то никад нисам јео! — одговара сирото дете.

2) Друго једно сирото дете малокрвно од глади задрепа гдегод седне. За њега је председница одбора, г-ђа Иванка Јојић, као да му је рођена мати, наредила да се у прво време храни засебно у канцеларији путером и другом бољом храном док мало не ојача.

И, збиља, кад човек посматра обданиште и ову сироту дечицу одмах му се учини да се налази у истинском храму пуном невиних анђелића.

На крају треба нарочито истаћи агилност и праву материнску љубав према овој дечици вредних госпођа:

Председнице Иванке Р. Јојић, потпредседнице Персе Радомира Јокића; Живане Ра-

дивојевић, учитељице; секретарице Видосаве др. Чубровића; благајнице Софије Вићентијевић, и чланица: Љубице свештеника Магазинића, Рустине инжењера Мандила, Босилке Јањић, Катарине Бојић, Љубице Богосављевић, Наталије Мишић, Милице Бубик, Христине Милутиновић, Љубице Цветковић, Надежде Шошкић, Стојанке Кукић и Вукосаве Стојановић.

Поред ових госпођа за оснивање обданишта имају још доста заслуга и г.г. др. Ђорђе Рајковић, ветеринар; Миодраг Јанковић, учитељ, и Милутин Марковић, трговац.

Такође и грађани Булбулдера чине све без и мало устезања да ова њихова социјална установа стане у ред првих дечјих обданишта у престоници.

Госпође из одбора и грађанство Булбулдера нарочито су захвални Београдској општини која их у свему обилно помаже.

Друштвена хроника

Сима Пандуровић

Илија Станојевић „Чича“

— Београд је сахранио свога великога уметника —

Пре недељу дана, 7. августа ујутру, нестало је из београдске средине за увек даровитог и популарног глумца Чича-Илије. Његова смрт, после доста дуге и тешке болести рака није дошла изненада. Остављајући ипак један дубок утисак и осећање празнине, она је несумњиво доказ да је с Илијом Станоје-

вићем, „Чичом“ отишла у гроб једна личност интимније везана за живот Београда, маркантна по својим типским особинама, омиљена у круговима који су волели не само уметност него и друштво и, поред глумца, тражили и човека.

А живот Чича-Илије био је доиста, и

Чича-Илија пред „Три шешира“

многострано везан за живот престонице. Треба се сетити да је „Чича“ провео близу педесет година на београдској позорници, и да је скоро за све то време био један од најбољих претставника наше трупе, у улогама које су биле истакнуте и жанровима најпопуларнијим. То је, већ по себи, довољно, да га у Београду, као уметника, зна тако рећи сваки човек, од

Чича-Илија

гимназијалца који с одушевљењем посећује „храм Талијин“, до старца који одлазе, с времена на време, да у позоришту проведу вече у разоноди и смеху, посматрајући једно од оних дела чији је сиже узет из наше средине, обично старе и патриархалне, коју је „Чича“ још и нарочито волео и у којој се најпријатније осећао.

Традиционалист, он је доиста волео „стара, добро време“, и у томе ишао тако далеко да није марио за европски центар Београда, да се најрадије бавио по периферији града, нарочито у „Скадарлији“, најзаосталијем парчету старог Београда; да је до краја живота употребљавао петролеумску лампу, не марећи за „модерну“ електричну светлост; да се никад није возио аутомобилом, него „фијакером“ као правим господским колима, поред тога што је најрадије и са извесном сентимен-

талношћу причао о типовима, наравима и историјама старог Београда, то ће рећи онога од пре педесет година, Београда његова детињства и младости.

Тај сентиментални традиционалист био је иначе једна од најсимпатичнијих фигура у друштву и на позорници. Пре свега, на позорници. Његов репертоар, обухватајући све жанрове комике од Молиера, преко Лабиша и Скриба, до Стерије, Нушића, и његових „Дорћолских послова“, био је репертоар најтрајнији и најпопуларнији; то је здрава комика карактера и ситуација у којој је он остао ненадмашан. Не може се ни претпоставити да ће Београд за „уображеног болесника“ или Жоржа Дандена, или Стеријиног Кир-Јану добити бољег глумца по што га је имао у њему. Он је имао једну срећну физиономију, која је сама собом била оригинална и која је најслабијом мимиком изазивала трајне и веселе ефекте. Интелигентан као човек, талентован као глумац, он је лако улазио у психологију својих јунака, који су изгледали као створени за њега, мада је он био створен за њих. У карикатури, у гротески, која увек граничи са комиком широких потеза и замаха код Шекспира, Молиера, или, ако хоћете нашега Стерије, „Чича“ је био код своје куће, ретко или скоро никад не прелазећи обзире здравога природнога укуса и мере. За дуго многи типови и фигуре добре драмске литературе живеће у свести Београђана онако како су се ужлебили уметничком интерпретацијом Чича-Илије.

Имајући шири духовни интерес, Илија Станојевић је био и писац. Његове приповетке, које су мала историографија старог, већ давно несталога патријархалног Београда, бележена са веселије и комичне стране живота, нису можда од високе уметничке вредности, али су као документи прошлости Београда, сликане живописним бојама и са неоспорном духовитошћу, од веће важности по што би се на први поглед помислило.

Успех Чича Илије на позорници у несумњивој је вези са његовом неисцрпном, живом, увек будном духовитошћу, која му је у његовим студијама омогућила да осети и изрази најтање и најдискретније жице духа и комике у уметничким делима која је приказивао, као што га је учинила најомиљенијом личношћу у друштву за кафанским столом и ван позор-

нице, када су кафане постајале опет једно гледалиште и аудиториум у коме се чула само духовита реч Чича-Илије, који је из свога богатога, свакодневнога опажања и искуства „сервирао“ својим друговима, поред доброга вина и закуске, и врло пријатне „духовне хране“.

Духовит неоспорно, он је био бесумње и душеван, и имао оне моменте сентименталности према малим, незапаженим људима, чак према животињама, које је посматрао са интересом и симпатијама и којима се најрадије бавио и у својим делима.

Та душевност и ведрина пратила га је кроз цео његов живот, напоран, разнолик, тежак при крају. У његовој тешкој болести он је на операционом столу, под физичким боловима ширио веселост на здраве.

Умро је са ретком духовном и моралном јачином, мирно, као философ који је схватио да је у земаљском животу још најпапетније узети га као велику и шарену комедију.

Сахрањен је, по својој жељи, најскромније, остављајући неизгладиву и трајну успомену у сећању свих Београђана. То је споменик који је „Чика-Илија“ сам себи подигао.

Заклетва општинских службеника

9. ов. м., у осам часова пре подне, извршена је зачетва општинског чиновништва. Зачето је око 300 службеника, већином старих општинских службеника, али тек сада разврстаних по статуту Општине града Београда.

Свечани чин зачетве обављен је у великој одборској сали и на један веома свечани начин, који одговара карактеру и важности самог акта зачетве. Овога пута зачето је само чиновништво православне вере, које је заступљено у највећој мери. Остале вероисповести биће зачете у току идуће недеље.

Обред чина зачетве извршио је београдски прота а у име Суда и по прописима закона истој је присуствовао сам Претседник Београдске Општине г. Инж. Милан Нешић.

Г. Прота Божић, пре него што је приступио уобичајеном обреду упозорио је општинске службенике за свети значај зачетве, подвлачећи да је данас општина срећена, и да сада иде снажно ка своме пуном напретку. А за њен пун успех Претседништво Општине са правом очекује да га чиновништво у његовом прегалаштву помаже савесно, поштено и снажно. Прота Божић завршио је своје на-

Моменат зачетве Општинских службеника

помене илустрацијом кривоклетства, које је одвратно и Богу и људима, и које кажњавају и божји и земаљски закони.

Затим је извршен сам чин заклетве. Сви службеници понављали су за протом речи и текст заклетве.

По извршеном свечаном чину заклетве, Претседник Београдске Општине г. инж. Милан Нешић поздравио је новозаклете службенике овим речима:

— Примивши се службовања у општини престоног града Београда, ви сте примили на себе дужности које вам намеће наш специјални комунални живот; дужности које су за свакога од вас тачно прописане законима, статутима и правилницима за вршење службе.

Ви сте ето и данас овде да извршите једну своју законску дужност — да се закунете, да ћете искрено, савесно и поштено вр-

шити све прописе земаљских закона, чије вам извршење према надлежности буде припало.

Суд очекује од Вас, да ћете се ви својим дужностима одазивати са онолико исто преданости са колико је вере Суд пришао вашем одабирању.

Јер у истини Ви сте избраници Суда и од вас се мора очекивати само искрен, поштен, савестан рад.

У вашем раду ће управо бити мерило за ваше оцењивање.

Изјављујем Вам у име своје и Суда да ћемо немилостиво поступати према сваком несавесном чиновнику, који буде изгубио дато поверење, а да ћемо зато двоструко умети ценити предан рад!

У то име ја вас поздрављам и желим вам најбољег успеха у раду на добро и процват наше миле престонице.

СЛУЖБЕНИ ДЕО:

ЗАПИСНИК

XVII Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 4. јула 1930. г. у 6 ч. по подне

Претседавао Претседник Г. Милан Нешић.
Деловођа г. Божидар Павловић.

Потпретседници г.г. Д-р Милослав Стојановић и Никола Крстић.

Од одборника били су г.г.: инж. М. М. Сокић, Д-р Драг. Аранђеловић, Д-р Лазар Генчић, Влад. К. Петровић, Мих. Л. Ђурић, Негослав Илић, Ђ. Попара, Ђ. Ј. Антонијевић, Дим. Г. Станчуловић, инж. Јов. Мисирлић, Свет. Гојевац, Триф. Јовановић, Р. Живковић, Ник. Ђорђевић, Ђура Бајаловић, Драг. Матејић, Мил. Ђ. Радосављевић, Јоца Поповић, Д-р Страш. Љ. Милетић, Милован Матић, Милош П. Радојловић, Алберт Фирт, Д-р Драг. Ђ. Новаковић, Д-р Мића Анић, Драг. К. Милошевић, Д-р Љуба Стојановић, Јован Дравић, Петар М. Гребенац, Р. Ј. Јовановић, Танасије Здравковић и Јосиф Фрид.

1.

Прочитан је записник XVI редовне седнице.

Одборник г. Ранко Живковић пита зашто на дневни ред ове седнице нису стављена кратка питања, када се њему чини да је на прошлој седници решено, да се та тачка уноси у дневни ред.

Одборник г. Милован Матић поводом експропријације за Савски мост каже, да му је скренута пажња да по закону држава сноси трошкове око експропријација за државне друмове. Пошто је и овде по среди један друм, држава би требала да сноси трошкове око експропријација за Савски мост.

Претседник г. Милан Нешић одговорио је г. Ранку Живковићу, да на прошлој седници није ништа решено у погледу тачке „кратка питања“, али Суд пристаје да се у будуће одборници писмено обраћају Суду са сваком питањем, по коме желе добити обавештења. Кад Суд спреми свој одговор по дотичном постављеном питању, онда ће на дневни ред одборске седнице стављати и тачку „одговори на питања одборника“.

У погледу примедбе одборника г. Матића, Претседник г. Нешић одговара, да је Суд чинио све кораке да одстрани од себе експропријације за Савски мост, али да у томе није успео, јер се државни друмови од улаза у варош сматрају као улице, према једном распису Министарства грађевина, и трошкове за регулацију улица подноси Општина.

О питањима која нису била на дневном реду, нити су имала директне везе са записни-

ком, говорили су одборници г.г.: Ранко Живковић, Драгиша Матејић, Петар Гребенац, Милић Сокић, Јован Мисирлић, Д-р Страшимир Милетић, Јован Дравић и Светозар Гојевац.

За овим је записник примљен.

2.

Деловођа одбора саопштава да су се извинили г.г.: Милан Стојановић, Крста Гиновић, Клементије Букавац, Д-р Букић Пијаде, Д-р Милорад Недељковић, Тјешимир Старчевић, Шемајо де Мајо и Бранко Поповић.

За овим саопштава писмо Велике ложе Југославије, у коме се изражава захвалност Суду и одбору поводом уступања зградице у граду на чување и употребу.

Претседник г. Нешић саопштава одбору, да је приликом слета Општина града Београда, управо сам Београд добио на дар од братске општине у Пилзену један сребрни лаворов венац, и да су приликом предаје овога дара измењени пригодни говори. Потребно је да и Београд у сличним моментима учини поклон градовима пријатељских земаља, који му на овакав начин указује поштовање.

Одборник г. Милош Радојловић предлаже, да се једна улица у Београду назове Пилзенском улицом. — Претседник г. Нешић ставља то у дужност комисији за наименовање улица, која тај посао има да обави.

3.

На предлог Суда О.Бр. 14963 Одбор је
РЕШИО:

Да се за општинске процениоце одреде:

1. — Павле Алексић, инжињер
2. — Стојан Вељковић, инжињер
3. — Јосиф Гранжан, грађевинар
4. — Милић Поповић, грађевинар
5. — Никола Тирнанић, инжињер
6. — Јанко Шафарик, архитекта
7. — Милан Драгојловић, инжињер
8. — Таса Милојевић, архитекта
9. — Милан Плевљакушић, пензионер
10. — Милан Гмизовић, трговац
11. — Боровоје Аранђеловић, пензион.
12. — Милан К. Тодоровић, извозник
13. — Драгиша Брашован, архитекта
14. — Чедо Ивановић, инжињер

Да се за њихове заменике одреде:

1. — Чедо Младеновић, пензионер
2. — Војин Ђурић, пензионер
3. — Александар Драгићевић, инж.

4. — Милан Јовановић, пензионер
5. — Милан Минић, инжењер
6. — Ђока Поповић, Управн. Тел. Центр.
7. — Глигорије Вукчевић, инжењер
8. — Васа Новичић, инжењер
9. — Вељко Милошевић, инжењер
10. — Драгојло Томић, индустријалац
11. — Иван Добросављевић, инж.
12. — Лазар Т. Илић, кафеџија
13. — Петар Саздић, трговац
14. — Пера Милошевић, трговац.

4.

Код тачке дневног реда: „Питање грађевинског реона у вези изградње Београда“, Претседник г. Нешић изјављује да се ово питање намеће самим Законом о атару Општине Београдске, који у чл. 5. и 6. ставља у дужност општини да донесе Уредбу, којом ће се регулисати зидање и изградња уопште, како улица и зона у атару, тако и оних суседних општина на периферији атара Београда. Суд хоће да консултује одбор по овом важном питању, и зато моли г.г. одборнике да узму учешћа у дискусији.

Одборник г. Д-р Драгољуб Аранђеловић констатује да се Београд све више уређује и постаје модерно уређени град. Али у том модернизовању Београда има један моменат који треба озбиљно испитати: може ли Београд издржати трошкове који изискује интензиван рад на кадрмисању и уређењу. Мора се питати да ли становништво са великог простора, који иде од града, Вишњице, до села Малог Мокрог Луга, Кумодража и Жаркова, које броји 230.000 становника, од којих је 70% мали чиновник, мали трговац, занатлија и радник и од којих 30% нису американски богаташи, него релативно богати људи, може издржати терет какав захтева огромно пространство Београда. На том простору треба да живи два милиона становника, па да може издржати све што тражи техника уређења. Београд се ширио зато што није било канализације и због тога није могао ићи у висину и нису се могле подизати четвороспратне зграде. Сада он има канализацију и може да иде у висину. На тај начин Општини би се олакшало, јер је лакше подићи улицу у којој станују 10.000 становника који плаћају све општинске дажбине, него улицу у којој станује мали број житеља. Други разлог ширењу Београда то је општа тежња Србина за ширином. Свако хоће да има кућу, башту, мали живинарник, и да може да изађе раскомоћен пред своју кућу. Осим тога и несрећно политичко стање које је раније постојало утицало је на ширење Београда. Раније су се трудили људи да се задобије периферија, гласачи, и због тога су одобраване парцелације свима који су имали гласове за собом. Сада су друге прилике и може се приступити решавању ово-

га проблема и сужавати Грађевински реон на потребну меру. Најбоље је ово питање решити путем једног Закона. Законом треба утврдити грађевински реон, јер ако се остави да се он решава уредбом или одлуком Општинског Одбора, онда се то може сваки час мењати. У том Закону треба предвидети фаворизирање подизања вишеспратних зграда. У Београду има лепо кадрмисаних улица где је огромна већина зграда једносспратних, са празним плацевима или су зграде склоне паду. То се не рентира. Кад се то утврди онда становници изван реона не могу тражити од Општине да им уведе канализацију, осветлење и водовод, бар не могу то тражити с правом.

Даље мора се изменити генерални план Београда, јер се овакав какав је не може остварити. Има плацева и блокова, који су резервисани за извесне грађевине, (блок на коме је Албанија) за чију експропријацију треба дати по неколико десетина милиона динара. Тај план треба кориговати и довести на праву меру. Без суженог грађевинског реона и измене Генералног плана рад на унапређењу Београда је бесплодан.

Потпретседник г. Д-р Стојадиновић у своје дужем говору изнео је гледиште Суда по овоме питању. У низ конструктивних иницијатива које одликују ново стање треба уврстити нарочито и Закон о атару Општине града Београда, који представља једну велику тековину. Ово је први пут у историји Београда да је нови атар тачно обележен. Овако проширење атара било је диктовано између осталог и обзирима према Земуну и Панчеву, са којим муниципијама Београд чини једну управну целину, те је, у односу према конституисаним бановинама, морао да добије и своју јасно обележену територију. У питању реона и изградње Београда у опште у вези покренутог питања напомиње да се дијаметрално разликује од схватања које је дошло до изражаја у говору уваженог професора г. Д-р Аранђеловића. Прелазећи на главно излагање г. Стојадиновић тврди да се нигде у свету питање грађевинског реона не поставља у облику како се то чини у Београду. На бази нарочитог дијаграма показује стално померање границе грађевинског реона у прошлом и овоме столећу, из чега закључује да је еволуција живота стално ломила вештачки стваране сметње развитку вароши са реонским границама, које су се по сили тога развитка морале померати. Не може да се замисли реон у смислу постављења једног ужег оквира у коме би се могло и смело градити, докле би се изван овога поставило правило апсолутне забране. Ово у толико мање јер Београд има сада и насеља са још увек претежно аграрним карактером. Околност да је периферија, т. ј. део ван реона грађевинског, израђена на начин који претставља негацију и разума и обзира

према начину становања људи, објашњава се једино тиме да су постојале привидне забране подизања кућа уз потпуно десинтересовање Општине шта се и како се на томе делу гради. Треба да буде обрнут случај, т. ј. да се у област комуналног старања, мислим у овом случају на чисто грађевинску политику, уведе и део ван реона, са прописима који одговарају карактеру тих насеља. Ово већ показује немогућност предложене забране ако се жели да се Београд развија правилно. На место поделе територије Београда на две зоне: једну у којој би се смело да гради (грађевински реон) другу где би се забранило подизање домова, — треба прибегнути савременом систему изградње вароши према подели на зоне које се саме од себе образују као производ привредног, социјалног и културног развоја једне вароши. Тако већ постоји и у Београду формиран **сити** — постоје крајеви који су намењени и служе индустрији, затим постоје крајеви који служе искључиво за потребе становања. За жаљење је што данашњи Грађевински закон решава једнообразно све односе у свима тим разноликим крајевима вароши, докле би требало прилагодити законске норме карактеру самих насеља, т. ј. зона и омогућити изградњу ових применом савремених начела. Тако би у сити — у (центар) требало дозволити и већи број спратова и јаче искоришћавање озидане површине, док за крајеве који служе само становању потребно је више светлости, ваздуха, башта и зеленила, како би Београд представљао једно здраво насеље, а за то има све Богом дане услове. Изградњу центра Београда треба помоћи у толико пре што му историја није оставила у наслеђе изграђен центар, као што је то случај код других престоница. Урбанизам наших дана поставља принципе који се разликују од оних из прошлог и ранијих векова. Захваљујући брзим саобраћајним средствима садашњице не постоји просторне разлике које су раније постојале, те је дата и могућност насеља других облика, ређих и боље изграђених.

Економски мали људи, а у Београду они чине 80% целокупног живља, беже из центра не зато што им се допада периферија него што услед високе ренте морали би да плаћају и велике кирије. Удаљивање економски слабијег становништва од центра појава је која је у природи друштвеног развоја и ту никакве мере вештачке не могу да измене стање ствари. Морамо признати да се центар изграђује и као резултат једне економске потребе. Велики недостатак свих ранијих Управа лежи у сили факта да се никакве мере нису примењивале које би имале за циљ стварну изградњу центра, услед чега је овај остао стварно неизграђен, а не зато што је сиротиња бегала на периферију. У Београду

и данас стоје празни плацеви, а тако исто и куће трошне, дотрајале и склоне паду, које ни у колико нису оптерећене и ако представљају ругобу престонице. Па кад се ништа није радило у том правцу, онда је разумљиво што је центар остао неизграђен. Нема бојазни за рад на периферији применом савремених начела, у толико мање ако и сами грађани учествују делимично у подношењу терета, као што су се већ и изразили на великој конференцији која је била у Општини београдској. Оставити периферију изван домаћа општинског старања значи преоставити слепим силама развоја да одлуче њену судбину, а то би значило стварање насиља најнакараднијег облика. У питању садањег грађевинског реона не би имало шта да се мења с обзиром на предлог о сужавању истог, јер је тај реон повучен на основу Закона. На место тога треба што пре донети модеран Грађевински закон за Београд, пошто је садањи сасвим несавремен, и то тако да се тим законом нормирају односи према природном груписању вароши на зоне које би се претходно и на плану јасно обележиле. Тако исто треба што пре донети уредбу о техничкој изградњи дела између реона и границе атара, па кад се ови односи буду овако поставили као што се то чини у свима варошима света, онда ће се показати и немогућност тезе о грађевинском реону, како је то дошло до изражаја у предлозима уваженог г. професора Д-р Аранђеловића и других.

Затим је г. Д-р Стојадиновић изнео статистичке податке о густини насељености у појединим варошима, с обзиром на однос у коме стоји Београд. Тако у Београду долази на једну кућу у оквиру реона 12. а ван реона 11 становника. У 1907. години 18 становника, а у 1884. год. 19 становника на једну кућу. Према варошима других држава Београд представља густо насеље, а нарочито према варошима англосаксонских народа, затим према Белгији, Холандији и Америци. Тако долази на једну кућу становника: у Бостону 8,4, у Чикагу 8,8, у Њујорку 20,4 (сити) иначе 10,2, Балтимору 5,7, Клевеланду 6, Буфалу 7,1, Лондону 7,89, Бристолу 5,30, Манчестру 4,86, Ливерпулу 5,57, Гану 4,48, Лијежу 6,74, Антверпену 8,11, Брислу 8,53, Утрехту 5,56, Хагу, 6,52, Ротердаму 10,90, Цириху 17,26, Женеви 23,46, Паризу 38, Бремену 7,83, Франкфурту 17,09, Есену 17,61, Келну 18,5, Стутгарту 18,61, Дрездену 34,56, Минхену 36,59, Берлину 75,90, Прагу 40,92, Брну 35,58, Будимпешту 41,26, Бечу 50,74.

Из овога излази да Београд има већу насељеност но што имају све државе и сви народи чија се изградња градова данас сматра као најпаветнија и свуда узима за пример нове изградње, — нерачунајући градове Аустрије

и Пруске које државе постепено напуштају стари систем.

Тако исто и у односу према самој површини Београд је релативно насељен. Тако долази на један хектар становника у: Лондону 151, Паризу 342, Берлину 297, Бечу 94, Пешти 36, Хамбургу 92, Минхену 66, Лајпцигу 90, Дрездену 99, Прагу 40, Трсту 20, Лавову 50, Варшави 83, Лоцу 77, Београду 77.

Многи губе из вида да у малим учерицама београдским станују многобројне фамилије и поједини примери показују да у тим приземним и рабатним кућама на једној парцели живи више становника него у великим палатама које би се подигле на истим парцелама. Остаје факат да ако би се забранило подизање кућа ван реона, да би та забрана била исто тако неефикасна као што је била и до сада. Она је шта више и погоршала изградњу насеља, јер је дезинтересовање Општине допринело стварању хаотичних односа на делу ван реона, а ми мислимо да наше старање треба да буде упућено и у правцу правилног подизања свих насеља где има људи, ово у толико пре јер нови Закон о атару Општине града Београда тежи да нормира односе насеља чак и на делу ван граница проширеног атара. На послетку г. Стојадиновић мисли да би се Одбор могао да изјасни за један конкретан предлог, који би од прилике обухватио суштину предњих излагања у следећим констатацијама.

Општински одбор на својој седници од 4. јула, пошто је свестрано проучио питање грађевинског реона, у вези питања изградње Београда у опште, а према реферату који је у име Суда поднео потпредседник г. Д-р Милослав Стојадиновић констатује следеће:

1. — Да за сада не би требало проширивати грађевински реон Београда, изузимајући Чукарицу у делу који чини гушће насеље а нарочито део од железничке пруге па до улаза у Чукарицу, с друге стране пруге за Обреновац.

2. — Проширење реона треба извести тек онда кад се буду формирала густа насеља у вези даљег развика престонице и у колико сопственици имања у крајевима ван реона буду, поред изражене жеље да уђу у грађевински реон и сами учествовали у подношењу оних трошкова који падају на општину услед проширења грађевинског реона.

3. — На делу атара између садањег грађевинског реона и границе проширеног атара дозволити изградњу тек на основу уредбе коју предвиђа Закон о атару Општине града Београда, при чему Одбор изражава своју жељу, да се та уредба што пре изради, применом принципа који ће очувати карактер ретких насеља и са што већим делом површине која омогућава пуну удобност становања и привредних функција грађана према природи њиховог социјалног и привредног положаја.

Одбор тако исто тражи да се избегну како рђави тип кућа, тако исто и рђаво искоришћавање парцела с обзиром на озидану површину према слободним двориштима.

4. — У колико су у питању саме зоне које Закон о атару предвиђа, Одбор је мишљења, да би поделу ових требало извршити према природи груписања које се врши у оквиру градског организма, а с обзиром на сам терен, социјалне и друге прилике, при чему се има водити рачуна о карактеру тих зона, као што су зона за индустрију, затим за становање, трговину и слично.

5. — Одбор у исто време моли Суд за дејство да се што пре донесе специјалан Грађевински закон за град Београд, који ће нормирати све односе из области техничке изградње Београда код његовог изграђивања у опште и применом савремених начела урбанизма.

6. — Колико се тиче самога центра и потребе његове изградње, Одбор усваја тако исто у потпуности мишљење Суда, да треба применити све оне мере које би стварно убрзале изградњу центра, као и замењивање старих дотрајалих и трошних зграда модерним зградама, са напоменом да би требало, по могућству, примењивати народни стил, како би Београд и с те стране добио своје национално обележје.

7. — Како је Законом о атару предвиђено да се Генерални план може мењати по кратком поступку искључиво до краја идуће године, а по истеку тога рока искључиво Законом, то из тога резултира неодложна потреба дефинитивне израде Генералног плана, нарочито на проширеном делу атара, услед чега је Одбор мишљења да треба усвојити жељу Суда да у томе правцу развије најјачу делатност, а тако исто омогући израду катастра и нивелмана за целу површину Београда.

8. — У питању односа према суседним општинама, а нарочито Земуну и Панчеву, Одбор усваја мишљење Суда, да треба ступити у што тешње везе са овим двема општинама, са којима се сарадња намеће сама од себе као резултат обостраних потреба, а нарочито у вези пројективних мостова, чије довршење даје могућност и за постепено спајање ових општина.

За овим г. Д-р Стојадиновић додаје, да је постојећи грађевински реон проширен на основу Закона и да Суд и Одбор нису надлежни да решавају о његовом сужавању. Кад проширење реона буде дошло на дневни ред Суд ће се обратити Одбору, па онда Одбор може то примити или одбацити, према мишљењу које се буде формирало.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић истиче да је ово питање веома сложено и да га треба проучавати у целокупном обиму. Треба много финансијских напора уложити, а познато је свима сопственицима имања у

центру на који начин Државна хипотекарна банка помаже ово изграђивање. Најбоље то показује биланс те банке, где се поред отписа 10,000.000.— динара сумљивих потраживања показује чиста добит од 50,000.000.— динара, што значи да су послови Хипотекарне банке врло рентабилни. Она је закључивала зајмове по курсу долара и швајцарског франка, када је наш динар био врло слаб и давала је те слабе динаре на зајам. Доцније је динар скочио, кирије су пале а пореза је повећана и треба се питати како се може, поред оваквог система финансирања хипотекарних зајмова, изградити варош и њен центар. У свима великим градовима Европе и Америке хипотекарни зајмови су врло повољни (у Бечу н. пр. 4%, а у Београду до 11%) док је код нас сасвим обрнут случај. У Београду поред Државне Хипотекарне Банке требало би створити још неки завод, који би давао хипотекарне зајмове и треба помишљати на Општинску штедионицу као на фактора, који би могао бити од користи. Питање изградње Београда и региона треба проучити преко техничких и финансијских стручњака и потом решавати.

Одборник г. Петар Гребенац, слаже се са мишљењем Суда које је изложио г. Д-р Стојадиновић, само је противан последњем предлогу који се тиче доношења резолуције, јер се у њима никада ништа коректно не доказује. Кад грађани са периферије пристају да снесу извршан део трошкова, онда и грађани из центра који имају трамвај и калдрму морају сразмерно поднети те трошкове. Одбор треба да изјави сагласност са свима главним линијама које је Суд изложио преко г. Д-р Стојадиновића, и да се сачека резултат рада комисије за Уредбу и остале пројекте ове врсте. Реферат те комисије треба штампати и раздати одборницима на неколико дана раније, па кад буде нечега конкретног, онда се може говорити са више сигурности и одређености. Осим тога треба Одбор да се сложи са гледиштем г. Д-р Аранђеловића у питању измене Генералног плана, јер је он изражен на једној основи, на којој се не може извести.

Одборник г. Д-р Драг. Аранђеловић осврће се на говор Д-р Стојадиновића и предлог Суда и каже, да не би имао ништа против њега, када би било финансијске могућности за његово остварење. Сам Грађевински закон може се редовним путем изменити тако да се реон сузи и изграде станове, да и сиротиња дође до јефтиних станова.

Одборник г. Милован Матић слаже се са гледиштем г. Д-р Аранђеловића и каже, да се и предлог његов и предлог Суда слажу у једној тачци, а то је тежња да се Београдском становништву створи удобан живот који ће одговарати модерним условима велике вароши.

Одборник г. Негослав Илић изражава своје задовољство и допадање на сјајном

гледишту које је изнео Суд у реферату г. Д-р Стојадиновића, и које он усваја од почетка до краја. Није тачно да ће центар трпети од тога што ће се уређивати периферија. Цифрама се може утврдити да свет са периферије више плаћа посредних пореза, него грађани из центра. Ситан раднички свет на периферији задовољава се са малим и не тражи одмах све удобности које има центар, већ постепено тежи њиховом остварењу.

Одборник г. Јоца Поповић истиче да поред велике кирије, коју сиротиња не може да плаћа за станове у центру, постоји још један разлог а то је, да сопственици зграде у центру не трпе породице са много деце и да с тога сиротиња мора да иде на периферију.

Одборник г. Лазар Генчић наглашава, да при изградњи једне велике вароши треба у првом реду водити рачуна о хигијенским условима и односима. Не мора бити тачно да раднички свет не може у центру добити најповољније хигијенске услове за живот. Доказ за то је варош Беч, чија је општина временом створила од једне најнездравије вароши, варош са најбоље уређеним хигијенским приликама. Општина треба да се држи хигијенских принципа, а не да ради против њих као што је то био случај приликом просецања нове улице у центру са ширином од осам метара.

Одборник г. Јован Мисирлић истиче да је потребно да се по овом питању чује и реч једног инжењера, пошто је у питању изграђивање вароши. Нису увек техничари криви што грађење није правилно, јер они своје планове не граде на принципима науке, већ по финансијској могућности сопственика имања. Треба унети реда у изградњу и онемогућити утицај грађанства и разних корпорација, на решење чисто техничких питања. У другим варошима изградњу помаже приватна иницијатива, ствара се акционарско друштво за подизање једне или више зграда, које после уживају према споразуму и сразмерно уложеном капиталу. То је олакшано много тиме што се тапија може издати на један спрат или на један стан на спрату, док је код нас по нашем закону зграда везана за земљиште.

Претседник г. Нешић завршујући дискусију изјављује, да прихвата предлог одборника г. Гребенца по коме Одбор усваја главне принципе и начела, која је у име Суда изнео г. Д-р Стојадиновић и затим овлашћује Суд да израђени предлог уредбе са осталим пројектима и исцрпним експозеом, поднесе одбору, који ће бити сазван да на једној конференцији ово питање још једном претресе.

Пошто су се одборници сложили са овим предлогом, седница је закључена у 9.30 часова у вече.

Деловођа,
Бож. Л. Павловић, с. р.

Претседник
Београдске Општине
Милан Нешић, с. р.

ЗАПИСНИК

XVIII Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 16. и 17. јула 1930. год. у 6 часова по подне

Претседавао Претседник г. **Милан Нешић**.
Деловођа г. **Божидар Павловић**.

Потпретседник г. **Никола Крстић** и кмет-правник г. **Исидор Протић**.

Од одборника били су г.г.: Драгиша Матејић, Милан Радосављевић, Милош П. Радојловић, Ђура Бајаловић, Алберт Фирт, Д-р Страшимир Милетић, Негослав Илић, Јован Мисирлић, Влада Петровић, Никола Ђорђевић, Ранко Живковић, Д-р Д. Аранђеловић, Милић Сокић, Јован Дравић, Д-р М. Недељковић, Драг. Милошевић, Свет. Гођевац, Милован Матић, Д-р Мића Анић, Јосиф Фрид, Павле Миљанић, Дим. Станчуловић, Хасан Ребац, Д-р Б. Пијаде, Јоца Поповић, Петар Гребенац, Ђорђе Попара и Д-р Љуба Стојановић.

1.

Записник прошле седнице није прочитан зато, што није стигло одобрење истог од стране Министра Унутрашњих Послова.

2.

Претседник г. Нешић саопштава Одбору да је први Потпретседник г. Д-р Милослав Стојадиновић делегиран од стране Суда да заступа Општину на интернационалном конгресу градова у Брислу, и да је за заступника г. Стојадиновића одређен г. Крстић, а функцију г. Крстића примио је Кмет-правник г. Протић.

Деловођа Одбора саопштава да су се извинили одборници г.г.: Крста Гиновић, Тјешимир Старчевић, Милан Стојановић, Клементије Букавац, Бранко Поповић, Шемаја де Мајо, Д-р А. Леко, Ставра Трпковић, Триша Јовановић, Таса Здравковић, Благоје Антонијевић, Д-р Лазар Генчић, Михајло Ђурић и Д-р Драг. Новаковић.

Одборник Ранко Живковић помогнут од одборника г.г.: Драгише Матејића, Д-р Милетића, тражи да се прочита извештај по питању које је он покренуо на прошлој седници о раду предузимача Опште Грађевинско А. Д., пошто је то питање покренуто на јавној седници и одговор треба да буде саопштен такође у пуној јавној седници.

Претседник г. Милан Нешић одговара, да је на синоћној конференцији Одбора тај извештај прочитан и једногласно примљен. Пошто је жеља одборника да се тај извештај прочита и на јавној седници, то ће тај извештај бити стављен на дневни ред идуће седнице и тада прочитан.

3.

На предлог Суда ОБр. 15888 Одбор је

РЕШИО:

Да се за рачун Општине створи кредит

по текућем рачуну код Поштанске Штедионице у износу од 20,000.000.— динара, са 6% годишњег интереса, на бази обвезница ратне штете 2½% под следећим условима:

1. — Обвезнице се имају рачунати по 320.— динара по комаду.

2. — Обрачун се има вршити тромесечно.

3. — Трајање овог кредита је неодређено, а отказни рок за обе стране је три месеца.

Ово решење доставити Министру Финансија на одобрење.

4.

Код тачке дневног реда „Калдрмисање периферије“ деловођа Одбора прочитао је предлог Суда ОБр. 16255, по коме се према резултату треће оферталне лицитације од 19. маја 1930. год. уступа тај посао понуђачу г. Д-р Михаилу Франку инжењеру из Београда, с тим да радови заједно са интересом иду до суме од 53,637.467.— динара, рачунајући интерес 7%. Плаћање ових радова извршило би се у полугодишњим једнаким ратама од по 5,400.000.— динара почев од 15. септембра 1931. године до 21. децембра 1935. године.

По овом питању развила се дискусија у којој су учествовали г.г. одборници:

Јован Мисирлић, који је у име мањине комисије прочитао један извештај, у коме је детаљно претстављено кроз какве је фазе пролазило ово питање од почетка до краја, и у коме се констатује да су радови на кредит штетни по Општину, нарочито кад је финансијер у исто време и предузимач радова на кредит.

Ранко Живковић у своме говору изјаснио се против овога уступања радова на кредит, наводећи пример да има случајева где су ти радови рђави, и ако они скупо коштају. Наводи да предузимач даје послове акордантима са 25% јефтиније. Општина треба да закључи зајам и да готовим новцем плаћа радове.

Негослав Илић предлаже да Општина све ове послове врши у својој режији, и да за то пронађе средства, у главном путем зајма, јер ће се на тај начин радови солидније изводити, а биће уписано више радника са бољом надницом, него што им плаћају предузимачи.

Јован Дравић у своме говору излаже на који је начин расписана лицитација и како су се кретале понуде лицитаната од прве до треће лицитације. Комисија је после шест седница овластила Суд да од приближно

једнаке понуде избере једну и предложи је Одбору на одобрење. Суд је поступио по одлуци комисије и предложио да се ти радови уступе Д-р Франку као најјефтинијем. Београд треба да се развија и изграђује, а то није могуће без зајмова. Кад нема дугорочних зајмова, који би били бољи за ове послове, онда се морамо послужити зајмовима ове врсте, јер уређење Београда треба на сваки начин продужити. Изјављује да ће из тих разлога гласати за одобрење ове лицитације.

Драгиша Матејић изјављује да Општина у данашњим повољним финансијским приликама, не сме да ради на кредит, већ мора закључити зајам и из њега плаћати радове. Тврди да Општина може закључити у Београду зајам који јој је потребан. С тога предлаже да се ова лицитација поништи, а да се приступи закључивању зајма.

Влада Петровић налази да ово питање треба проучити довољно а не решавати га олако. Периферија не може тражити од Општине све, већ сама треба да спроведе воду, канализацију и остало па тек потом да тражи калдрмисање. Општински буџет је иначе велики и не сме се допустити његово веће оптерећивање. Треба једном озбиљно узети у разматрање комуналну политику Општине Београдске, јер рад на парче скупо кошта општинске финансије и обара њихов углед и кредит. Предлаже да се изради план радова и затим приступи закључењу једнога већег зајма.

Д-р Драгољуб Аранђеловић у своме говору истиче да ове радове како су предложени треба платити за један кратак период времена од 3—4 године и пита се одакле ће се то платити: да ли из редовних буџетских прихода или путем једнога зајма. Општинске таксе су достигле највећу меру и не може се помишљати на њихово повећање. Осим тога, што нарочито отежава решење овога питања, огромно пространство Београда онемогућава његово правилно и брзо уређење. Периферија не треба много да жури са модерним уређењем, јер ће живот бити знатно скупљи кад се и на периферији спроведу радови калдрмисања и регулације. Изјављује да ће начелно гласати против овога предлога, јер налази да путем једног дугорочног зајма треба и будуће генерације да поднесу трошкове уређења Београда.

Д-р Милорад Недељковић у своме подужем говору истиче да су данас повољне прилике на новчаном тржишту за закључење једнога зајма, али се томе послу не сме приступити без једнога претходно израђеног плана и програма рада. Тај план и програм треба изнети Одбору и кад буде у Одбору усвојен, онда се може приступити његовом извођењу. Општина мора водити рачуна

о својој финансијској снази и не треба пасти у неку грандоманију. Радови на парче, као што се сада предлаже, значе одсуство једног одређеног и проученог плана и такви радови поред тога што су скупи најнеповољније утичу на општинске финансије. Одбор ће увек помоћи Суду да се нађу најбољи путеви и средства, али за то Суд са своје стране треба ту сарадњу да схвати правилно и да Одбор на време обавештава о започетим и предузетим одлукама, а не да на пречац и изненада ставља Одбор у незгодан положај да изгласа или одбаци једну ствар, коју због краткоће времена није могао проучити.

Милић Сокић изјашњава се против радова на кредит и слаже се са говорницима који су предлагали да се радови на калдрмисању изводе из једног зајма који би се у ту сврху закључио. Радовима на периферији не би се могло приступити пре него што се изради нивелациони план. Општински Катастар треба што пре да изради тај план, а у случају да он то није у стању због редовних послова, онда израду тога нивелационог плана треба дати на лицитацију. Треба осим тога имати дефинитивну регулацију и затим припремити повољну економску, комерцијалну страну ових послова. Картел песка је опасност за Општину, јер су цене песку због тога картела несразмерно високе. Општина треба да нађе начина да се тај картел растури и да у том циљу поведе заједничку акцију са надлежним Министарством, пошто тај картел и Државу погађа. — Ову лицитацију треба поништити и приступити сондирању терена за закључење једног зајма.

Д-р Страшимир Милетић у своме говору осврће се на ток проучавања овога питања у комисији и чуди се расположењу Одбора, да је сада најједном против радова на кредит, и ако је исти Одбор већ у три маха одобрио овакав начин финансирања и вођења радова, од којих последњи пут пре неколико дана радове на водоводу за суму од динара 13,000.000.—. Питање зајма које се сад поставља прилично је сложено, нарочито у погледу камате, али ипак треба покушати са његовим закључењем јер нема сумње да су радови за готово јефтинији од радова на кредит. Због тога ову лицитацију треба скинути с дневног реда и поништити.

Петар Гребенац слаже се са претговорницима који траже да се ова лицитација поништи и позивајући се на скорашњу декларацију Владе тражи да и Општина нађе нове путеве и методе да доведе Београд до уређења и напретка. Налази да су изгледи на зајам врло повољни и за то треба тим путем поћи.

Д-р Букић Пијаде као лекар налази да је свака сума новца мала када се она издаје на побољшање здравствених и хигијенских

прилика Београдских грађана. Треба видети како се школска деца муче на периферији да до своје школе дођу. Треба имати на уму тешкоће болесника са периферије да добију лекара и лекове. Али, пошто су претговорници истакли повољне изгледе на зајам, то би требало приступити његовом закључењу, а ову лицитацију треба поништити, па готовим новцем вршити пројектоване радове.

Претседник г. Милан Нешић завршујући дискусију, пошто је исцрпљена листа говорника, подвлачи да је овај предмет затекао на трећој лицитацији. Наглашава да није имао разлога веровати да је Одбор против оваквог начина рада, јер је затекао радове који се на тај начин већ изводе, нарочито када је Одбор иза његовог доласка одобрио лицитацију за израду водовода на кредит. Сезона рада пролази и поништавањем ове лицитације била би му одузета могућност да ради. Комисија је била одлучила да се лицитација оснажи и Суд је само имао да предложи лицитанта коме се посао уступа. Када се већ покреће питање зајма, мора се имати на уму да за закључење великог зајма треба причекати добру годину дана, а то је један врло велики период с обзиром на једну Општинску Управу, јер се може десити да тако прође цео период рада једне Општинске Управе. Али можда се може закључити неки унутрашњи зајам по 6% интереса. Суд вам је поднео предлог за радове где је интерес 7%. Разлика није тако велика, с обзиром на то што је зајам за 4 године и што би се пословима на калдрмисању периферије приступило одмах. Али кад Одбор налази да ову лицитацију треба поништити онда се Суд повињује томе гледишту и покушаће да другим путевима (путем зајма) ове послове настави и изврши.

Према томе Одбор је одлучио да се ова тачка дневног реда скине и лицитација поништи, а да се приступи закључењу једног зајма за калдрмисање периферије и остале општинске радове.

5.

Код тачке дневног реда „Употреба кредита из парт. 71. поз. 11. за изградњу централног магацина“ прочитан је предлог Суда па се потом развила дискусија, у којој је:

Одборник г. Д-р Милетић нагласио да централни магацин треба да означава једно централно књиговодство, како би се у сваком моменту знало стање материјала, који се налази у Општини. Тражи да Суд претходно поднесе Одбору предрачун коштања ове зграде, јер се дешавало да зграде коштају много више, него што се у почетку предвиђа.

Одборник Алберт Фрид прихвата предлог Суда, и каже да је зграда у којој је сада смештен централни магацин грађена за кан-

целарије и да према томе није подесна за магацин.

Одборник г. Д-р Милорад Недељковић налази да би требало претходно израдити предрачун, јер предлог како је поднет значи само рад на парче, а он се не би могао сложити са таквим радом.

Претседник г. Милан Нешић одговара да је овде по среди одобрење да се један кредит, намењен по буџету изградњи дуплог колосека у Гробљанској улици, употреби на изградњу централног магацина, пошто се тај дупли колосек у току ове године неће моћи поставити, јер пројектовани вијадукт у тој улици не може бити готов. Овакав рад не значи рад на парче, јер се послови изводе sukcesивно, по плановима и у границама могућности.

Одборник г. Милић Сокић прихвата начелно предлог Суда, али наглашава потребу да се вијадукт у Гробљанској улици што пре изгради, јер је саобраћај врло велики у њој.

Одборник г. Јован Мисирлић предлаже да се ова тачка повуче са дневног реда и да се претходно израде планови са предрачунима па да се потом изнесе Одбору на одобрење.

Одборник г. Јован Дравић предлаже да се предлог Суда прими, јер поред тога што је потребан централни магацин, исто је тако потребно да се просторије у којима је он сада смештен, ослободе и употребе за канцеларије.

За овим је Претседник г. Милан Нешић ставио предлог Суда на гласање. Против предлога устало је пет одборника. Према томе Одбор је на предлог Суда Обр. 15813 већином гласова

РЕШИО:

Да се сума од динара 360.000.— одређена за изградњу другог колосека у Гробљанској улици по парт. 71. поз. 11. буџета за 1930. год. употреби за изградњу централног магацина, чијем би се извршењу одмах приступило.

Овлашћује се Суд да ово решење поднесе Министру Финансија на одобрење.

Код тачке дневног реда „Наименовање улица“ потпретседник г. Никола Крстић поднео је у име Суда извештај о раду комисије за наименовање улица, и истакао да предлог Суда обухвата: 1) Новоотворене улице, које су биле без имена и које се у ограниченом законском року морају крстити; 2) Улице, које су сами становници крстили на Пашином Брду, Дедињу, и т. д. па је било потребно видети, које ће се од тих улица задржати а које ће пак добити нове називе; 3) Уласком Дедиња, Чукарице и других крајева око Београда у реон дошло се до тога, да имамо више улица са истим именима. — Избегавало се да се поново дају она имена,

која су већ раније постојала, али су потом напуштена, да не би било пометње. Исто тако гледало се да не постоје две улице са истим називом.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић ставио је примедбу, коју је чинио и приликом ранијег наименовања улица комисији,

да је поједине улице називала именима својих рођака и изгинулих ратника.

За овим, Одбор је на предлог Суда Обр. 16317

РЕШИО:

Да се усвоји извештај комисије за извршење измена постојећих улица као и наименовање безимених, које гласи:

Садашњи назив

Будући назив

✓Александрова улица (Баново Брдо)	Капетана Поповића
✓Арапџеловачка улица (Вождовац)	Исти
✓Акционарска улица (Госп. пут)	Јефтановићева улица
✓Андрина улица (Жарково)	Кречарска ул.
✓Банова улица (Чукарица)	Исти
✓Богдана Марковића ул. (Предгр. Кр. Марије)	Капетана Завишића
✓Буковачка ул. (Вождовац)	Исти
✓Бакићева ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Браће Илића ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Бистричка ул. (Пашино Брдо)	Краља Остоје
✓Бунарска ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Битољска улица (Пашина чесма)	Типикова ул.
✓Брдска улица (код Штофаре)	Исти
✓Браће Ивковића улица (код Штофаре)	Исти
✓Бановачка улица (код Штофаре)	Исти
✓Братска улица (код Штофаре)	Исти
✓Бањалучка улица (код Штофаре)	Прибојска ул.
✓Будистичка ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Булевар (Жељ. кол. у Раковици)	Пере Велимировића ул.
✓Бањичка ул. (Бањица)	Исти
✓Бањска улица (Бањица)	Плитвичка ул.
✓Баштованска улица (Бањица)	Исти
✓Војводе Мишића ул. (Дедиње)	Мајора Јагодића ул.
✓Војводе Путника улица (Дедиње)	Шолина ул.
✓Војводе Путника улица (Пашина чесма)	Мајке Кујунџића ул.
✓Војводе Танкосића ул. (Душановац)	Лимска ул.
✓Војводе Танкосића ул. (Баново Брдо)	Удбинска ул.
✓Војводе Блаже ул. (код Миријевског пута)	Војводе Блажете ул.
✓Војводе Бојовића ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Висока улица (Чукарица)	Исти
✓Витановачка ул. (Вождовац)	Исти
✓Врбаска улица (Душановац)	Исти
✓Величкова улица (Пашино Брдо)	Исти
✓Виторова улица (Пашина чесма)	Госпићска ул.
✓Велико Моравска улица (Пашина чесма)	Исти
✓Врањска ул. (Пашина чесма)	Заглавска ул.
✓Врањска ул. (Пашино Брдо)	Чемерничка ул.
✓Вељковићева ул. (Ново Гробље)	Магличка ул.
✓Воје Вељковића ул. (Кр. Алекс.)	Исти
✓Владе Илића улица (код Штофаре)	Исти
✓Вишњички друм (код Штофаре)	Вишњичка ул.
✓Вилсонова ул. (Чукарица)	Острошка ул.
✓Вождовачка улица (Бањица)	Исти
✓Врачарска улица (Бањица)	Исти
✓Високог Стевана улица (Вождовац)	Пуковника Пејовића ул.
✓Васе Пелагића улица (Чукарица)	Исти
✓Генерала Ковачевића ул. (Вождовац)	Пазинска ул.
✓Горње Милановачка ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Горчевска ул. (Пашина чесма)	Горничевска ул.
✓Генерала Милутиновића ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Господарска ул. (Булбулдер)	Ловранска ул.
✓Горичка ул. (код Штофаре)	Креманска ул.

Садашњи назив

Будући назив

✓Грчића Миленка ул. (паралелно са Метохијском)	Корчуланска ул.
✓Генерала Петра Живковића ул. (код Миријевског пута)	Исти
✓Генерала Мирка Милосављевића ул.	Генерала Мирка ул.
✓Гундулићева ул.	Палмотићева ул.
✓Дравска ул. (Цветкова механа)	Опатијска ул.
✓Дедињска ул. (Дедиње)	Исти
✓Давидовићева ул. (Дедиње)	Видрићева ул.
✓Душановачка ул. (Душановац)	Исти
✓Даруварска ул. (Душановац)	Исти
✓Дражанова ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Дурмиторска ул. (Пашино Брдо)	Милоша Свилара ул.
✓Добропољска ул. (Пашина чесма)	Крижанићева ул.
✓Донскаја ул. (Пашина чесма)	Донска ул.
✓Д-р Рајса улица (Пашина чесма)	Исти
✓Девет Јанковића ул. (атар Жарковачки)	Краља Свачића ул.
✓Доситејева ул. (Чукарица)	Фирмилијанова ул.
✓Друм за манастир Раковицу	Патријарха Димитрија
✓Давидовића ул. (код Штофаре)	Крањчевића ул.
✓Ђорђа Кратовца ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Ђурићева улица (Ст. Смед. друм).	Исти
✓Електрична ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Жикина ул. (Пашино Брдо)	Митрополита Вићентија
✓Живка Давидовића ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Занатлијска ул. (Пашина чесма)	Бана Младена ул.
✓Зорина улица (Пашина чесма)	Катарине Миловук ул.
✓Заплањска ул. (Душановац)	Исти
✓Золотијева ул. (Пашино Брдо)	Пашманска ул.
✓Инж. Дојчиновића ул. (Вождовац)	Дојчиновића ул.
✓Ивана Протића ул. (Вождовац)	Ђорђа Ценића ул.
✓Ивковићева ул. (код Штофаре)	Тавчарева ул.
✓Јулијанин Венац (Михајловац)	Пуковника Лешјанина ул.
✓Јованића ул. (Вождовац)	Пуковника Туфегџића ул.
✓Јасеничка ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Јуријева улица (Пашина чесма)	Исти
✓Југовића ул. (Пашина чесма)	Козарчева ул.
✓Јованичка улица (Вождовац)	Исти
✓Краља Александра (Дедиње)	Ђорђа П. Радојловића ул.
✓Кајмакчаланска ул. (Дедиње)	Крупањска ул.
✓Карађорђева улица (Баново Брдо)	Ичкава ул.
✓Кнез Михајлов Венац (Чукарица)	Пожешка ул.
✓Краља Петра ул. (Чукарица)	Зрмањска ул.
✓Краљевачка улица (Вождовац)	Исти
✓Косте Борисављевића улица (Душановац)	Борисављевића ул.
✓Кнеза Александра ул. (Пашино Брдо)	Краља Крешимира ул.
✓Кубанска улица (Пашина чесма)	Исти
✓Ковачева ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Краљевића Марка ул. (Пашина чесма)	Онисима Поповића ул.
✓Краљевића Марка ул. (Чукарица)	Преполачка ул.
✓Косте Пећанца ул. (Пашина чесма)	Гусињска ул.
✓Косте Пећанца ул. (Чукарица)	Мердарска ул.
✓Кошутњак	Исти
✓Кандићева ул. (Миријевски атар)	Исти
✓Кметска ул. (код Штофаре)	Гасоа ул.
✓Коларска ул. (Жарково)	Исти
✓Канарево Брдо (Раковица)	Исти
✓Краљице Марије ул. (Бањица)	Краљице Ане ул.
✓Краљице Марије ул. (Раковица)	Краљице Јелене ул.
✓Кнеза Владимира сокак (Вождовац)	Шубићева ул.
✓Карабурма	Исти
✓Куманудијева ул. (Баново Брдо)	Исти

могу их заменити новим, у року од 30 дана, од дана, до кога је београдска општина одобрала употребу старих таксених марака.

Повлачење таксених марака мора бити објављено у Службеним и Општинским новинама, са тачним означањем дана до кога ће дана марке бити у употреби и означањем последњег дана за повлачење.

О овоме ће се редовно обавештавати и Општинска штедионица.

Продавци, који желе да изврше замену марака дужни су поднети Штедионици молбу са означањем врсте и броја марака, које желе заменити. По истеку одређеног рока замена се неће вршити.

Све замењене марке, као и непродане марке из старе емисије, спалиће се по извршеном пребројавању у присуству комисије, коју одређује Општински суд.

О спаљивању има се саставити уредан записник, који се подноси Привредно-финансијском одељењу.

Чл. 25.

Наплата општинских такса путем општинских таксених марака, вршиће се по ниже означеним тарифним бројевима таксене тарифе општине београдске од 21. марта 1924. године Бр. 6775 и то:

Тар. Бр. 333. — за све писмене и протоколарне претставке и молбе.

„ „ 334. — за сва писмена решења.

„ „ 335. — на свима прилозима.

„ „ 336. — на сва уверења о личним способностима, раду фактима или приликама, које се њих тицати могу.

„ „ 337. — за потврду исказа и уверења.

„ „ 338. — за уверења, да су ствари пренесене из иностранства за личну употребу.

„ „ 339. — за потврду уговора, облигација, признаница и у опште исправу од вредности, чија потврда спада у надлежност општинског суда.

„ „ 340. — за молбе за разматрање аката.

„ „ 341. — за преписивање службених аката.

„ „ 342. — за потврду или оверавање преписаних аката.

„ „ 343. — за потврду уговора о усиновљењу.

„ „ 344. — за тражења образовања Избраног суда.

„ „ 345. — за вештачење пре спора у случају § 247. грађ. судског поступка, или за испит сведока пре парнице.

„ „ 346. — за упутни акт полицијској власти, за пасош или објаву.

„ „ 347. — за овлашћење пред судом.

„ „ 348. — за отказ овлашћења пред судом.

„ „ 349. — за издавање тапија.

„ „ 350. — обзнану добоме.

„ „ 351. — за тражења изузећа сваког судије, кад општински суд решава.

„ „ 352. — за чување кључева.

„ „ 353. — по молби за пријем у чланство општ.

„ „ 354. — по молби за пријем у чланство општине после пријема у поданство.

„ „ 355. — за исписивање из чланства општине.

„ „ 356. — за извештај о појединим статистичким подацима.

„ „ 359. — у грађанском спору који се код општинске власти извија и суди.

„ „ 361. — за сваку издану писмену пресуду или решење у прелису.

„ „ 362. — за парнице где се вредност не може одредити.

„ „ 363. — за свако тражење да се ново рочиште одреди.

„ „ 364. — за мешање у парницу.

„ „ 365. — за захтев да се коме постави заступник.

„ „ 366. — за поравнање пред судом пре поведеног спора.

„ „ 367. — за издато поравнање у прелису.

„ „ 368. — за тражења поновљења парнице, за изазивачку или рачунску парницу.

„ „ 369. — за тражење задржавања дужника од пута.

„ „ 370. — за извијање иступа.

„ „ 371. — за извијање и пресуђење других казних дела по специјал. законима.

„ „ 372. — за решење да се казна затвора замењује повчаном казном.

„ „ 373. — за тражење забрана.

„ „ 374. — за тражење скинућа забрана.

„ „ 375. — за оглас јавне продаје коју суд врши.

„ „ 376. — за извршење пописа по забранама, и извршеним пресудама и решењима.

„ „ 377. — за извршење разних пресуда или решења.

„ „ 378. — за чување депозита.

„ „ 379. — за сточне пасоше и уверења о својини стоке.

„ „ 380. — за санитарски преглед животињских мирница.

„ „ 381. — за санитарско-комисијски преглед стана, радње, радионица и других локала.

„ „ 386. — за давање регулационе линије.

„ „ 386—а за давање нивелманских података поред регулационе линије.

„ „ 386—б за давање уверења о положају имања према регулационој нивелманској линији, о величини имања и граничним мерама.

„ „ 386—в за излазак инжењера-архитекте за вршење увиђаја.

„ „ 386—г за тражење одобрења за подизање привремене грађевине.

„ „ 378—а 1. — за давање усменог обавештења о својини имања, величини, граничним мерама и односу према регулационој линији.

2. — за копирање скица појединих имања.

Садашњи назив

Будући назив

✓Престолонаследника Петра ул. (Раковица)	Маричка ул.
✓Петро-Варадинска ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Подујевска ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Петра Великога ул. (Пашина чесма)	Оливерина ул.
✓Петрова ул. (Булбулдер)	Јефимијина ул.
✓Пијачна ул. (код Штофаре)	Балшина ул.
✓Панићева улица (код Штофаре)	Бана Лагиње ул.
✓Пут за Мокри Луг	Мокролушка ул.
✓Пут за Кумодраж	Кумодрашка ул.
✓Пут од Престолонаследника Петра ка имању Јовановића	Чакорска ул.
✓Пут Дубоки поток (Пашино брдо)	Жљепска ул.
✓Пут за Бањицу од Црквеничке ул.	Рашка ул.
✓Пут из Бањичког Венца	Голешка ул.
✓Паунова ул. (Бањица)	Исти
✓Пољски пут од школе на Топчид. Брду	Жупана Часлава ул.
✓Петра Мркоњића ул. (Жарково)	Требевићска ул.
✓Прокоп	Исти
✓Прокопско сокаче I	Исти
✓Прокопско сокаче II	Исти
✓Прокопско сокаче III	Исти
✓Подгоричка ул. (код Штофаре)	Винодолска ул.
✓Пут за Жарково	Жарковачка ул.
✓Принципова ул. (Баново Брдо)	Исти
✓Пантићева ул. (Раковица)	Постојњска ул.
✓Протићева ул. (Жарково)	Чамцијина ул.
✓Раљска ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Раденичка ул. (Пашина чесма)	Чардаклијајина ул.
✓Румунско сокаче I	Исти
✓Румунско сокаче II	Исти
✓Ријечка ул. (Раковица)	Врбничка ул.
✓Раковачка ул. (Душановац)	Војводе Ђуровића ул.
✓Ресавска (Пашино Брдо)	Кашиковића ул.
✓Севдићева ул. (Дедиње)	Јоакимова ул.
✓Синђелићева ул. (Чукарица)	Љешка ул.
✓Синђелићева ул. (Жарково)	Орфелинова ул.
✓Стрижанинова ул. (Пашино Брдо)	Исти
✓Стојићева ул. (Пашино Брдо)	Ђоке Крстића ул.
✓Св. Ђорђа ул. (Пашина чесма)	Св. Климентија ул.
✓Савска ул. (Пашина чесма)	Качићева ул.
✓Спалајковићева ул. (Миријевски атар)	Будманијева ул.
✓Славујско сокаче I (Булбулдер)	Фијанова ул.
✓Слога улица (код Штофаре)	Исти
✓Светозара Милетића ул. (код Штофаре)	Баталакина ул.
✓Сурдуличка ул. (код Вшетечког)	Исти
✓Стари Монопол	Исти
✓Службено сокаче (Чукарица)	Добриновића ул.
✓Сокак II (Пашина чесма)	Барчићева ул.
✓Сокак III " " од Југовићеве ул.	Марчанска ул.
✓Село Вишњица	Исти
✓Светозара Грубановића ул. (код Штофаре)	Радонићева ул.
✓Сокак (од Видске до Вшетечког)	Скобаљичева ул.
✓Службени пут (Жарково, почиње од Петра Мркоњића)	Порчина ул.
✓Сокак I (атар Миријевски)	Новобрдска ул.
✓Сокак II " "	Кукуљевића ул.
✓Сокак III " "	Ђајина ул.
✓Стевчина ул. (Баново Брдо)	Исти
✓Службени пут (Раковица)	Црнојевића ул.
✓Службени пут (Раковица)	Јанковић Стојана ул.
✓Соколска ул. (Пашина чесма)	Павла Бакића ул.
✓Страхињића Бана ул. (Баново Брдо)	Зимоњићева ул.

Садашњи назив	Будући назив
✓Трговачка ул. (Чукарица)	Исти
✓Топаловићева ул. (Пашина чесма)	Исти
✓Трнска улица (Пашина чесма)	Руђера Бошковића ул.
✓Топчидер	Исти
✓Топчидерско сокаче I (од Топчид. Венца)	Иличићева ул.
✓Топчидерско сокаче II „ „ „	Ботићева ул.
✓Топчидерско сокаче III „ „ „	Јездићева ул.
✓Тошина ул. (Жарково)	Тоше Јовановића ул.
✓Тузланска ул. (Душановац)	Пантићева (Радоја) ул.
✓Терзићева ул. (Раковица)	Милице Српкиње ул.
✓Ђирковићева улица (Раковица)	Исти
✓Улчинска ул. (Пашина чесма)	Татар Богданова ул.
✓Учитељска улица (Пашина чесма)	Исти
✓Фараонова ул. (Маринкова Бара)	Трубарева ул.
✓Херцеговачка ул. (Чукарица)	Лазара Кујунџића ул.
✓Хајдук Вељкова ул. (Пашина чесма)	Генерала Заха ул.
✓Хајдук Станкова улица (Пашина чесма)	Исти
✓Хајдук Вељкова ул. (Чукарица)	Миросављева ул.
✓Цаватска ул. (Чукарица)	Исти
✓Цветкова ул. (Нови Смед. Ђерам)	Исти
✓Царева улица (Чукарица)	Паштровићева ул.
✓Чика Љубина ул. (Чукарица)	Доксимова ул.
✓Чика Митина ул. (Смед. Ђерам)	Спасе Гарде ул.
✓Чеде Јаћимовића ул. (Смед. Ђерам)	Гершићева ул.
✓Чика Митина улица (Дедиње)	Косте Војиновића ул.
✓Шнајдерова ул. (Дедиње)	Алексе Бачванског ул.
✓Школска ул. (Чукарица)	Исти
✓Школска улица (Палилула)	Ђоровићева ул.
✓Школска улица (Бањица)	Макаријева ул.
✓Школска ул. (Пашина чесма)	Мис Ирби ул.

УЛИЦЕ БЕЗ НАЗИВА

Садашњи назив	Будући назив
✓1) Нова улица (поред Н. Перића на Топ. Брду код школе)	Гледстонова ул.
✓2) „ „ бр. 44 (по ген. плану)	Стеријина ул.
✓3) „ „ „ 41 (по ген. плану)	Гримова ул.
✓4) „ „ „ 43 (по ген. плану)	Илирска ул.
✓5) „ „ између Димитрија Туцовића и Сл. Венца	Јенкова ул.
✓6) „ „ Вишњица имање Митре Стојчевића	Војводе Мицка ул.
✓7) „ „ Чукарица између Херц. и Синђ ул.	Котромановића ул.
✓8) „ „ Чукарица од Кн. Мих. Венца 104	Сочанска ул.
✓9) „ „ Жарково од Кн. Мих. Венца 100	Војводе Пеције ул.
✓10) „ „ Чукарица	Видаковићева ул.
✓11) „ „ Чукарица код Немачког гробља	Стеве Тодоровића ул.
✓12) „ „ Лауданов Шанац продужење Раваничке	Лазе Костића ул.
✓13) „ „ Вишњички атар — Лауданов Шанац	Левског ул.
✓14) „ „ Вишњички атар до Ивковића	Лесновска ул.
✓15) „ „ I од Љутице Богдана ка Дедињу	Иве Војиновића ул.
✓16) „ „ II од Љутице Богдана ка Дедињу	Михановића ул.
✓17) „ „ Вождовац, од Војводе Степе—Ћжичке	Генерала Рашића ул.
✓18) „ „ Вождовац, од Вој. Степе—Ћжичка—Шумадиј.	Сент-Андрејска ул.
✓19) „ „ Вождовац, од Војводе Степе — без излаза	Милке Гргурове ул.
✓20) „ „ I пут за Мокри Луг—Фараонова улица	Русијанова ул.
✓21) „ „ II пут за Мокри Луг—Фараонова улица	Зајцова ул.
✓22) „ „ од Запљанске њиве	Медаковића ул.
✓23) „ „ I Жељ. колонија — Раковица	Владе Марковића ул.
✓24) „ „ 2 „ „	Косте Живковића ул.
✓25) „ „ 3 „ „	Срзентићева ул.
✓26) „ „ 4 „ „	Шишгорићева ул.
✓27) „ „ 5 „ „	Ивановићева ул.

водоводу и новим школама и осталим грађевинама поново уведе звање помоћника директора, које је звање Правилником о организацији Техничке дирекције предвиђено и које је све до новог буџета било ранијим буџетима обухватано.

Издатак на плату помоћника директора има пасти на терет парт. 28. поз. 8. буџета за 1930. годину односно на терет новог кредита који ће се означавати овим поводом по парт. 21. поз. 1-а.

Овлашћује се Суд да ово решење поднесе Министру Финансија на одобрење у смислу чл. 10. Закона о општинским буџетима.

8.

Тачка дневног реда „Одобравање накнадног кредита Техничкој дирекцији за одржавање калдрме“ скинута је са дневног реда и по предлогу одборника г. Гребенца упућена стручном финансијском одбору на проучавање и мишљење.

9.

На предлог Суда ОБр. 16078 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји Правилник о изради, продаји, употреби и контроли таксених марака Општине града Београда, који гласи: (В. прилог).

10.

На предлог Суда ОБр. 15892 Одбор је већином гласова (против 3)

РЕШИО:

Да се преносна такса у износу 1% од продајне цене непокретних имања у атару Општине Београдске предвиђена у чл. 10. финансијских овлашћења буџета за 1930. годину може наплаћивати у овој буџетској години почев од 1. јула тек. год.

Да наплату ове таксе врше надлежни Првостепени судови: за варош Београд и округ Београдски уз наплату државне преносне таксе, и да наплаћене суме шаљу блајни прихода Општине Београдске до 5. сваког месеца за протекли месец.

Овлашћује се Суд да ово решење поднесе Министру Финансија, с молбом да га у смислу чл. 5. Закона о продужењу важности, изменама и допунама одредаба досадањих Финансијских закона, односењих се на самоуправна тела, изволи одобрити.

11.

На предлог Суда ОБр. 15881 Одбор је

РЕШИО:

Да се бродарству Ташка Наумовића из Београда уступи у експлоатацију за пристајање бродова општински дрвени моло у продужењу Дубровачке улице, под следећим условима:

1) Бродарство Т. Наумовића је обавезно пристајати уз моло на Дунаву у Дубровачкој улици узводно и низводно;

2) Бродарство Т. Наумовића дужно је

да постави свој штек и покретни мост, да изведе комисију за преглед, да плаћа штекера и осветлење;

3) Бродарство Т. Наумовића дужно је да се стара о свом трошку да моло буде у исправном и безбедном стању за пристајање робе и за саобраћај путника;

4) Бродарство Т. Наумовића дужно је плаћати Општини казукарину за пловне објекте који уз моло пристају, као и за штетке које се уз моло постављају;

5) Бродарство Т. Наумовића дужно је на свом штеку допустити и пристајање бродова Државне речне пловидбе, ако она то затражи и ако пристане да солидарно сноси све обавезе које је Бродарство Т. Наумовића узело на себе према Општини и ако прими на себе половину трошка за штекера и осветлење;

6) Ако се укаже потреба за каквим новим инвестицијама Бродарство Т. Наумовића дужно је само о свом сопственом трошку те нове радове извести.

У смислу ових услова има се закључити уговор, који ће важити две године с тим, да Београдска Општина има права да Ташку Наумовићу откаже овај уговор и пре рока ако се укаже потреба да се из буди каквог разлога мора овај мост рушити.

12.

Тачка 12. дневног реда „Одређивање такса за интервенције лекара Општине Београдске“ скинута је с дневног реда и по предлогу одборника г. Д-р Букића Пијаде упућена стручном санитетском одбору на проучавање и мишљење.

13.

На предлог Суда ОБр. 14425 Одбор је

РЕШИО:

Да се према резултатима лицитације од 20.-III.-1930. год. изврши набавка дизалица за радионице Дирекције трамваја и осветљења и то:

1) Код фирме инж. Карло Шанцер, Београд, једна покретна дизалица за ауто-радионицу, носивости 2.000 килограма, распона 18.600 м/м са три електро-мотора за цену од динара 108.585.— франко магацин Д. Т. и О. оцарињено. Рок испоруке три месеца по поруџбини.

2) Код фирме „Сартид“ Смедерево, једну покретну дизалицу за ковачницу, носивости 2.000 килограма, распона 14.000 м/м са три електро-мотора за цену од динара 86.350.— и

Једну покретну дизалицу за механичку радионицу, носивости 2.000 килограма, распона 7.200 м/м са три електро-мотора, за цену од динара 63.350.—.

Цене за обе дизалице подразумевају се франко Београд, оцарињено. Рок испоруке 10—12 недеља од дана поруџбине.

Овај издатак паће на терет кредита, предвиђеног за Дирекцију трамваја и осветљења из Швајцарског зајма.

14.

На предлог Суда ОБр. 15275 Одбор је

РЕШИО:

Да се одобри лицитација за набавку вага, одржана на дан 25. јануара 1930. год. и да се 10 комада колских вага и 3 комада сточних вага набаве од фирме „Југословенски Флоренц Д. Д.“ из Загреба за суму од 716.830.— динара, као најповољнијег понуђача, под овим условима:

1) Набавка вага састоји се из: једне колске ваге која ће мерити 15.000 кгр.; 5 колских вага које ће мерити по 10.000 кгр.; 4 колске ваге које ће мерити по 5.000 кгр.; 1 вага за ситну стоку која ће мерити 4.000 кгр.; 1 вага за ситну стоку која ће мерити 3.000 кгр. и 1 вага за свиње која ће мерити 4.000 кгр.

2) Фирма је дужна за ову цену поставити ваге на одређено место, монтиране и потпуно исправне за рад предати.

3) Свих тринаест вага имају бити небдевене апаратом за мерење, марке „Секуритас“.

4) За свих тринаест вага фирма „Југословенски Флоренц Д. Д.“ даће Општини Београдској писмену седмогодишњу гаранцију, да ће ваге за све време док траје та гаранција бити исправне, а ако би се десио макакв квар на ма којој ваги, фирма ће бити дужна да је бесплатно о свом трошку и доведе у исправно стање.

5) Фирма „Југословенски Флоренц Д. Д.“ обавезује се да ће за ову цену оправити и монтирати једну стару колску вагу Општине Београдске која се налази у Возном парку.

15.

На предлог Суда ОБр. 14777 Одбор је

РЕШИО:

Да се за Дирекцију трамваја и осветљења набави 1.000 тона угља „Ртањ“ и 1.000 тона угља „Алексинац“ коју је количину ова Дирекција уступила Управи водовода, а по истим ценама добијеним на лицитацији угља 14. маја 1930. године.

Овај издатак пада на терет буџета Управе водовода Општине града Београда за 1930. годину парт. 50. поз. 4.

16.

На предлог Суда ОБр. 13892 Одбор је

РЕШИО:

Да се у свему усвоји извештај комисије и да се Друштво „Неимар“ одбије од тражења парцелације.

17.

На предлог Суда ОБр. 13895 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји извештај комисије о допуни одборске одлуке од 28. марта ОБр. 7195 и да се власнику зграде у Милешевској ул. бр. 45 која је том одлуком узета под закуп за Кварт VII, г. Божидару Тривунцу плаћа на име кирије месечно динара 10.000.—.

Овлашћује се Суд да ову допуну унесе у уговор.

18.

На предлог Суда ОБр. 15784 Одбор је

РЕШИО:

Да се за смештај жандарма који ће бити придодати на службу новооснованом Кварту XI узме у закуп кућа Вујице Јовановића из Београда, која се налази у улици Краља Владимира бр. 4.

На име закупне цене Општина ће плаћати закуподавцу Јовановићу по 2.000.— динара месечно.

Закуп ће се рачунати од онога дана, када закуподавац буде предао Општини своју зграду у исправном стању, што ће се комисијски утврдити.

Потребни услови предвидеће се уговором.

19.

На предлог Суда ОБр. 14958 Одбор је

РЕШИО:

Да се монтирање и постављање рукодржа у трамвајским колима Општине града Београда уступи фирми Мартин Халбрајх из Београда, с тим да монтирање и постављање истих има извршити о свом трошку — бесплатно а да за сваку рекламу намештену на овим рукодржима има платити при монтирању рекламе 15.— динара за једну годину и то за шест месеци унапред. Ова концесија важиће 5 година, о чему ће се склопити уговор.

20.

На предлог Суда ОБр. 15283, 15571, 15572 и 15812 Одбор је

РЕШИО:

1) Да се Душану Драгојловићу раднику саобраћајне службе Дирекције трамваја и осветљења одреди стална помоћ у износу од 300.— динара месечно, пошто је при вршењу дужности изгубио ногу и тиме онеспособљен за рад.

Ова помоћ има се рачунати од 1. јула 1930. год. Издатак пада на терет парт. 34. поз. 2. буџета за 1930. годину.

2) Да се Насти удови Петра Јовановића надконтролора Дирекције трамваја и осветљења, који је на дан смрти имао 26 година службе за пензију и месечну плату од 3.600.— динара, до образовања Пензионог фонда за удове и децу службеника Дирекције Т. и О., одреди привремена месечна помоћ од динара 800.— рачунајући од 1. јула 1930. год., с тим да јој се целокупна сума исплаћене помоћи има одбити при исплати редовне пензије.

Овај издатак пада на терет парт. 34. поз. 2. буџета за 1930. годину.

3) Да се Марији удови Васе Костића кондуктера Дирекције Т. и О. који је на дан смрти имао 26 година признате службе за пензију и месечну плату од 2.190.— динара, до образовања Пензионог фонда за удове и

децу службеника Д. Т. и О. и одређивања редовне пензије, одреди привремена месечна помоћ од 600.— динара, рачунајући од 1. јула 1930. год. с тим да јој се целокупна сума исплаћене помоћи има одбити при исплати редовне пензије.

Издатак пада на терет парт. 34 поз. 2. буџета за 1930. годину.

4) Да се Емилији удови Симе Вучковића, бив. помоћника шефа Отсека мреже Д. Т. и О. додели стална месечна помоћ у износу од динара 800.— месечно, рачунајући од 1. јула 1930. године.

Издатак пада на терет редовних партија и позиција предвиђених у буџету за давање помоћи.

21.

На предлог Суда Обр. 15555 Одбор је
РЕШИО:

1) Да се Општина Београдска задужи код Државне хипотекарне банке са динара 500.000.— на своје имање на углу Душанове улице и Кнез Михајловог Венца, у површини од 450 м² и да за обезбеду свога дуга одобри интабулацију на поменуто имање;

2) Добивени зајам код Државне хипотекарне банке да се изда Обданишту бр. 3 ради подизања дома на горе означеном плацу, под условом да Управа Обданишта обезбеди плаћање анuitета Државној хипотекарној банци за позајмљену суму;

3) О овоме односу Обданишта бр. 3 према Општини учинити поравнање пред Судом, у коме предвидети да ће у случају немогућности плаћања анuitета од стране Обданишта, подигнута зграда са целим инвентаром прећи у потпуну својину Општине Београдске, на коју у том случају пада остатак неисплаћених анuitета. Осим тога у поравнање унети и остале услове под којима је речено земљиште уступљено Обданишту одлуком Одбора од 10. маја 1929. године.

Ради извршења овога посла Одбор овлашћује општинског пуномоћника г. Б. Богића да може Општину за рачун Обданишта бр. 3 задужити код Државне хипотекарне банке са динара 500.000.—, облигацију потписати, интабулацију одобрити и са банком се о овом дугу поравнати, а тако исто и да се са Обдаништем бр. 3 може поравнати у смислу услова које му Суд буде потписао.

22.

Тачка дневног реда „Одобрење конкурса за лекаре“ скинута је с дневног реда и упућена стручном санитетском одбору на проучавање и мишљење.

23.

На предлог Суда Обр. 16311 Одбор је
РЕШИО:

1) Да се фирми А. Е. Г. исплати по њеним старим рачунима динара 546.473.64 и долара 1.389.19.

2) Да се фирми „Норис“ исплати по њеним старим рачунима динара 27.566.82.

3) Да се фирми Чедомир Божић исплати по њеним старим рачунима динара 2.650.—.

4) Да се фирми „Копалоник“ исплати по њеним старим рачунима динара 2.800.— и

5) Да се фирми „Сименс“ А. Д. исплати по њеним старим рачунима динара 86.884.—.

Ови издаци падају на терет буџета Општине града Београда за 1930. годину.

24.

На предлог Суда Обр. 15880 Одбор је
РЕШИО:

Да се одобри измена регулације око цркве Св. Марка као и затварање Булеvara, који је водио из Краља Милана улице ка Александровој улици, као што је у плановима означено плавом бојом у колико се измена чини од раније одобреног Генералног плана.

25.

На предлог Суда Обр. 14420 Одбор је
РЕШИО:

Да се усвоји измена регулације Булбулдера и околине, као што је у плановима означено плавом бојом у колико одступа од Генералног плана.

26.

На предлог Суда Обр. 14282 Одбор је
РЕШИО:

Да се усвоји измена регулације Баба Вишњине, Стишке и Мокролушке улице (Кичевске) као што је то у плановима учтано плавом бојом у колико одступа од раније одобреног Генералног плана.

27.

На предлог Суда Обр. 14901 Одбор је
РЕШИО:

Да се изврши измена одобреног регулационог плана у толико, што се предвиђена улица бр. 79 која иде између Иванковачке и Старице Новака улице не отвара, пошто блокови нису тако велики и дубоки, да је отварање ове пројектоване улице потребно, а пресецање исте изискује веће трошкове око извршења експропријације.

Измена се има извршити као што је то у приложеним плановима означено плавом бојом.

28.

На предлог Суда Обр. 15390 Одбор је
РЕШИО:

Да се из разлога лакшег и правилнијег саобраћаја као и из естетских разлога, усвоји предлог Техничке дирекције о коректури регулације Таковске улице на делу између Ратарске и Далматинске, а по плановима у којима је та коректура означена плавом бојом, у колико одступа од раније одобреног регулационог плана.

29.

На предлог Суда ТДБр. 15328 Одбор је
РЕШИО:

Да се према предлогу Техничке дирекције одобри измена регулације дела Топчидерског Брда а између новог Авалског пута

и пута који води преко брда у Топчидер. Улица Војводе Путника затвара се из разлога изнетих у реферату Техничке дирекције у колико одступа од раније одобреног регулационог плана које су измене учртане у плановима плавом бојом.

30.

На предлог Суда Обр. 12549 Одбор је

РЕШИО:

1) Да се усвоји протокол колаудације о извршеним радовима код уличних канала на доњем поделиву XI деонице које је извршило предузеће А. и Е. Ерлих, према коме вредност свих радова износи суму од динара 773.333.57.

2) Да се исплати сума од 32.820.97 динара као остатак потраживања предузећа.

3) Да се врати допунска кауција приликом исплате појединих рата.

Исплата се врши по кредиту ломбардног зајма код Општинске штедионице на основу решења ТДБр. 5346/29.

31.

На предлог Суда Обр. 14007 Одбор је

РЕШИО:

1) Да се усвоји протокол колаудације о кадрмисању Римске, Копаничке, Дубљанске и Поштанске улице, према којима укупна вредност свих радова износи 611.807,53 динара, а вршило их је предузеће „Феникс“.

2) Да се одобри накнадни кредит у износу од 92.307,53 д. ради ликвидације предмета.

3) Да се предузећу „Феникс“ исплати остатак у износу од 92.461,56 динара.

4) Да се врати допунска кауција која је задржата приликом појединих рата, и

5) Да се врати основна лицитациона кауција, пошто се протокол колаудације има сматрати суперколаудацијом, с тим да предузеће изврши оправке по чл. 2 протокола, што ће Инжињерски отсек бити дужан да констатује и пошто претходно предузеће буде положило таксу за суперколаудацију.

Исплата се има извршити на терет парт. 57. поз. 18. буџета за 1930 годину. (Обавезе за раније године).

32.

На предлог Суда Обр. 15471 Одбор је

РЕШИО:

1) Да се г. Станишићу Мелентију, хоноарном помоћном секретару Административног отсека Општег одељења призна за напредовање и пензију у општинској служби 10 година државне службе.

2) Да се именовани према својим квалификацијама и признатим годинама службе разврста у II категорију IV степена 8 класе, а на положај и звање помоћног секретара Административног отсека.

3) Да г. Станишићу степен тече од 8 јула 1929 год. и

4) Да се има одређи државне пензије.

33.

Код тачке дневног реда „Експроприације и апроприације“ Одбор је

РЕШИО:

1) На предлог Суда Обр. 14981

„Да се усвоје записници извршених комисијских процена једногласних и већине гласова имања за резервоар на Дедињу и то ових сопственика: Евгеније Ђорђевић, Меланије Котуровић, Душице Ђаја, Олге Илић и Благоја Рајичића“.

2) На предлог Суда Обр. 15501

„Да се изврше експроприације дела земљишта са постојећим зградама од имања г-ђе Босилке Јањић у Призренској улици бр. 2 у смислу чл. 9. Закона о атару Општине Београдске“. За општинске проценице одређују се г.г. Јанко Шафарик, арх. и Милан Гмизовић, трг.

3) На предлог Суда Обр. 14978

„Да се експроприше део земљишта Браће Ђорђевић у Призренској улици на тај начин што ће се експроприација извршити до регулационе линије по цени од 1.800 динара од м.² Овим решењем мења се одборска одлука од 26 јуна 1928 год.“

4) На предлог Суда Обр. 15958

„Да се изврши апроприација имању г. Диме Костића у Млетачкој улици по цени од 320.— динара по м.² Преносну таксу да сноси купац.“

5) На предлог суда Обр. 15957

„Да се ради регулације Југовићеве улице са Поенкареовом а за потребе саобраћаја експроприше целокупно имање г. Милана Ђорђевића на углу Скадарске и Југовићеве улице путем законске процене у смислу чл. 9. Закона о атару. За општинске проценице одређују се г.г. Боровоје Аранђеловић, инж. и Милић Поповић, грађевинар.“

6) На предлог Суда Обр. 15956

„Да се делови земљишта г-ђе Стане Нинић и масе Саве Раденковића за проширење Цара Лазара и Ускочке улице експропришу путем законске процене у смислу чл. 9. Закона о атару. За општинске проценице одређују се г.г. Никола Тирнанић, инж. и Милан К. Тодоровић, извозник.“

7) На предлог Суда Обр. 16704

„Да се експроприше део земљишта од имања г. Ђорђа Мијовића у Скопљанској улици бр. 27 у површини од 27 м² и обрачуна метар од метар од дела земљишта које му се има апроприрати на углу нове улице и Скопљанске. За постојећу грађевину на делу земљишта које се експроприше сопственику не треба дати никакву накнаду већ да исту сам поруши и материјал однесе.“

Седница је закључена у 9.15 час. у вече.

Деловођа,

Бож. Л. Павловић, с. р.

Претседник

Београдске Општине

Милан Нешић, с. р.

Правилник о изради, продаји, употреби и контроли таксених марака Општине града Београда

На основу чл. 91. и 97. закона о општинама, чл. 2. и 3. закона о изменама и допунама у истом закону од 12. фебруара и 11. марта 1929. год., решења Министарства финансија број 110.112 од 5. децембра 1929. г. и Министарства унутрашњих послова IV Бр. 709 од 12. VI. 1930. г. и чл. 6. Статута Општине Београдске, Суд општине града Београда прописује следећи:

П РА В И Л Н И К

о

изради, продаји, употреби и контроли таксених марака Општине града Београда.

Чл. 1.

Општина града Београда овим путем заводи своје таксене марке ради лакше наплате својих такса.

Чл. 2.

Таксених марака има од 1, 2, 3, 5, 10, 50 и 100 динара.

Вредност се означава на маркама испод грба или слике града Београда.

Чл. 3.

По указаној потреби, а на предлог Директора Привредно-финансијског одељења, могу се завести таксене марке и од других вредности.

Чл. 4.

Величину, боју и општи изглед таксене марке одређује Општина београдска, а по претходном одобрењу Министра финансија, што се има објавити у Општинским Службеним новинама.

Чл. 5.

Право на емисију таксених марака задржава за себе у свему Београдска општина.

Чл. 6.

Израда таксених марака обавља се у Државној маркарници по претходном одобрењу Министра финансија, а под надзором комисије, одређене од стране Управе државних монопола.

Чл. 7.

Израђене таксене марке, имају се сложити у пакете груписане по вредности марака са запечаћеним завојима снабденим потписима чланова комисије на истима, којим се утврђује: редни број пакета, бројно стање по комадима, врста и укупна вредност таксених марака.

Чл. 8.

Израђене таксене марке, сложене у пакете, на начин означен у чл. 7., предају се на чување и употребу Штедионици општине града Београда.

Чл. 9.

Отварање пакета израђених таксених марака обавља се путем комисије, састављене од три члана, и то: једнога из Контролног отсека, једнога из Таксено-привредног отсека, које одређује Београдска општина на предлог Директора Привредно-финансијског одељења и једнога члана Штедионице београдске општине, кога Штедионица одреди.

Целокупан рад се врши путем записника у дупликату, у којима се означаје редни број пакета, врста таксених марака, бројно стање по комадима и укупна вредност њихова.

Чл. 10.

По извршеном отварању пакета, на изложени начин, један примерак записника снабдевен потписима чланова одређене комисије, доставља се Привредно-финансијском одељењу општине београдске, а други примерак предаје се Штедионици општине београдске, заједно са таксеним маркама, која потврђује пријем истих на самом записнику, преко свога одређеног органа.

Чл. 11.

Продаја таксених марака врши се преко Општинске штедионице, која их продаје оним овлашћеним малопродавцима монополских артикала, који од Привредно-финансијског одељења општине добију за то дозволу.

Чл. 12.

Сваки овлашћени малопродавац монополских артикала, који жели да добије право продаје општинских таксених марака, мора се обратити молбом Привредно-финансијском одељењу општине београдске, за дозволу.

Уз молбу прилаже се оверени препис дозволе, добивене од стране Управе државног монопола за продају монополских артикала као и писмена обавеза да ће у свако доба држати ради продаје одређену количину потребних општинских марака.

Чл. 13.

Привредно-финансијско одељење, пошто се претходно увери да су прописани услови из чл. 11. испуњени, издаје молиоцу тражену дозволу.

Чл. 14.

Уз добивену дозволу сваки малопрода-

вац добија и ручну књижицу и пријем таксених марака са следећим рубрикама и то:

- 1) редни број;
- 2) датум;
- 3) врста и број купљених марака;
- 4) вредност марака;
- 5) потпис лица, које марке издаје;
- 6) потпис контролног органа о извршеном прегледу; и
- 7) примедба.

Ручна књижица мора бити прошивена јемствеником и оверена потписом и печатом од стране Привредно-финансијског одељења општине града Београда.

Чл. 15.

Малопродавци, којима се дозволи продаја општинских марака, добијају приликом куповине истих, на име провизије 2% (два од сто).

Исто тако припада Општинској штедионици за њен рад и старање око продаје, два од сто на име провизије од укупне продаје, а, сем тога још и два од сто код примене чл. 30.

Чл. 16.

Куповина марака вршиће се код Штедионице општине града Београда на основу следеће претставке која гласи:

ШТЕДИОНИЦИ ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

На основу одобрења Привредно-финансијског одељења Општине града Београда, за продају општинских марака од _____ Бр. _____, молим Штедионицу, да ми изволи издати таксене марке следеће вредности и то:

Комада марака од по	100.—	дин.	
" " " "	50.—	"	
" " " "	10.—	"	
" " " "	5.—	"	
" " " "	3.—	"	
" " " "	2.—	"	
" " " "	1.—	"	

УКУПНО ДИНАРА:

за коју суму, по одбитку, на име моје провизије два од сто у Дин. _____

Полажем у готову дин. _____
у Београду
_____ 1930. г.

ПРОДАВАЦ МАРАКА

улица и број _____

Ове претставке издаје Општинска штедионица бесплатно.

Чл. 17.

По пријему претставке, Општинска штедионица издаје малопродавцу тражене марке, а врсту и број купљених марака уноси у исту књигу, прописану од стране Привредно-фи-

нансијског одељења општине града Београда на начин изложен у чл. 12.

Чл. 18.

Сваки овлашћени малопродавац мора у свако доба имати следећу количину општинских таксених марака и то:

50 ком. од	1.—	дин.
50 " "	2.—	"
200 " "	3.—	"
25 " "	5.—	"
25 " "	10.—	"
20 " "	50.—	"
20 " "	100.—	"

Чл. 19.

Новац од проданих марака, по одбитку своје провизије, Штедионица ће сваког 1. и 16. у месецу предавати Општинској благајни и подносити Привредно-финансијском одељењу извештај о врсти, броју и вредности продатих марака, о обрачунатој провизији као и количини непродатих марака.

Чл. 20.

Привредно-финансијско одељење вршиће преко својих органа по указаној потреби, преглед свих овлашћених малопродаваца и записнички ће увек утврдити нађено стање о врстама и броју таксених марака.

Продавцима, код којих се прегледом нађе, да немају одређени број ни врсту таксених марака, може Привредно-финансијско одељење одузети право продаје таксених марака.

Чл. 21.

Привредно-финансијско одељење води регистар свих издатих дозвола, са тачним означеним именима и презименима, улице и броја, где се продавница налази, а, сем тога, регистар мора имати рубрику, да ли је и коме продаву и за које време одузето право продаје, као и рубрику о извршеном прегледу ручне књиге, предвиђене чл. 13. овога правилника.

Чл. 22.

Привредно-финансијско одељење стараће се, по могућству, да се свакога месеца, у свима продавницама изврши преглед.

Чл. 23.

Кад се, и, у колико се буде указала потреба, за штампање марака, Општинска штедионица ће бити дужна, да о томе благовремено извести Привредно-финансијско одељење, са тачним назначењем броја, врсте и вредности потребних марака.

Чл. 24.

Кад се промени облик таксене марке, старе ће престати важити. Они, који имају још неупотребљене марке из последње емисије,

могу их заменити новим, у року од 30 дана, од дана, до кога је београдска општина одобрива употребу старих таксених марака.

Повлачење таксених марака мора бити објављено у Службеним и Општинским новинама, са тачним означањем дана до кога ће дана марке бити у употреби и означањем последњег дана за повлачење.

О овоме ће се редовно обавештавати и Општинска штедионица.

Продавци, који желе да изврше замену марака дужни су поднети Штедионици молбу са означањем врсте и броја марака, које желе заменити. По истеку одређеног рока замена се неће вршити.

Све замењене марке, као и непродане марке из старе емисије, спалиће се по извршеном пребројавању у присуству комисије, коју одређује Општински суд.

О спаљивању има се саставити уредан записник, који се подноси Привредно-финансијском одељењу.

Чл. 25.

Наплата општинских такса путем општинских таксених марака, вршиће се по ниже означеним тарифним бројевима таксене тарифе општине београдске од 21. марта 1924. године Бр. 6775 и то:

Тар. Бр. 333. — за све писмене и протоколарне претставке и молбе.

„ „ 334. — за сва писмена решења.

„ „ 335. — на свима приложима.

„ „ 336. — на сва уверења о личним способностима, раду фактима или приликама, које се њих тицати могу.

„ „ 337. — за потврду исказа и уверења.

„ „ 338. — за уверења, да су ствари пренесене из иностранства за личну употребу.

„ „ 339. — за потврду уговора, облигација, признаница и у опште исправу од вредности, чија потврда спада у надлежност општинског суда.

„ „ 340. — за молбе за разматрање аката.

„ „ 341. — за преписивање службених аката.

„ „ 342. — за потврду или оверавање преписаних аката.

„ „ 343. — за потврду уговора о усиновљењу.

„ „ 344. — за тражења образовања Избраног суда.

„ „ 345. — за вештачење пре спора у случају § 247. грађ. судског поступка, или за испит сведока пре парнице.

„ „ 346. — за упутни акт полицијској власти, за пасош или објаву.

„ „ 347. — за овлашћење пред судом.

„ „ 348. — за отказ овлашћења пред судом.

„ „ 349. — за издавање тапија.

„ „ 350. — обзнану добоме.

„ „ 351. — за тражења изузећа сваког судије, кад општински суд решава.

„ „ 352. — за чување кључева.

„ „ 353. — по молби за пријем у чланство општ.

„ „ 354. — по молби за пријем у чланство општине после пријема у поданство.

„ „ 355. — за исписивање из чланства општине.

„ „ 356. — за извештај о појединим статистичким подацима.

„ „ 359. — у грађанском спору који се код општинске власти извиђа и суди.

„ „ 361. — за сваку издану писмену пресуду или решење у прелису.

„ „ 362. — за парнице где се вредност не може одредити.

„ „ 363. — за свако тражење да се ново рочиште одреди.

„ „ 364. — за мешање у парницу.

„ „ 365. — за захтев да се коме постави заступник.

„ „ 366. — за поравнање пред судом пре поведеног спора.

„ „ 367. — за издато поравнање у прелису.

„ „ 368. — за тражења поновљења парнице, за изазивачку или рачунску парницу.

„ „ 369. — за тражење задржавања дужника од пута.

„ „ 370. — за извиђање иступа.

„ „ 371. — за извиђање и пресуђење других казних дела по специјал. законима.

„ „ 372. — за решење да се казна затвора замењује повчаном казном.

„ „ 373. — за тражење забрана.

„ „ 374. — за тражење скинућа забрана.

„ „ 375. — за оглас јавне продаје коју суд врши.

„ „ 376. — за извршење пописа по забранама, и извршеним пресудама и решењима.

„ „ 377. — за извршење разних пресуда или решења.

„ „ 378. — за чување депозита.

„ „ 379. — за сточне пасоше и уверења о својини стоке.

„ „ 380. — за санитарски преглед животињских мирница.

„ „ 381. — за санитарско-комисијски преглед стана, радње, радионица и других локала.

„ „ 386. — за давање регулационе линије.

„ „ 386—а за давање нивелманских података поред регулационе линије.

„ „ 386—б за давање уверења о положају имања према регулационој нивелманској линији, о величини имања и граничним мерама.

„ „ 386—в за излазак инжењера-архитекте за вршење увиђаја.

„ „ 386—г за тражење одобрења за подизање привремене грађевине.

„ „ 378—а 1. — за давање усменог обавештења о својини имања, величини, граничним мерама и односу према регулационој линији.

2. — за копирање скица појединих имања.

3. — за давање уверене скице за имања.
 4. — за извршење премера имања која нису снимљена.
 5. — за извршење омеђавања имања и одређивања граница према суседима.
 6. — за израду таблица протокола регулација имања.
 7. — за постављање сваког граничног камена на имању ради омеђавања.
 8. — за постављање сваког гвозденог клина за граничне белеге.
 9. — за постављање дрвеног копа при омеђавању.
 10. — за одобрење парцелисања имања за убаштињење.
 11. — за сваки већи рад преко једног дана по ма коме предмету.
 12. — за утрошени материјал по рачуну надлежног инжењера.
- Тар. Бр. 387—б 1. — за излазак инжењера ради премера имања у циљу израде таблице.
2. — за пренос материјала за омеђавање ради издавања таблице.
- „ „ 387—в 1. — за преглед пројекта сталних грађевина у градском и грађевинском реону.
2. — за тражење измена, којима се мења облик — величина зграде.
 3. — за тражење измена, које повлаче собом повећање облика или величине зграде.
 4. — за преглед зграде и давање уверења, да је грађевина изведена по одобреном плану.
 5. — за одобрење подизања зграде ван градског и грађев. реона.
- „ „ 388. — за издавање података за канализисање имања.
- „ „ 388—а 1. — за одобрење плана за канализацију приватних имања.
2. — за спроводни акт одељењу приликом враћања поправљених планова.
- „ „ 389. — за одобрење копирања планова за канализисање имања.
- „ „ 390. — за одобрење измена и допуна одобреног плана за канализацију.
- „ „ 391. — за одобрење новог упоредног плана за канализисање имања.
- „ „ 391—а 1. — пријава за почетак рада на инсталацијама.
2. — извештај о случајном прекиду рада на инсталацији.
 3. — извештај о продужењу прекинутог рада на инсталацији.
 4. — за комисијски преглед извршене канализационе инсталације и издавање уверења о исправности исте.
 5. — за молбу за дозволу обављања инсталатерског посла на приватним инсталацијама.
 6. — за издавање инсталатерског допуштења за обављање канализационих радова.
 7. — за писмену обавезу овлашћеног инсталатера канализације.
- „ „ 392. — за излазак општинског инжењера по приватном тражењу, где није друга такса прописана.
- „ „ 395. — за дозволу за вађење леда из реке или са општинског земљишта.
- „ „ 399. — за дозволу продаје ма какве робе, као и за продају јела и пића из рукну на јавним местима.
- „ „ 406. — за дозволу држања паса у варошком реону.

Поред такса из напред означених тарифних бројева, Општина може и друге таксе на чију је наплату овлашћена законима наплаћивати у таксеним маркама.

Чл. 26.

На сва писмена и радње за које је чланом 25. одређено, да се такса наплаћује у таксеним маркама, таксена марка ће се лепити на празном простору, десно на првој страни табак при врху.

На уверењима, допуштењима и одобрењима, таксена марка ће се лепити на самим изданим писменима.

Поништавање таксених марака врши се зумбом у накрст по прописима закона о таксама.

Све таксе преко укупне суме од 5.000.— динара по једном предмету полагаће се у готову у целом износу Главној благајни, без икаквих одбитака.

Чл. 27.

При свакој дирекцији, одељења и отсека, надлежном за пријем молби, тужби и др., директор дирекције, односно одељење, као и шеф отсека, одредиће својом писменом наредбом једног чиновника за пријем ових аката.

Чл. 28.

Одређени чиновник дужан је, да се увери, да ли је сваки примљени акт као: молба, жалба, тужба и друго, снабдевен довољном таксом; затим да својим потписом на истом акту потврди дан пријема са назначењем износа примљене таксе у маркама.

Чл. 29.

Уверења, допуштења, дозволе и друго која се издају на захтев приватних лица, потписује директор одељења односно шефови отсека, сваки у кругу своје надлежности, тек пошто се претходно увери да је одређена такса залепљена и прописно поништена.

Чл. 30.

За таксу из Тар. Бр. 371, 376, 377 и 380 извршитељи ће од наплаћеног новца, путем егзекутивне наплате потребан износ таксених марака код Општинске штедионице, исте ће залепити и прописно поништити на самом предмету, уз који су дужни приложити и обрачун о извршеној куповини марака код Општинске штедионице.

Ова лица немају права на проценат од купљених марака, те им га Штедионица неће ни исплаћивати.

Чл. 31.

Ради тачне контроле промета марака деловодитељ, поред деловодне нумере, која се заводи у протоколу, означаће и износ положене таксе, па ће у току сваког дана по подне, по завршетку канцелариског рада означити укупан износ положене таксе за тај дан и извршити пренос за наредни дан.

По истеку сваког месеца, дирекције, одељења и отсеци, подносе извештај Привредно-финансијском одељењу о укупно наплаћеној такси у току прошлог месеца.

На основу ових извештаја, као и извештаја о извршеном прегледу код овлашћених малопродаваца, Привредно-финансијско одељење ће извршити упоређење истих са извештајима Општинске штедионице, о продајној количини марака и тако водити рачуна да се не појаве фалсификати.

Чл. 32.

Сви органи, који примете или посумњају да општинске таксене марке нису исправне, и да има изгледа да су фалсификоване одмах ће о томе писменим рефератом, надлежним путем известити Привредно-финансијско одељење, које ће тражити од Државне маркарнице, да изврши потребну експертизу.

Чл. 33.

Са претставкама примљеним преко поште без таксе или са недовољном таксом, поступаће се по одредбама Закона о таксама.

Чл. 34.

Чиновник, који лично прими или узме у рад предмете, по коме није наплаћена одређена такса, или је иста наплаћена у недовољном износу, кзниће се на начин изложен у чл. 55. и 56. Закона о таксама.

Чл. 35.

Привредно-финансијско одељење ће према указаној потреби одређивати своје органе, да с времена на време врше прегледе свију предмета, по којима је наплаћена такса означена у чл. 25. овог Правилника.

Чл. 36.

За извиђај и осуду таксених кривица из чл. 34. овога Правилника, надлежно је Привредно-финансијско одељење.

Сем тога у надлежност овог Одељења спада и давање потребних објашњења по овоме Правилнику, која су обавезна за све органе Општине града Београда.

Чл. 37.

Овај Правилник ступа у живот кад га одобри Министар унутрашњих послова и Министар финансија а обавезну снагу добија даном објаве у „Службеним Новинама“ и „Општинским Новинама“.

Претседник
Општине београдске
Илиј. Мил. Нешић, с. р.

Потпретседници
Београдске општине,
Никола Крстић, с. р.

Заступа Потпретседника
Општине београдске
Кмет. правник,
И. А. Протић, с. р.

Решењем Господина Министра финансија Бр. 39279, од 5. августа 1930. године одобрен је овај Правилник без измене.

За шефа
отсека за самоуправ. финансије
Минис. саветник
Аврам Максимовић, с. р.

Измене и допуне у Правилнику о надлежности и пословању Управе трошарине О. Г. Београда

На основу овлашћења из чл. 6. Статута Општине града Београда и с обзиром на појављене службене потребе, Суд општине града Београда прописује следеће

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ У ПРАВИЛНИКУ О НАДЛЕЖНОСТИ И ПОСЛОВАЊУ УПРАВЕ ТРОШАРИНЕ ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

ТБр. 1758, од 11. марта 1930. год.

Чл. 1.

Члан 7. Правилника мења се и гласи:
„На челу Управе општинске трошарине стоји управник као одговорни старешина кога у свима пословима помаже и заступа помоћник“.

Чл. 2.

Члан 8. Правилника мења се и гласи:

„За одговорне руковооце административно - кривичног и тарифско - контролног дела канцеларије, као одговорне руковооце трошаринских станица одређује старешине Директор привредно-финансијског одељења”.

Чл. 3.

Члан 13. Правилника г и ж тачка в, мења се и гласи:

а) тачка в да гласи:

„Да реферише о свима потребама и по словима трошаринске струке једино и непосредно Директору привредно-финансијског одељења”.

б) тачка г да гласи:

„Да може предлагати распоред службеника трошаринске струке према службеној потреби, који распоред иначе врши по својој нахођењу Директор привредно-финансијског одељења”.

в) тачка ж да гласи:

„Да за трошаринске чиновнике и службенике чини предлог за одмор из чл. 25. Статута Општине града Београда, и за распоред употребе одмора, који одмор и употребу одобрава по својој оцени Директор привредно-финансијског одељења”.

Чл. 4.

Први став члана 14. Правилника мења се и гласи:

„На предлог Директора привредно-финансијског одељења Претседник општине града Београда одређиваће наредбом право потписивања аката управнику и његовом помоћнику”.

Чл. 5.

Члан 18. Правилника допуњује се тако да после тачке нов став гласи:

„Од овога прописа изузимају се државни службеници и пензионери финансијске струке кад се на ова места постављају”.

Чл. 6.

Члан 28. Правилника мења се и гласи:

„Комисију за полагање испита сачињавају: Директор привредно-финансијског одељења, или шеф једног отсека привредно-финансијског одељења кога Директор одреди за свога заменика, управник трошарине, помоћник управника трошарине, шеф таксено-привредног отсека. Деловођу комисије одређује Директор привредно-финансијског одељења”.

Чл. 7.

Члан 22. Правилника мења се и гласи:

„За добијање сталности у смислу чл. 47. Статута Општине града Београда сви трошарински службеници, сем управника и његовог помоћника, морају положити трошарински стручни испит”.

Чл. 8.

Члан 32. Правилника мења се и гласи:

„Сви затечени шефови трошаринских станица, остали трошарински чиновници, званичници и стражари, на дан ступања на снагу овога Правилника, изузев управника и његовог помоћника, имају се подвргнути полагању стручног испита по одредбама Правилника, и то најдаље до краја 1930. године”.

ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА

Опште Одељење

Обр. 16325.

16. јула 1930. год.
Београд.

Претседник

Београдске општине,
Инж. Мил. А. Нешић, с. р.
Потпретседници
Београдске општине,
Никола Крстић, с. р.
Заступа Потпретседника
Београдске општине
Кмет-правник
И. А. Протић, с. р.

СЛУЖБЕНЕ ВЕСТИ

НАЧЕЛНО ОБЈАШЊЕЊЕ МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА О ПРИМЕНИ ПРОПИСА ЧЛАНА 32. ЗАКОНА О ТАКСАМА

Привредно-финансијска дирекција Општине београдске на предлог таксено-привредног отсека 22.-VII.-1930. године, упутила је Министарству финансија (отсеку за самоуправне финансије) под Бр. 10.555. — акт следеће садржине:

„По члану 10. Закона о таксама наплата таксе врши се унапред. Изузетци од овог правила законом су нарочито истакнути.

Суд општине београдске врши наплату такса у повећаном износу, који је на основу члана 24. Закона о државној трошарини,

таксама и пристојбама, одобрен решењем Господина Министра финансија од 30. априла 1924. године Бр. 12.327.

По члану 65. Закона о таксама, за решење питања о повраћају више положене или неумесно наплаћене таксе код општинских власти, надлежан је Суд по § 20. грађ. суд. поступка — дакле Првостепени суд, чије је решење извршно.

Ни један законски пропис не предвиђа употребу кога другог правног средства, код наплате редовне таксе која по закону припада општини.

У пракси, пак, створило је се ново правило, да се појединци жале на износ разре-

зане таксе и, како је по пропису члана 66. тач. 2. Закона о таксама, за решавање по жалбама изјављеним противу пресуда и решења општинског суда, надлежно Министарство финансија то су предмети са жалбама противу решења о разрезу таксе упућивани Министарству финансија на размотрење и решење.

У тач. 3. члана 55. Закона о таксама, предвиђена је казна за оне чиновнике који би пропустили наплатити, или досудити таксу, или би имању таксу наплатили или досудили.

Самим тим што није у закону унесена одредба о каквом правном средству код наплате редовне таксе, изузев тражења повраћаја по члану 65. Закона о таксама, нигде није објашњено ни то: да ли жалбе, које појединци подносе противу одлука решења о разрезу таксе, задржавају од извршења ту одлуку о наплати таксе.

Како се на овај начин, задржавањем одлуке од извршења наплате, у много случајева могу знати да крше интереси општински, то је Привредно-финансијској дирекцији општине београдске част на основу члана 43. последњи став Закона о таксама замолити Министарство за начелно објашњење:

1. — Да ли жалбе изјављене противу одлука-решења о разрезу таксе задржавају од извршења наплату редовне таксе по тој одлуци; и

2. — На случај, да се редовна такса по закону има наплатити, без обзира на жалбу, да ли се и у том случају Суд може користити прописом члана 32. Закона о таксама, где се предвиђа наплата таксе егзекутивним путем.

За сада има неколико случаја, по којима је разрезана такса из ТБр. 410. Закона о таксама (на чисту добит по билансима акционарских друштава), али ова такса није наплаћена јер се предмети по жалбама заинтересованих налазе на размотрењу код Министарства финансија.

Како су у питању крупније суме ове таксе, то је Дирекцији част замолити, да се горње објашњење пошаље у што краћем року".

Министарство финансија под Бр. 34.434. од 29. јула 1930. год. по овоме питању, дало је следеће објашњење:

„1. — По чл. 36. Закона о Државном Савету и Управним судовима жалба, коју појединац подигне противу једног управног акта, по правилу не спречава његово извршење. Закон предвиђа од овога само два изузетка: кад јавни интерес налаже обуставу извршења, или кад би извршењем овог акта појединцу била нанета ненакнадива штета. Да ти је по среди који од ова два случаја, има да цени виша власт и према томе да реши

о обустави егзекуције. У свима другим случајевима, горе истакнуто правило остаје на снази.

2. — Општини припада право, по чл. 32. Закона о таксама, да егзекутивним путем врши наплату такса, на убирање којих је овлашћена законом или законитим одредбама надлежне власти. Ово право принудне наплате признаје општинама у осталом и Закон о општинама који у чл. 98. прописује: „Општински суд за извршење својих наредба, издатих у границама закона, има право и принудна средства законом допуштена употребити према ономе, који би му се противио и не би хтео наредбе извршити или испунити; и то ће свагда бити на рачун онога, који није извршио или испунио наредбу општинског суда".

Предње објашњење Министарства финансија, које је, по пропису члана 43. последњи став Закона о таксама, обавезно за све власти, саопштава се заинтересованим ради знања и управљања.

Из Таксено-привредног отсека општине београдске 4. августа 1930. године Бр. 11.241. у Београду.

НАРЕДБА САНИТЕТА ЗА ТУБЕРКУЛИНИЗАЦИЈУ КРАВА-МЛЕКАРА

Позивају се имаоци крава, који доносе млеко на продају у Београд, да до 15. септембра т. г. све своје краве **туберкулинишу**.

Туберкулинизацију ће вршити т. г. ветеринари најближи месту становања дотичног млекара, а туберкулин ће добијати бесплатно од референта за ветеринарство Општине Града Београда (Југовића ул.).

Сваки млекар ће поднети ветеринару своју књижицу-легитимацију, у којој ће ветеринар назначити резултат туберкулинизације.

После 15. септембра неће се пустити ни један млекар са млеком у Београд, у чијој легитимацији није назначено да је извршена туберкулинизација крава, а ако ко покуша да прокриумчари млеко од нетуберкулисаних крава, биће најстрожије кажњен.

Из Дирекције за Социјално и Здравствено Старање Општине Града Београда.

ПРЕКОПАВАЊЕ ГРОВОВА

Од 1. септембра ове године почеће прекопавање свих гробова у 14. и 77 парцели, којима није обновљен турнус за других 10 година.

Ко жели уплатити, т. ј. обновити овај турнус, може то учинити на благајни на Новом Гробљу сваког дана од 7 и по до 12 и по и од 16 и по до 18 и по часова.

Из Отсека за Гробља Општине Града Београда.

СЛУЖБЕНА САОШТЕЊА ИЗ ПОЈЕДИНИХ ОТСЕКА О. Г. Б.:

Поклон Господина Претседника инж. Милана Нешића Општинском Музеју

Оригинална колекција фотографија Београда из 1877 и 1878 год.

Претседник Београдске Општине инж. Милан Нешић поклатио је 9.-VIII.-1930. Музеју Општине града Београда једну скупочену и историски врло значајну колекцију оригиналних фотографија старог Београда и Србије из 1877.—1878. год. Акт, који је том приликом Госп. Претседник упутио Музеју гласи:

МУЗЕЈУ ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА Београд.

„Ценећи високи значај замисли стварања музеја Београда и радујући се, што се та лена замисао почела да приводи у дело, одлучио сам, да Музеју Београда поклоним једну колекцију оригиналних снимака-фотографија из старог Београда, његове околине и уопште крајева, градова и прилика Краљевине Србије из 1877. и 1878. године.

Ова колекција оригиналних фотографија руског војног фотографа И. В. Громанија данас је једино сачувани историско-илустрациони материјал из тог времена живота наше престонице, њеног грађанства и војске. Верујем, да ће она бити одличан ослонац за изучавање развитака Београда, његовог подизања, напретка, друштвеног и национално-војног живота, као и најбољи материјал за музејско-историографско упоређење старог и новог Београда.

У овој се оригиналној колекцији слика налазе фотографије: 1. Топчидер са црквом; 2. Опет Топчидер са црквом са другог изгледа; 3. Конак Милошев у Топчидеру; 4. Доњи Град Калимегдански; 5. Калимегданска падина према Сави са погледом на Земун; 6. Развалине од Бекиног харема на Варош-Капији; 7. Са савске обале; 8. Гостионица код Српске Круне; 9. Дорћол са Дунавом, са Велике Школе; 10. Двориште Руског Црвеног Крста у Великој Школи; 11. Виша женска школа и улица Кр. Наталије; 12. Болесничка соба Црвеног крста у Великој Школи; 13. Лутеранска црква у Београду (улица Вука Караџића); 14. Београдски град гледан са Велике школе; 15. Башта у Великом конаку; 16. Орловска дружина руских добровољаца у Београдском граду; 17. Сеоски бунар из околине Београда; 18. Тип српских села из околине Београда; 19. Измена заробљеника између Срба и Турака 19.-I.-1877. год.; 20. Триумфална капија на Делиграду за дочек Кнежев; 21. Празник Такова 20. априла 1877. г.;

22. Перспективни изглед Алексинца; 23. Развалине војних барака на Делиграду код Механе; 24. Народна Механа на Делиграду; 25. Конак у Параћину; 26. Остатци славенске браће под Ђунисом; 27. Измена 19.-I.-1877. год. на граници; 28. Римске развалине код Сталаха; 29. Извор Тимока; 30. Транспорт болесника из Јагодине; 31. Обала Тимока; 32. Зајечарска позиција; 33. Морава и последња редута Ђуниска; 34. Место са кога су Турци 9. октобра 1876. год. Ђунис узели; 35. Трпезарија црквена, Смедер. округ Бр. 2; 36. Начелство у Јагодини; 37. Враћени заробљеници 19.-I.-1877. год.; 38. Напуштено село под Витковцима; 39. Артиљ. штаб пуковника Максимовића на Делиграду; 40. На Тимоку, развалине турских утврђења код Нишовца; 41. Делиград; 42. Турска барака код Каоника; 43. Моравска долина под Одровцем; 44. Турско згариште код Каоника; 45. Тимок код Књажевца; 46. Књажевац у долини Балкан; 47. Официрске бараке на Делиграду; 48. Ражањ, идући с Делиграда; 49. Параћин од конака гледајући; 50. Руске болесничке бараке у Ђуприји на Морави; 51. Књажевац и позиција Тресибаса; 52. Генер. Черњајева штаб у школи на Делиграду; 53. Алексинац Бр. 1; 54. Позиција Шиљеговачка и Јастребачка; 55. Моравска долина између Делиграда и Ђуниса; 56. Ђунис наспрам Св. Романа, и изгорела механа на Моравској Ђуприји; 57. Механа на Тресибаси; 58. Морава; 59. Профил Ђуниса, са стране Св. Нестора; 60. Перспектива кревета од Витковца; 61. Шума у којој је арт. штаб, шанци и болница на Делиграду”.

У прилогу овога писма достављам Вам колекцију тих старих и оригиналних снимака.

9. августа 1930. године
у Београду

Инж. Милан Нешић, с. р.

Међу објектима Општинског Музеја ова ће колекција оригиналних фотографија старог Београда сачињавати не само драгоцен материјал у историографско-музејском погледу, већ ће у исто време бити и пун доказ схватања највишег органа наше Преестоницке Општине о великим културним задатцима и потреби постојања нашег Општинског Музеја, који ће репрезентовати нашу престоницу у свима правцима нашег историјског, културног и економског живота.

Из музеја општине града Београда

СПИСАК

ОДОБРЕНИХ ПЛАНОВА ЗИДАЊА ОД 25. ЈУЛА ДО 11. АВГУСТА 1930 ГОД.

ПРЕЗИМЕ И ИМЕ СОПСТВЕНИКА	Улица и број имања	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ ПРОЈЕКТАНТА	Каква је зграда	Примедба
Варшек Фрања	Кнез Мих. Венац — Јевремова 1	Секулић Милан	са 4 спрата	
Тодић Драг. Лепосава	Битољска 15.	Петровић Јордан	приземна	
Друштво Часних Сестара	Ранкеова 4	Злоковић Мил	приземна	
Браћа Јевђенијевић	Кр. Александра 130	Борисављевић Мил.	са 1 спратом	
Остојић Драгомир	Шуматовачка 9	Петровић Јордан	приземна	
Бркић Милица	Лауданова 4	Живановић Тома	приземна	
Фабрика „Моравија“	Војв. Богдан 1	Блеха Мат.		дозифив.
Јовановић Јосиф	Молерова 64	Борисављевић М.	приземна	
Тодоровић Бојка	Качаничка 35	Борисављевић М.	приземна	
Радионица „Рapid“	Славујска 11	Вељковић Вељ.	приземна	
Крстић Предраг	Млетачка 15	Билински Влад.	1 спр. и приз.	две зграде препр. и дозиф.
Димић Милан	Душанова 14	Дингарац Душан		и дозифив.
Леви Роза	Жупска 8	Дингарац Душан	приземна	
Савчић Јаков	Шафарикова 6	Шашевски Валерије	са 2 спрата	
Рашић Милош	Кн. Михајлова 45	Крехлик Љуб.		препр. и дозиф.
Стефановић Миливој	Качаничка	Рашић Милош	приземна	
Илић Милорад	Кр. Милутина 51	Поповић Божидар		препр. и дозиф.
Петровић Јованка	Јомина 38	Златичанин Радомир		дозиф. и надз. преправке
Dr Мирковић Теофил	Реонска 18	Јовановић Милутин		
Стојковић Вуџосава	Булевар Булбул.	Владимировић Драг.	са 1 спратом	
Христић Ставра	Мачванска 5	Билински Влад.	са 1 спратом	
Димитријевић Серафим	Битољска 62	Дингарац Душан	приземна	шупа и огр. дозиф. и надз.
Топчејенко Венијамин	Високог Стевана	Билински Влад.		
Маса Менза Димитрија	Браће Недића 7	Матејић Никола	са 1 спратом	
Панић Милорад	Которска 11	Милошевић Вељко	приземна	
Ing. Недељковић Станоје	К. Стојановића 17	Куманин Никола	са 1 спратом	
Петровић Мара и Василије	Хаџи Милент. 65	Борисављевић Мил.	са 1 спратом	
Стол радион. „Југославија“	Албанска 19	Талви Л. Р.		надзифив.
Стаменковић Милорад	Вука Караџића 11	Драгићевић Чед.		надзиф. и поеп. преправке
Матић Станка и други	Јевремова 37	Белић Иван		
Миловановић Јован	Кр. Александра 28	Борисављевић Мил.		
Керн и друг	Карађорђ.-Камен.	Шафарик Јанко	са 1 спратом	
Миленковић Димитрије	Четничка 13	Урбан Фрања	приземна	препр. и дозиф.
Стојановић-Бутковић				
Радмила	Поп Стојанова 6	Борисављевић Мил.	приземна	
Михајловић Љуба	Хилендарска 9	Ђорђевић А.		препр. и дозиф.
Севрјугов Леонид	Хаџи Ђерина 22	Живадиновић Бож.	са 1 спратом	
Адамовић Катарина	Молерова 61	Маринковић Милад.		преправке
Ђорђевић Милорад	Новопазарска 48	Петровић Јордан	са 2 спрата	
Dr Марковић Влада	Кр. Александра 44	Јовановић Алекс.	приземна	гаража
Маринковић Тинка	Љубовијска 39	Ђорђевић Александар	приземна	доз. и надзиф. дозифив.
Илић Цвета	Височка 9	Гранић Дујам		гаража
Франц-Српска Банка	Херцеговачка 9	Палигорић Симча	приземна	шупе, веш.
Бубиљ Милица	Обилићева 15	Матејић Никола	приземна	
Фаје Фрања	Нова ул. 124	Стаменковић Рад.	приземна	
Недић Б. Анка	Славујски Венац 19	Јовановић Јован		дозифив.
Здравковић Владимир	Таковска 13	Тирианић Ник.		преправке
Ружичић Марко	Кап. Мишина 20	Мак. Клур Уго		дозифив.
Петровић Андра	Желез. Колонија	Бикар Василије	приземна	

Цене животних намирница на Београдској пијаци

НАЗИВ	Количина	ПРОСЕЧНА ЦЕНА У ДИНАРИМА				
		НЕДЕЉНА				Месечна
		I	II	III	IV	
		ЈУЛА МЕС.				
БРАШНО И ХЛЕБ						
Брашно пшен. № 2	1 кгр.	3.25	3.25	3.25	3.25	3.25
„ „ „ № 1	„	3.75	3.75	3.75	3.75	3.75
„ „ „ бело	„	4.25	4.25	4.25	4.25	4.25
„ „ „ кукурузно	„	2.50	2.50	2.75	2.75	2.60
Хлеб пшен. црни	„	3.50	3.50	3.50	3.50	3.50
„ „ „ бели	„	4.50	4.50	4.50	4.50	4.50
МЕСО						
Говеђина	„	17.—	17.—	18.—	18.—	17.50
Телећина	„	23.—	23.—	23.—	23.—	23.—
Јагњетина	„	15.—	15.—	15.—	15.—	15.—
Свињетина	„	18.25	18.25	18.50	19.—	18.50
Славина сирова	„	19.50	18.75	18.50	18.50	18.80
Маст свињска	„	25.50	20.75	20.50	20.25	20.75
Сало	„	21.50	19.—	19.50	20.—	20.—
РИБА						
Шаран	„	20.—	24.—	23.75	26.25	23.50
Сом	„	30.—	31.25	31.25	28.75	30.30
Кечига	„	44.25	55.—	55.—	44.50	49.70
Смуђ	„	39.25	42.50	45.—	42.50	42.30
Штука	„	12.—	17.50	17.50	17.50	16.35
МЛЕКО И МЛЕЧНИ ПРОИЗВОДИ						
Млеко слатко	1 лит.	4.—	3.75	3.75	3.75	3.80
Масло	1 кгр.	56.25	55.—	55.—	55.—	55.30
„ „ „ топљено	„	41.25	38.50	38.50	38.50	39.20
Кајмак	„	38.50	36.—	36.50	37.—	37.—
Сир обичан	„	17.—	17.—	16.50	16.—	16.60
ПОВРЋЕ						
Кромпир стари	„	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
„ „ „ нови	„	1.75	1.75	1.75	1.75	1.75
Лук црни	„	1.60	2.—	1.75	1.75	1.75
Шаргарепа	„	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
Купус слабак	„	1.60	1.75	1.50	1.75	1.65
Кел	„	3.10	3.—	3.50	3.50	3.25
Зелен за супу	1 кишла	1.50	2.—	1.75	1.60	1.70
Патлиџан црвени	1 кгр.	6.50	7.25	5.60	4.35	5.90
Паприка жута	100 ком.	8.75	6.—	5.75	5.50	6.50
Краставци	100 „	64.25	57.50	63.75	52.50	59.50
ВОЋЕ						
Јабуре	1 кгр.	6.75	8.—	7.—	7.50	7.30
Трешије	„	7.25	11.—	—.—	—.—	9.10
Шљиве сушене	„	15.50	16.—	15.50	15.—	15.50
Ораси	„	13.50	13.50	13.50	13.50	13.50
Лимуни	1 ком.	1.15	1.25	1.25	1.25	1.20
Неранџе	1 „	2.90	2.75	2.40	2.75	2.70
КОЛОНИЈАЛНА И ДРУГА РОБА						
Шећер у коцкама	1 кгр.	13.50	13.50	13.50	13.50	13.50
„ „ „ ситан	„	12.—	12.—	12.—	12.—	12.—
Кафа сирова	„	48.—	48.—	48.—	48.—	48.—
Пиринач	„	10.—	10.—	10.—	10.—	10.—
Макароне	„	9.—	9.—	9.—	9.—	9.—
Зејтин за јело	1 лит.	27.—	27.—	27.—	27.—	27.—
Пасуљ	1 кгр.	7.50	7.50	7.50	7.50	7.50
Сочио	„	11.—	11.—	11.—	11.—	11.—
Со	„	3.—	3.—	3.—	3.—	3.—
Пекмеа	„	15.—	15.—	15.—	15.—	15.—
Сапун за прање	„	11.—	11.—	11.—	11.—	11.—
ЖИВИНА И ЈАЈА						
Кокоши	1 ком.	21.75	21.75	21.50	22.25	21.80
Ђурке	„	—.—	—.—	—.—	—.—	—.—
Гуске	„	25.—	28.75	35.—	30.—	29.70
Патке	„	14.75	16.—	18.25	17.50	16.60
Јаја	„	0.85	0.85	0.85	0.85	0.85
ГОРИВО И ОСВЕЋЕЊЕ						
Дрва	1 м ³	149.—	149.—	149.—	149.—	149.—
Шпиритус	1 лит.	11.—	11.—	11.—	11.—	11.—
Гас	„	7.50	7.50	7.50	7.50	7.50
Бензин	„	6.50	6.50	6.50	6.50	6.50

СЛУЖБЕНИ ОГЛАСИ

О Г Л А С

Лицитација за дозиђивање постојеће и подизање нове зграде за основну школу на Чукарици

Према решењу Суда Општине Града Београда ТДБр. 17979 од 5. августа 1930. год. Техничка Дирекција Општине београдске одржаће на дан **19. августа 1930. год.** у канцеларији Архитектонског Отсека — Књегиње Љубице ул. бр. 21/III спрат, у 11 часова пре подне I. оферталну лицитацију за дозиђивање постојеће и подизање нове зграде за основну школу на Чукарици.

Оферти се подносе са уписивањем јединичних цена и укупном сумом.

Кауција се полаже на каси Главне Благајне Општине београдске и то: држављани Краљевине Југославије 5% а странци 10% од укупне понуђене суме и то најдаље до 10 часова одређеног дана за лицитацију.

Технички елаборат: планови и предрачун могу се разгледати или купити по цени од 100.— динара сваког радног дана у време канцеларијских часова у Архитектонском Отсеку.

Предузимачи су дужни собом понети и показати комисији за примање и отварање оферата: Уверење о плаћеној порези, реверс о положеној кауцији и доказе о испуњењу чл. 87. Зак. о Државном Рачуноводству.

Из канцеларије Техничке Дирекције ТДБр. 17979/30.

О Г Л А С

Лицитација за дозиђивање и назиђивање зграде основне школе на Душановцу

Према решењу Суда Општине Града Београда ТДБр. 17977 од 5. августа 1930. год. Техничка Дирекција Општине београдске одржаће на дан **20. августа 1930. год.** у канцеларији Архитектонског Отсека — Књегиње Љубице ул. бр. 21/III спрат, у 11 часова пре подне I. оферталну лицитацију за

дозађивање и назиђивање зграде основне школе на Душановцу.

Оферти се подносе са уписивањем јединачних цена и укупном сумом.

Кауција се полаже на каси Главне Благајне Општине београдске и то држављани Краљевине Југославије 5% а странци 10%, од укупно понуђене суме и то најдаље до 10 часова одређеног дана за лицитацију.

Технички елаборат: планови и предрачун могу се разгледати или купити по цени од 100.— динара сваког радног дана у времену канцеларијских часова у Архитектонском Отсеку.

Предузимачи су дужни собом понети и показати комисији за примање и отварање оферата: Уверење о плаћеној порези, реверс о положеној кауцији и доказе о испуњењу чл. 87. Зак. о Државном Рачуноводству.

Из канцеларије Техничке Дирекције ТДБр. 17977/30.

О Г Л А С

Офертална лицитација за израду моста од армираног бетона и потпорних зидова у улици Гробљанској

На дан 22. августа 1930. године у 11 часова у канцеларији Техничке Дирекције општине града Београда (Југовићева 1, приземље) одржаће се прва офертална лицитација за израду моста од армираног бетона и потпорних зидова у улици Гробљанској.

Предрачунска је сума 2,411.452,15 динара.

Услови за ову лицитацију и технички елаборат могу се добити у канцеларији шефа Инжињерског Отсека Техничке Дирекције општине Београдске (угао Југовићеве и улице Књ. Љубице, II. спрат) по цени од 100 дин. Ту ће се добити и сва усмена обавештења.

Из канцеларије Техничке Дирекције општине Београдске ТДБр. 12093 од 11. VII. 1930. године.

ОПШТИНСКИМ СУДОВИМА

ПРЕСОВАНЕ
КУЋНЕ БРОЈЕВЕ
УЛИЧНЕ ТАБЛЕ
КАО И СВЕ ОСТАЛЕ

НАТПИСЕ

У ЕМАЈЛИРАНИМ
БОЈАМА
СТРОГО ПО
ЗАКОНСКИМ
ПРОПИСИМА
НАЈСАВРШЕНИЈЕ
ИЗРАБУЈЕ

ЛЕНАРД, БЕОГРАД

ГРОБЉАНСКА-34
ОБРАТИТИ СЕ
ДИРЕКТНО
МУСТРЕ И
ПРЕДРАЧУНИ
БЕСПЛАТНО

ШТАМПАРИЈА

„ЈЕДИНСТВО“

Космајска 16 БЕОГРАД Телефон 40.10

*

Прима
све штам-
парске по-
слове као:
визиткарте, по-
зивнице, писма, ко-
верте, брошуре, књи-
ге, часописе, листове и тд.

ИЗРАДА ТЕХНИЧКА ♦ ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ

FLY-TOX

ФЛАЈ - ТОКС

УБИЦА ИНСЕКТА

Убија сигурно и брзо мољце,
муве, комарце, стенице
и све остале инсекте
и њихова јаја.

Добива се
у апотекама и дро-
герјама у оригинал-
ном плавом фран-
цуском паковању
чувајте се имита-
ција!

РУДНИЦИ УГЉА у Алексинцу БЕЗИМЕНО ДРУШТВО

Телеграфска Адреса: Рудник — Алексинац

ТЕЛЕФОН БРОЈ 5.

Мрки светли угаљ
испоручује се непран,
али пречишћен у
механичкој сепарацији
и пран.

Доња калорична моћ
праном угљу просечно
до 5.500 калорија,
просечно 5.200
калорија.

Подесан и за све
индустријске употребе

БРОДАРСТВО РУДНИКА

„КОСТОЛАЦ“

Ћ. ВАЈФЕРТ — БЕОГРАД

ВУКА КАРАЏИЋА УЛ. БР. 3/III — БЕОГРАД

Врши реморкажу (унотеретних шлепов), дрварица и др. објеката, како својих тако и туђих и превлачи сваковрсну робу **по специјалним условима на Дунаву, Сави, каналима и притокама.** На линији Голубац, Београд, Нови Сад и Вел. Б-чкерек чини изузетне повољне тарифе, пошто на овим линијама одржава редован саобраћај.

За обавештења обратити се канцеларији

Вука Караџића бр. 3/III — БЕОГРАД — Телефон број 61-71.

STANDARD OIL COMPANY
OF JUGOSLAVIJA

БЕОГРАД

Палата Академије Наука
Телеграми: SOCONY
Тел.: 2-36, 8-50, 38-22

ЗАГРЕБ

Кумичићева ул. бр. 5
Телеграми: SOCONY
Телефони: 46-51, 46-52

ИМА НА СТОВАРИШТУ: све врсте Машинска Уља, све врсте Ауто Уља, све врсте Уља за разне Дизел Моторе, све врсте Цилиндерског Уља за Засићену и Прегрејану пару, Динамо Уље, Трансформаторско Уље, Компресор Уље, Турбинско Уље, Парафин Американског порекла.

Заступништва у свима градовима и већим местима Краљевине.

ФР. КРИЖИК, фабрика кабела и електротехничке радионице А.Д.

Телефони
35241-2, 23976.

ПРАГ II., ХИБЕРНСКА 34.

Телегр. адреса:
Фулгура, Праг.

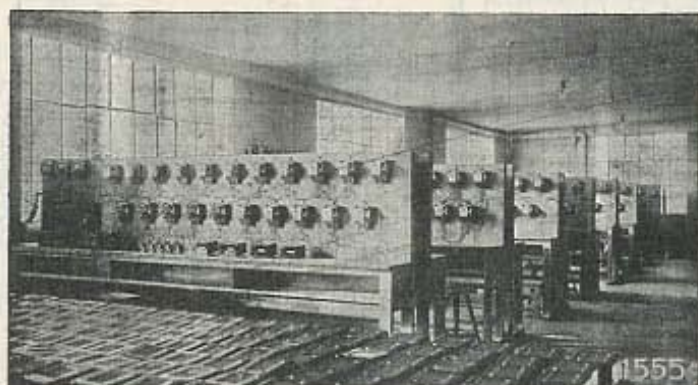

1591

**Ми израђујемо све типове електричних бројила (струјомере) за на-
изменичну као и за једносмислену струју:** за једнофазну наизменичну струју
са обичном и дуплом тарифом, за трофазну струју са показивачем максимума, за трофазну
струју и безватне струје, као и за трофазну струју за показивање волтамперсатове.

За једносмислену струју за регистровање ампер и ват часове.

**Изводимо оправке свих типова струјомера, добро и савесно, јефтино
и у најкраћем времену и то за 1 до 2 недеље по пријему струјомера.**

1555

Опште Грађевинско А. Д.

Израђује улице и путеве по свима модерним системима.

Пројектује и израђује све остале радове грађев. струке

ФАБРИКЕ АСФАЛТА: у Београду, Царинска ул. бр. 59а.
Телефон 57-43

у Земуну, Привозна Цеста.
Телефон 96.

МАЈДАН ГРАНИТА: у Брњици код Голупца на Дунаву.

Канцеларија Дирекције:
Улица Краља Петра 60.

Телефони Дирекције: бр. 54-08 и 61-11

BURROUGHS

Машине за сабирање

р а ч у н а њ е
к њ и ж е њ е
калкулације

ПРЕДОНЕЊЕ
б е с п л а т н о

БОРОС ЕДИНГ МЕШИН Комп.
М. ДИРИГЛ

Љубљана

Пражакова
Телефон 33-47

Београд

Кн. Михајлов Венац 31
Телефон 47-18

Загреб

Самостанска 8
Тел. 50-79

БИБЛИОТЕКА
ГРАДА БЕОГРАДА

Њ. В. АЛЕКСАНДАР I. КРАЉ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Ъ. В. ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИК ПЕТАР

